ANALIZA DIAGNOSTIC

INTREPRINDEREA MUNICIPALA „GOSPODARIE COMUNALA LOCATIVA” BRICENI

Noiembrie 2014

Proiectul USAID de Susţinere a Autorităţilor Locale din Moldova

Contractor:
Chemonics International, Inc.
http://www.chemonics.com/

Partener:

BDO Audit SRL
Victory Business Center
24 Invingatorilor Street
Bucharest 3
030922
ROMANIA
Office: +40 21 319 94 76
Fax: +40 21 319 94 77
www.bdo.ro

Acest document a fost elaborat cu suportul proiectului USAID de Susținere a Autorităților Locale din Moldova (LGSP) în parteneriat cu Chemonics International, Inc.
Viziunile exprimate nu corespund în mod obligatoriu celor ale Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) ori Guvernului SUA.

Cuprins

Prefata 8

1 Introducere 9

2 Cadrul legal specific gestionarii deseurilor municipale 12

2.1 Context 12

2.2 Cadrul legal 16

2.3 Planificarea gestionarii deseurilor la nivel national si regional 18

2.3.1 Planificarea gestionarii deşeurilor la nivel national 18

2.3.2 Programul regional sectorial de management al deseurilor pentru Regiunea de Dezvoltare Nord 23

3 Aria proiectului 26

3.1 Descrierea localității 26

3.2 Condiții socio-economice 27

4 Gestionarea deseurilor la nivelul localitatii 28

4.1 Sistemul de pre-colectare a deseurilor menajere 29

4.2 Sistemul de colectare si transport a deseurilor menajere 30

4.3 Evacuarea deseurilor 32

5 Evaluarea performantelor financiare ale operatorului de salubritate 34

5.1 Contul de profit si pierdere 34

5.1.1 Evolutia veniturilor pe activitati 34

5.1.2 Evolutia tarifelor pe activitati si a indicelui de suportabilitate 36

5.1.3 Evolutia costurilor companiei 38

5.1.4 Contul de profit si pierdere 42

5.2 Analiza Bilantului Contabil 43

5.3. Prezentarea proiectelor de investitii de care a beneficiat societatea in trecut 46

5.4. Sistemul de facturare si colectare 47

5.4.1. Sistemul de facturare 47

5.4.2. Sistemul de colectare 48

5.5. Analiza fluxului de numerar 48

5.6. Analiza indicatorilor financiari 49

6 Analiza cadrului institutional 53

6.1 Cadrul institutional general privind gestionare a deseurilor 53

6.1.1 Autorități la nivel central cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor 53

6.1.2 Autorități la nivel regional cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor 59

6.1.3 Autorități la nivel raional cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor 59
6.1.4 Autorități la nivel local cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor 60
6.1.5 Organisme de control in domeniul gestionarii deseurilor 63
6.1.6 Responsabilitati in stabilirea tarifelor 63
6.1.7 Prevederi privind proprietarea activelor 64
6.2 Cadrul institutional privind gestionarea deseurilor in aria proiectului 65
6.3 Limitari institutionale 67
6.3.1 Limitări legislative 67
6.3.2 Limitari privind stabilirea tarifelor 68
6.3.3 Limitari privind investitiile 69
6.3.4 Limitari privind capacitatea institutionala la nivelul operatorului 69

7 Evaluarea performantelor operationale 92
7.1 Evaluarea performantelor operarii sistemului de management al deseurilor 92
7.2 Evaluarea structurii organizationale 96
7.2.1 Structura organizationala 96
7.2.2 Politica privind resursele umane 98
7.2.3 Procesul de pregatire si implementare a proiectelor de investitii 100
7.3 Evaluarea sistemelor si procedurilor administrative 100

8 Operarea gestionarii deseurilor la nivel regional 103

9 Concluzii 105

Tabele

Tabel 1: Situatia sistemului de precolectare (orasul Briceni) 29
Tabel 2: Informatii despre locatia in care se realizeaza depozitarea deseurilor....32
Tabel 3: Cuantumul si structura veniturilor – IMGCL Briceni (MDL) 34
Tabel 4: Cuantumul si structura veniturilor – IMGCL Briceni (%)....34
Tabel 5: Evolutia tarifelor de salubritate 36
Tabel 6: Date care au stat la baza analizei indicelui de suportabilitate al serviciului de salubritate....36
Tabel 7: Evolutia costurilor companiei....38
Tabel 8: Structura cheltuililor din exploatare (MDL) 40
Tabel 9: Structura cheltuililor din exploatare (%) 40
Tabel 10: Valoarea cheltuielilor generale si administrative 42
Tabel 11: Evolutia contului de profit si pierderi 42
Tabel 12: Analiza bilantului contabil....43
Tabel 13: Ponderea datoriei....44
Tabel 14: Viteza de incasare a creantelor 45
Tabel 15: Analiza gradului de neincasare 45
Tabel 16: Evolutia dinamica a elementelor de bilant....45
Tabel 17: Echipamente de care a beneficiat operatorul in cadrul unor proiecte 46
Tabel 18: Analiza fluxului de numerar....48
Tabel 19: Indicatori de rentabilitate 50
Tabel 22: Indicatori de indatorare 50
Tabel 21: Indicatori de lichiditate 51
Tabel 22: Autoritati cu responsabilitati in domeniul gestionarii deseurilor 62
Tabel 23: Avantajele şi dezavantajele din punct de vedere tehnic şi operaţional a abordării zonale a gestionării deseurilor municipale 104

Figuri

Figura 1: Aria proiectului 9
Figura 2: Inversarea ierarhiei actuale a gestionarii deseurilor in favoarea reciclarii, compostarii si recuperarii de energie fata de depozitarea deseurilor 13
Figura 3:Cerinte UE privind eliminarea deseurilor 13
Figura 4: Ierarhia în managementul integrat al deşeurilor 15
Figura 5: Planificarea regională a managementului deseurilor municipale în conformitate 21
Figura 6: Harta raionului Briceni ș i a oraș ului Briceni 26
Figura 7: Sistemul de gestionare a deseurilor la nivelul localitatii 28
Figura 8: Serviciile prestate de catre IMGCL 29
Figura 9: Platforma pentru colectarea deș eurilor menajere (Briceni) 30
Figura 10: Evacuarea unor cantitati semnificative de deseuri biodegradabile 31
Figura 11: Mijloace de transport si utillaje din dotarea operatorului 31
Figura 12: Locatia depozitului de deseuri (gunoista) 32
Figura 13: Aspecte privind depozitarea deseurilor 33
Figura 14: Propunere de amplasament pentru construirea unui depozit conform de deseuri (Briceni) 33
Figura 15: Structura veniturilor la nivelul anului 2013 – IMGCL Briceni 35
Figura 16: Structura veniturilor la nivelul anului 2013 – IMGCL Briceni 35
Figura 17: Evolutia indicelui de suportabilitate al serviciului de salubritate 37
Figura 18: Structura costurilor la nivelul anului 2012 38
Figura 19: Structura costurilor la nivelul anului 2013 39
Figura 20: Structura costurilor directe la nivelul anului 2012 41
Figura 21: Structura costurilor directe la nivelul anului 2013 41
Figura 22: Etape in ajustarea si/sau modificarea tarifelor de salubritate 64
Figura 23: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la dificultatile intampinate in elaborarea planului de gestionare a deseurilor 71
Figura 24: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la existenta si implementarea prevederilor legislative in domeniul gestionarii deseurilor 71
Figura 25: Punctul de vedere al reprezentantilor IM referitor la disponibilitatea surselor de informare privind sectorul deseurilor in cadrul procesului de planificare 72
Figura 26: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la implicarea partilor interesate in planificarea sistemului de gestionare a deseurilor 73
Figura 27: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la existenta unui instrument economic la nivel national/local privind deseurile 74
Figura 28: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la aspectele dificile identificate in aderarea la o cooperare intermunicipala in domeniul gestionarii deseurilor 75
Figura 29: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la cooperarea intermunicipala in domeniul gestionarii deseurilor 76

Figura 30: Punctul de vederea al reprezentantilor IM cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor 77
Figura 31: Sugestii in domeniul legislativ cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor 78
Figura 32: Sugestii in domeniul institutional cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor 79
Figura 33: Sugestii in domeniul tehnic cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor .80
Figura 34: Sugestii in domeniul finaciar cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor 81
Figura 35: Metoda de instruire considerata a fi cea mai eficienta pentru atingerea scopurilor....82
Figura 36: Domeniile de instruire....83
Figura 37: Principale subiecte de abordat din tematica aspectelor institutionale si legislative in domeniul gestionarii deseurilor....84
Figura 38: Principale subiecte de abordat din tematica planificarii sistemului de gestionare a deseurilor .84
Figura 39: Principale subiecte de abordat din tematica aspectelor tehnice privind gestionarea deseurilor 85
Figura 40: Principale subiecte de abordat din tematica planificarii unui sistem de gestionare a deseurilor 86
Figura 41: Principale subiecte de abordat din tematica managementului proientelor in domeniul gestionarii deseurilor....86
Figura 42: Principale subiecte de abordat din tematica informarii, educatiei si comunicarii in domeniul gestionarii deseurilor....87
Figura 43: Opinia reprezentantilor IM cu privire la obiectivul general al unei campanii de informare si constientizare a populatiei 88
Figura 44: Opinia reprezentantilor IM cu privire la materialele de informare si constientizare cu impact mai semnificativ asupra populatiei 89
Figura 45: Opinia reprezentantilor IM cu privire la grupul tinta pentru viitoarea campanie de informare si constientizare 90
Figura 46: Opinia reprezentantilor IM cu privire la sursele de finantare care sa fie utilizate pentru implementarea campaniilor de informare si constientizare....91
Figura 47: Principalele forme de impact si risc determinate de deseurile municipale....92
Figura 48: Infrastructura precara pentru pre-colectarea deseurilor....94
Figura 49: Pre-colectarea deseurilor reciclabile (Briceni)....95
Figura 50: Aspecte privind depozitarea deseurilor in gunoistea orasului (Briceni) 95
Figura 51: Organigrama Întreprinderii Municipale GCL Briceni....97

Prefata

Acest Raport a fost elaborat de catre BDO Audit SRL cu suportul proiectului USAID de Susţinere a Autorităţilor Locale din Moldova (LGSP) în parteneriat cu Chemonics International, Inc.

Documentul reprezinta cadrul masurilor necesare stabilirii unui plan de actiune pentru integrarea localitatii Briceni intr-un sistem viabil de gestionare a deseurilor menajere.

Prezentul document este elaborat pentru actualul sistem de gestiune a deseurilor din localitatea Briceni si incearca sa ofere autoritatii publice locale (APL) si operatorului de salubritate (Intreprinderea Municipala Gospodarie Comunala Locativa Briceni - IMGCL) solutii reale, adaptate in functie de infrastructura de care dispun si problemele de mediu din zona.

Fara definirea clara a actiunilor tranzitorii pentru colectarea, transportul, valorificarea si depozitarea deseurilor si adoptarea de masuri imediate pana la implementarea unor proiecte sau atragerea de fonduri nerambursabile, atat APL, cat si Intreprinderea Municipala Gospodarie Comunala Locativa Briceni se vor gasi in imposibilitatea respectarii prevederilor legislative din domeniul protectiei mediului. Mai mult, un sistem necorespunzator de gestiune a deseurilor poate genera pagube costisitoare si adesea ireversibile. De aceea, implementarea unui plan de actiune pe termen scurt si /sau mediu in domeniul gestiunii deseurilor in aceasta localitate ar trebui sa constituie prioritatea atat pentru APL, cat si pentru operatorul de salubritate si generatorii de deseuri.

Echipa de experti care a intocmit acest raport doreste sa multumeasca tuturor celor care intr-un fel sau altul au contribuit la elaborarea materialului de fata si ureaza mult success autoritatii locale si prestatorului de servicii de salubritate in efortul de a face mai curata si mai frumoase localitatea lor.

1 Introducere

Deseurile de orice fel rezultate din multiplele activitati umane constituie o problema de o deosebita actualitate, datorita nu numai diversificarii tipurilor si compozitiei lor, ci mai ales insemnatelor cantitati de materii prime, materialelor refolosibile si energie care pot fi recuperate prin valorificare si reintroduse in circuitul economic.

Consumul de materiale din secolul XX s-a evidentiat sub doua aspecte. Materialele au devenit tot mai complexe, volumul acestora cuprinzand 92 elemente din sistemul periodic, fata de cca 20 la sfarsitul secolului al XIX-lea. Acest lucru a permis realizarea unor materiale noi, cu proprietati diferite de cele naturale dar si cu toxicitati fara precedent in cadrul habitatelor umane si naturale.

In prezent, devine din ce in ce mai evident faptul ca, gestionarea deseurilor nu mai trebuie privita ca o simpla problema de administrare, ci gandita ca o resursa de crestere a eficientei economice in utilizarea capitalului natural.

Planificarea gestionarii deseurilor, stiintific si adaptata nevoilor, dintr-o localitate/regiune pot fi realizate numai pe baza unor date sigure si a unei analize fundamentate a situatiei existente. Sunt necesare, pe langa cunostinte detaliate privind structurile/facilitatile de salubrizare disponibile, date realiste despre cantitatea de deseuri, despre originea si compozitia acestora, precum si cerintele legislative si institutionale de la nivelul national si european.

Este dificil sa se dezvolte un plan de masuri pentru imbunatatirea managementului de deseuri la nivel de localitate fara o baza de date reala. Este chiar mai dificil realizarea unui dialog intre autoritati si populatie cu privire la alegerea unor masuri optime in domeniul serviciilor de salubritate, fara a avea o analiza diagnostic a sistemului actual de gestionare a deseurilor.

In cadrul acestui proiect a fost realizata o analiza diagnostic a prestatorilor de servicii de salubritate din 8 localitati din Republica Moldova (Briceni, Briceni, Briceni, Briceni, Soroca, Hincesti, Briceni, Comrat) in baza careia a fost dezvoltat un plan detaliat de îmbunătățire serviciului bazat pe principiile unui managemnt de gestionare a deseurilor viabil.

Figura 1: Aria proiectului

Raportul isi propune sa ofere un concept de cooperare in domeniul gestiunii deseurilor menajere, care sa respecta reglementarile legislatiei din Republica Moldova si Uniunea Europeana, pe baza principiilor existente in *Strategia Nationala de Gestionare a Deseurilor* si in *Planurile Regionale de Gestionare a Deseurilor*. Implementarea planului regional de gestionarea deseurilor la nivelul fiecarei localitati presupune un plan de actiune detaliat cu masuri aferente, responsabilitati si termene realiste bazat pe urmatoarele elemente:

- Parteneriatul cu Cetatenii →*Constientizare in domeniul protectiei mediului si consultare*;
- Parteneriatul cu Mediul de Afaceri → *Dezvoltare economica si administrare*;
- Parteneriatul cu Institutiile Publice → *Planificare si dezvoltare*.

Raportul ofera informatii care pot fi utile autoritatilor locale si companiilor de salubritate in implementarea treptata a unor programe de management al deseurilor menajere viabile. Deasemenea, raportul este elaborata astfel incat sa sprjine factorii de decizie si operatorii de salubritate, astfel incat acestia sa inteleaga ca aspectele tehnice, legale, economice, politice si sociale sunt esentiale in dezvoltarea efectiva a programelor de gestiunea deseurilor.

Abordare

Analiza situației actuale a fost realizata în detaliu pentru a asigura o baza de date cu informatii cat mai corecte pentru deciziile strategice viitoare. Aceasta etapa a fost dificila din cauza lipsei anumitor informatii (deoarece nu se tin evidente detaliate) si acuratetii limitate a datelor existente, dar, pe baza experienței noastre anterioare, suntem încrezători că am fost în măsură să avem o abordare care asigura informații suficient de detaliate pentru proiect.

Principalele provocări care au trebuit depășite în proces au fost următoarele:

- Am elaborat unui program de lucru bazat pe consultari si consens cu toate partile implicate, pentru a ne asigura că sunt luate în considerare opiniile si dorințele tuturor celor implicați;
- Integrarea principiilor dezvoltării durabile în toate etapele proiectului, pentru a garanta continuitatea;
- În funcție de organizarea birocratică și administrativă și politica națională, poate fi necesară o schimbare în forma de organizare, cu scopul de a garanta caracterul orizontal al propunerilor de dezvoltare durabilă;
- Implicarea publicului de la început. Este important ca publicul să fie informat și educat cu privire la necesitatea colaborării la tratarea deșeurilor menajere, comerciale și industriale.
- Asigurarea coordonării administrațiilor implicate prin dialog;

De obicei, prioritățile echipei de management al companiei de utilități (de exemplu, creșterea eficienței, creșterea calității serviciilor, un anumit nivel de profitabilitate pentru a asigura resurse financiare pentru investiții, etc.) nu sunt în conformitate cu ordinea de zi a politicienilor locali (de exemplu, nivelul scăzut al tarifelor, menținerea unui număr mare de personal în companie, etc.). Pentru a accepta și a pune în aplicare planuri de îmbunătățire a performanței, un element important il vor reprezenta discuțiile ("negocierea") cu autoritățile.

Un element important pentru acest tip de proiect este reprezentat de analiza de suportabilitate a consumatorilor casnici (populație). Acesta este un instrument puternic în a convinge autoritățile locale să accepte strategii tarifare pe termen mediu care sa asigure o dezvoltare durabilă, cu interferențe politice minime. In cadrul raportului, noi am realizat si o analiza de suportabilitate a populatiei pentru a evalua nivelul notei de plata platita de acestia pentru serviciile de salubritate.

Pe baza tuturor informațiilor colectate, vom pregăti Planuri de Îmbunătățire a Serviciilor. Un Plan de Îmbunătățire a Serviciilor (PIS) este un plan de lucru strategic cuprinzător, elaborat pentru a aborda o varietate de probleme de management ale companiei, cu scopul de a îmbunătăți performanța companiei și care să-i permită companiei să-și realizeze obiectivele pe termen scurt, mediu și lung. Planul de îmbunătățire a serviciilor va oferi recomandări pentru soluționarea problemelor identificate în zonele financiare, instituționale, și operaționale ale furnizorului de servicii, pentru a îmbunătăți performanța.

Beneficiile potențiale de dezvoltare a unui PIS pot fi rezumate astfel:

- Poate identifica deficiențele structurale din companie;
- Creează o platformă pentru înțelegere și concentrare comună a eforturilor;
- Creează o legătură între politicile și planurile pentru implementare;
- Îmbunătățește responsabilitatea și transparența;
- Creează încredere în rândul părților interesate interne și externe;
- Oferă un punct de reper pentru organizație prin monitorizarea și evaluarea performanțelor;
- Este un instrument de implementare a îmbunătățirilor și modificărilor semnificative ale procesului.

Având în vedere abordarea prezentată mai sus pentru efectuarea analizei diagnostic, disponibilitatea noastră de a efectua de asemenea o analiză strategică mai amplă, având în vedere regionalizarea serviciilor, intenția noastră de a realiza de asemenea un exercițiu de benchmarking pentru companiile participante, pentru a le oferi un instrument de comparare a performanțelor lor cu alte companii similare și experiența noastră în gandirea și implementarea planurilor de îmbunătățire a performanței, suntem încrezători că abordarea noastră va asigura o îndeplinire eficientă a misiunii cerute de Proiect.

2 Cadrul legal specific gestionarii deseurilor municipale

2.1 Context

Complexitatea problemelor si standardelor din domeniul gestionarii deseurilor conduc la cresterea cerintelor privind instalatiile de reciclare, tratare si/sau eliminare a acestora. Managementul deseurilor in Republica Moldova este considerat un domeniu prioritar si are in vedere urmatoarele **obiective specifice**[1]:

- Promovarea și implementarea sistemelor de colectare selectivă în toate localitățile, atat în sectorul casnic, cât și de producție, precum și a facilităților de sortare, compostare și reciclare;
- Îmbunătăţirea sistemului de transport al deşeurilor şi dezvoltarea staţiilor de transfer (cca 4-7 stații per raion);
- Dezvoltarea capacităților de eliminare a deșeurilor municipale (construcția a 7 depozite de deseuri menajere solide la nivel regional și a 2 stații pentru tratarea mecanico-biologică);
- Îmbunătăţirea guvernării instituţionale în domeniul gestionării deşeurilor municipale, prin crearea asociațiilor autoritatiilor publice locale la nivel regional (8).

Înțelegerea rolurilor instituționale, cunosterea principiilor UE si a cerintelor legale nationale in domeniul managementului deseurilor sunt esențiale în implementarea cu succes a unor sisteme de gestionare a deseurilor atat la nivel local, cat si regional.

In continuare sunt prezentate cateva din cerintele imediate care trebuie luate in considerare in deciziile pentru gestionarea corecta a deseurilor:

Planurile de management al deseurilor trebuie sa fie instrumente cheie in dezvoltarea durabila a gestionarii deseurilor

In conformitate cu articolul 7 din Directiva Cadru a UE (nr. 2008/98/EC) privind deseurile este **obligatorie elaborarea planurilor de management al deseurilor la nivel local, regional si national.** Necesitatea elaborarii lor rezulta si din aceea ca o data ce standardele cresc, problemele devin din ce in ce mai complexe si solicita solutii diferentiate.

Autoritatile locale sunt responsabile pentru gestionarea corecta a deseurilor menajere

Responsabilitatea pentru gestionarea deseurilor menajere apartine administratiilor publice locale, care trebuie sa asigure **colectarea selectiva, transportul, valorificarea, neutralizarea si eliminarea finala a acestor deseuri**.

[1] Sursa Strategia nationala de gestionare a deseurilor (SNGD) pentru perioada 2013 – 2027

Consiliile locale aproba strategiile locale cu privire la dezvoltarea si functionarea pe termen mediu si lung a serviciului de salubrizare, tinand seama de prevederile legislatiei in vigoare, de documentatiile de urbanism, amenajarea teritoriului si protectia mediului, precum si de programele de dezvoltare economico-sociala a unitatilor administrativ-teritoriale.

In conformitate cu Strategia Nationala de Gestionare a Deseurilor si cu Planurile Regionale de Gestionare a Deseurilor, **autoritatile locale trebuie sa deruleze programe de investitii care sa includa etape de implementare a unui sistem de management integrat: *Prevenire, Colectare si Colectare Selectiva, Valorificare si Reciclare, Tratare si Eliminare, in paralel cu inchiderea depozitelor de deseuri neconforme.***

Figura 2: Inversarea ierarhiei actuale a gestionarii deseurilor in favoarea reciclarii, compostarii si recuperarii de energie fata de depozitarea deseurilor

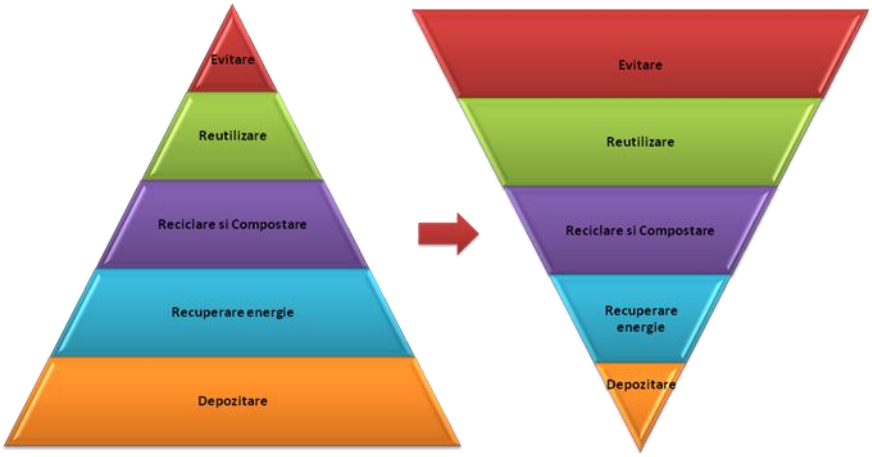

Conceptul de Management Integrat al Deseurilor include urmatoarea ierarhie:

Evitarea formarii deseurilor → Valorificarea → Eliminarea

Obiectivele actuale de management al deşeurilor au fost extinse prin intoducerea conceptelor de evitare a formarii deseurilor si valorificarea acestora.

Figura 3:Cerinte UE privind eliminarea deseurilor

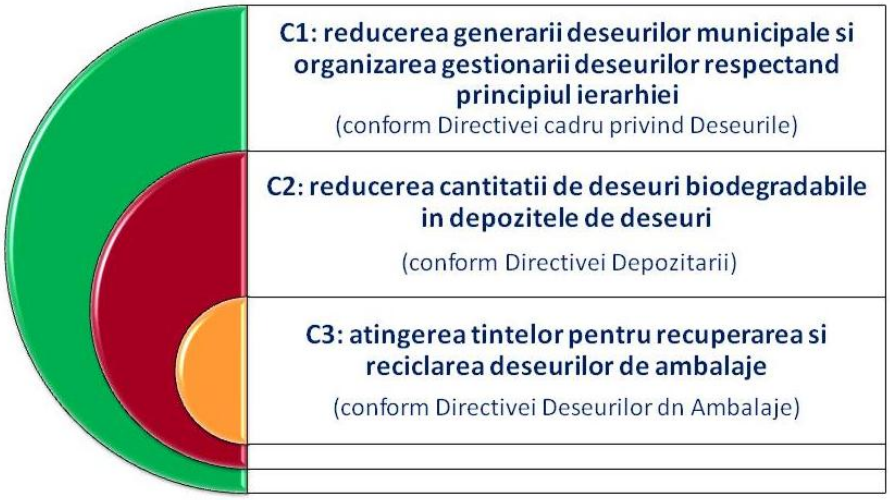

Cerința 1: reducerea generarii deșeurilor municipale și organizarea gestionarii deșeurilor în conformitate cu ierarhia deșeurilor

Ca o prima etapa in ierarhia unui management integrat al deseurilor este ***Reducerea sau Evitarea Formarii Deseurilor***, pentru ca este metoda care poate reduce costurile si consumul de resurse, poate preveni poluarea si creste eficienta sistemului. Programele de evitare a formarii deseurilor au ca obiective principale: indepartarea substantelor toxice (pentru a nu ajunge in mediu) si a poluari datorate lor, precum si reducerea cantitatii de deseuri generate.

Singura modalitate pentru statele membre să se conformeze cu cerinta de mai sus este de a *armoniza legislatia nationala cu aquis-ul comunitar din domeniul gestionarii deșeurilor*.

Directiva-cadru privind Deseurile "*impune statelor membre obligația de a dezvolta programe de prevenire a producerii deșeurilor până la data de 12 Decembrie 2013".*

Mai mult, până în anul 2015, statele membre sunt obligate să introduca sisteme de colectare selectivă pentru minimum 4 fractii: hârtie, metal, plastic și sticlă.

Cerința 2: reducea cantitatii de deseuri biodegradabile in depozitele de deseuri

A doua cerință majoră a UE este introdusă prin intermediul *Directivei privind Depozitarea deșeurilor*. Statele membre au obligatia de a reduce cantitatea de deseuri biodegradabile evacuate in depozitele de deseuri, astfel:

- la 75% pana la 16 Iulie 2006,
- la 50% pana la 16 Iulie 2009,
- la 35% pana la 16 Iulie2016,

fata de cantitatea totala a deseurilor produsa in 1995.

Statele membre pot obtine o perioada de tranzitie de 4 ani (pana in 2010, 2013 si respective 2020).

Cerința 3: atingerea obiectivelor de recuperare și reciclare a deșeurilor de ambalaje

Directiva privind ambalajele introduce tinte pentru recuperare și reciclarea ambalajelor și deșeurilor de ambalaje. Incepand cu anul 2008 (sau mai târziu, în cazul în care s-a acordat o derogare), statele membre au urmatoarele obligatii:

- sa valorifice minimum 60% din deseurile de ambalaje,
- sa recicleze intre 55% si 80% din deseurile de ambalaje.

Pentru diferitele tipuri de deseuri de ambalaje, tintele sunt urmatoarele: *sticla → 60 %; hartie → 60 %, metal → 50 %; plastic → 22.5% si lemn → 15%.*

Pentru **eliminarea deseurilor nevalorificabile** se aplica **depozitarea**. Noile depozite de deseuri sunt moderne, mult mai sigure din punct de vedere tehnic si administrativ, fiind prevazute cu din ce in ce mai multe sisteme de control si monitorizare a poluarii factorilor de mediu. Noile concepte de operare/exploatare a depozitelor de deseuri ridica din ce in ce mai putine probleme pentru sanatatea populatiei si pentru mediu. Deasemenea, multe din depozitele de deseuri utilizeaza tehnologii avansate de recuperare a biogazului in vederea obtinerii de energie.

Aplicarea acestor principii presupune schimbarea strategiilor actuale pentru gestionarea deseurilor, conform carora eliminarea deseurilor in depozitele de deseuri este modalitatea preferata (baza piramidei) si minimizarea producerii de deseuri este optiunea cel mai putin folosita.

Figura 4: Ierarhia în managementul integrat al deşeurilor

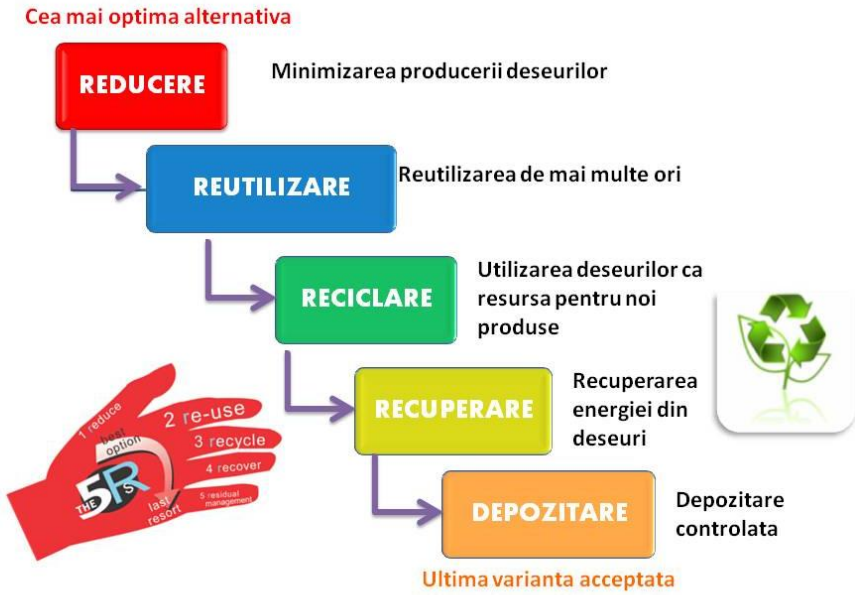

Cerintele tehnice pentru amplasamentele si exploatarea instalatiilor din domeniul gestionarii deseurilor devin din ce in ce mai stricte

Legislația europeană impune o nouă abordare a problemei deșeurilor, pornind de la necesitatea de a salva resursele naturale, pentru a reduce costurile de administrare și de a găsi soluții eficiente pentru reducerea impactului deșeurilor asupra mediului. Prin urmare, **noile cerințe tehnice pentru locațiile și funcționare a instalațiilor specifice de gestionare a deșeurilor au devenit mai stricte.** Depozitelor de deșeuri trebuie să fie dotate cu sisteme de etanșare, a levigatului si sisteme de colectare a biogazului, sistem de monitorizare, etc noilor acte normative privind deșeurile instalații de co-procesare si incinerare necesită utilizarea de tehnologii avansate, în scopul de a reduce emisiile, precum și o management special pentru evacuare cenușă. Standardele de securitate și sănătate la locul de muncă umane au devenit mai complexe și restrictive pentru instalațiile de reciclare și de compostare.

Educarea si implicarea publicului sunt cruciale intr-un sistem integrat de gestiune a deseurilor

Deseurile municipale reprezinta o problema rezolvabila tehnic numai dupa ce societatea isi va asuma rolul important in separarea, reutilizarea, reciclarea, valorificare energetica si compostarea acestora, iar industria va acorda atentia corespunzatoare proiectarii, astfel incat produsele sa poata fi cu preponderenta reutilizate, reciclate sau valorificate.

In paralel, **este necesara derularea proiectelor de constientizare a populatiei**, avand in vedere faptul ca, pentru realizarea sistemelor eficiente de gestionare integrata a deseurilor nu este suficienta doar dezvoltarea infrastructurii, ci si implicarea populatiei. A contribui la conservarea si refolosirea resurselor existente este mai mult decat dovada unei bune politici civice, este exact ceea ce trebuie sa faca fiecare cetatean in vederea protejarii mediului in care traimReducerea volumului de deseuri depozitate si protejarea resurselor naturale presupun implementarea sistemului de colectare selectiva a deseurilor, reciclarea si valorificarea deseurilor cu continut util. Fiecare cetatean trebuie sa constientizeze faptul ca, daca nu actioneaza in directia colectarii selective a unor deseuri care se genereaza zilnic (ambalaje de hartie si carton, recipiente din plastic, sticla sau metal, deseuri electrice si electronice si baterii) si le arunca amestecat in pubele sau containere, acest lucru se va reflecta, foarte curand, nu doar in gradul ridicat de poluare care afecteaza sanatatea umana si a mediului, ci si in pretul pe care trebuie sa-l plateasca pentru produsele noi din acelasi material, pentru serviciul de salubritate etc.

2.2 Cadrul legal

Politica naţională în domeniul gestionării deşeurilor trebuie să se subscrie obiectivelor politicii europene în materie de prevenire a generării deşeurilor şi să urmărească reducerea consumului de resurse şi aplicarea practică a ierarhiei deşeurilor.

In prezent, in Republica Moldova, legislatia specifica din sectorul de gestionare a deseurilor este in proces de elaborare si armonizare cu directivele UE. Procesul de implementare a Directivelor Uniunii Europene necesita timp si este dificil din punct de vedere tehnic. In perioada urmatoare Guvernul Republicii Moldova va stabili cadrul legal si institutional necesar pentru a sprijini alinierea treptata a practicilor nationale de gestionare a deseurilor la cele ale Uniunii Europene.

In domeniul managementului deşeurilor prevederile următoarelor acte normative sunt incidentale:

Legea Nr. 1347 din 09 Octombrie 1997 privind deşeurile de producţie şi menajere;

Care reglemenentează gestionarea deşeurilor de producţie şi menajere în scopul reducerii acestora şi reintroducerii lor în circuitul economic, pentru prevenirea poluării mediului.

Legea Nr. 435 din 28 Decembrie 2006 privind descentralizarea administrativă, cu modificările ulterioare;

care stabileşte cadrul general de reglementare a descentralizării administrative pe baza principiilor de repartizare a competenţelor între autorităţile publice; domeniile proprii de activitate ale autorităţilor publice locale.

Legea Nr. 436 din 28 Decembrie 2006 privind administraţia publică locală, cu modificările ulterioare;

care stabileşte şi reglementează modul de organizare şi funcţionare a autorităţilor administraţiei publice în unităţile administrativ-teritoriale; statutul juridic al unităţii administrativ- teritoriale; raporturile dintre autorităţile administraţiei publice, organizarea activităţii autorităţilor publice locale.

Legea Nr. 1402 din 24 Octombrie 2002 privind servicii publice de gospodărie comunală, cu modificările ulterioare;

care stabileşte cadrul juridic unitar privind înfiinţarea şi organizarea serviciilor publice de gospodărie comunală în unităţile administrativ-teritoriale, inclusiv monitorizarea şi controlul funcţionării lor.

Codul Civil al Republicii Moldova Nr. 1107 din 6 Iunie 2002

care in principal determină statutul juridic al participanţilor la circuitul civil, temeiurile apariţiei dreptului de proprietate şi modul de exercitare a acestuia, reglementează obligaţiile contractuale şi de altă natură, alte raporturi patrimoniale şi personale nepatrimoniale conexe lor, iar in particular, cu impact in ceea ce priveşte domeniul managementului deşeurilor, reglementează modalităţile de cooperare şi asociere intre autorităţile locale.

Hotărîrea Nr. 847 din 18 Decembrie 2009 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea şi funcţionarea Ministerului Mediului, structurii şi efectivului-limită ale aparatului central al acestuia, cu modificările ulterioare;

care stabileşte responsabilităţile si competenţele Ministerului Mediului in domeniul managementului deşeurilor, în special în ceea ce priveşte elaborarea, promovarea şi implementarea politicii statului.

Hotărîrea Nr.77 din 30 Ianuarie 2004 cu privire la aprobarea structurii şi Regulamentului Inspectoratului Ecologic de Stat, cu modificările ulterioare;

care Stabileşte forma organizatorico-juridică, structura, atribuţiile, competenţa şi domeniul de activitate ale Inspectoratului Ecologic de Stat cu subdiviziunile sale; funcţia de bază a acestuia fiind aceea de a exercita controlul şi de a asigura realizarea prevederilor legislaţiei şi actelor normative din domeniul protecţiei mediului

Legea 438 din 28 decembrie 2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova

care stabileşte enitităţile implicate in procesul de elaborare a documentelor strategice la nivel regional, precum şi un mecanism de finanantare a unor investiţii, în conformitate cu politica de dezvoltare regională.

Hotarîrea 387 din 6 iunie 1994 cu privire la aprobarea Regulamentului-model al întreprinderii municipale,

care reglementează raporturile dintre Întreprinderea Municipală (forma cea mai des întalnită de organizare a operatorilor de salubritate) si autoritatea publică locală, in calitate de fondator al acesteia.

2.3 Planificarea gestionarii deseurilor la nivel national si regional

2.3.1 Planificarea gestionarii deşeurilor la nivel national

Legea actuala a deşeurilor, Legea nr. 1347/09.10.1997, prevede la articolul 11 faptul că "*ministerele, departamentele, autorităţile administraţiei publice locale, asociaţiile, întreprinderile şi organizaţiile elaborează, în limitele competenţei lor, programe de gestionare a deşeurilor, ce includ măsuri care asigură reducerea volumului acestora, reintroducerea lor maximală în circuitul economic în calitate de materii prime secundare sau evacuarea lor fără riscuri ecologice*". De asemenea, se prevede ca "*autoritatea centrală abilitată cu gestiunea resurselor naturale şi cu protecţia mediului înconjurător, în comun cu Ministerul Economiei, elaborează, în baza programelor nominalizate, proiectul Programului de stat de valorificare a deşeurilor de producţie şi menajere, care este aprobat de Guvern*".

Dupa cum se poate observa, aceste programe, care ar fi trebuit realizate, sunt programe de prevenire a generarii deşeurilor şi de valorificare, fără a fi însă documente complete de planificare a gestionării deşeurilor, de la colectarea acestora pana la eliminare.

Din informaţiile pe care le deţinem, Programul de stat de valorificare a deşeurilor de producţie şi menajere a fost elaborat în anul 2010.

Proiectul noii legi a deşeurilor, care este în prezent în curs de aprobare, are însă prevederi clare în domeniul planificarii, menionând faptul ca Guvernul aprobă ***Strategia de gestionare a deşeurilor şi Programul naţional pentru gestionarea deşeurilor,*** care vor fi elaborate de către autoritatea administraţiei publice centrale în domeniul mediului, respectiv Ministerul Mediului.

Proiectul noii legi a deşeurilor prevede ca Programul naţional pentru gestionarea deşeurilor va cuprinde o analiză a situaţiei actuale a gestionării deşeurilor pe teritoriul geografic al ţării, precum şi măsurile care trebuie luate pentru îmbunătăţirea condiţiilor de mediu în cazul pregătirii pentru reutilizare, în cazul reciclării, valorificării şi eliminării deşeurilor, precum şi o evaluare a modului în care programul va ajuta la punerea în aplicare a obiectivelor şi dispoziţiilor prezentate în lege.

La fel ca şi Directiva cadru a deşeurilor, proiectul de lege prevede ca Programul naţional pentru gestionarea deşeurilor va conţine, după caz şi luând în considerare nivelul geografic şi acoperirea zonei de planificare, următoarele:

- tipul, cantitatea şi sursa deşeurilor generate în limitele teritoriului, deşeurile care pot fi transportate de pe sau pe teritoriul naţional, precum şi o evaluare a evolutiei viitoare a fluxurilor de deşeuri;
- schemele existente de colectare a deşeurilor şi principalele instalaţii de eliminare şi valorificare, inclusiv orice aranjamente speciale pentru uleiurile utilizate, deşeurile periculoase sau alte fluxuri de deşeuri formate;
- o evaluare a necesarului de noi scheme de colectare, închiderea instalaţiilor de deşeuri existente, infrastructura suplimentară pentru instalaţiile de deşeuri în conformitate cu art. 19 şi, dacă este necesar, investiţiile legate de acestea;

- informaţii suficiente despre criteriile de localizare pentru identificarea siturilor şi despre capacitatea viitoare de eliminare sau sau de operare a instalaţiilor majore de valorificare, dacă este necesar;
- politicile generale de gestionare a deşeurilor, inclusiv tehnologiile şi metodele planificate de gestionare al deşeurilor sau politici privind deşeurile care ridică probleme specifice de gestionare;
- aspectele organizaţionale legate de gestionarea deşeurilor, inclusiv o descriere a alocării responsabilităţilor între actorii publici şi privaţi care se ocupă cu gestionarea deşeurilor;
- o analiză a utilităţii şi a adecvării utilizării instrumentelor economice şi de altă natură pentru rezolvarea diverselor probleme legate de deşeuri, luând în considerare necesitatea menţinerii unei bune funcţionări a pieţei interne;
- utilizarea unor campanii de sensibilizare şi de informare adresate publicului larg sau unor grupuri ţintă de public;
- amplasamente contaminate istoric prin operaţii de eliminare a deşeurilor şi măsurile de reabilitare a acestora.

La art. 35 al proiectului de lege se prevede că în baza Programului naţional pentru gestionarea deşeurilor, agenţiile şi consiliile regionale de dezvoltare elaborează ***programele regionale privind gestionarea deşeurilor***, conţinutul programelor regionale fiind asemănător cu cel al Programului naţional pentru gestionarea deşeurilor.

Deşi abia proiectul noii legi a deşeurilor are prevederi clare în ceea ce priveşte gestionarea deşeurilor, pâna în prezent au fost elaborate şi aprobate documente de planificare, atât la nivel national, cât şi la nivel regional.

Astfel, în anul 2013 a fost aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 248/10.04.2013 "***Strategia de gestionare a deşeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027***". Strategia Naţională de gestionare a deşeurilor este documentul strategic pe baza căruia se definesc proiectele de investiţii în domeniul gestionarii deşeurilor.

Hotărârea Guvernului prevede faptul că Ministerul Mediului va conlucra cu organismele internaţionale şi potenţialii donatori în scopul atragerii volumului necesar de investiţii pentru a permite dezvoltarea durabilă a sectorului gestionarii deşeurilor si va prezenta anual Guvernului, pană la data de 10 aprilie, raportul cu privire la realizarea prevederilor Strategiei Nationale. Celelalte ministere şi autorităţile administrative centrale vor întreprinde măsurile necesare pentru executarea integrală şi în termenele stabilite a acţiunilor preconizate pentru implementarea Strategiei Naţionale şi trebuie sa informeze anual, până la data de 10 februarie, Ministerul Mediului indeplinirea masurilor din Strategia Naţională. Este, de asemenea, mentionat faptul că beneficiarii proiectelor investiţionale în domeniul gestionării deşeurilor trebuie să coordoneze în prealabil cu Ministerul Mediului conceptele proiectelor planificate şi este recomandat ca autorităţile administraţiei publice locale să creeze asociaţii interraionale de gestionare a deşeurilor în vederea atragerii investiţiilor necesare în acest sector.

Obiectul Strategiei Naţionale sunt toate tipurile de deşeuri, respectiv:

- deşeurile menajere şi asimilabile (deşeuri municipale);
- deşeuri de productie;
- deşeuri din constructii si demolari;

- deşeuri generate din activitati medicale;
- fluxuri speciale de deşeuri (desşuri de ambalaje, deşeuri de echipamentele electrice şi electronice, cauciucuri uzate, baterii şi acumulatori, uleiuri uzate)

Strategia Naţională stabileşte atât obiective generale, cât şi obiectivele specifice.

Obiectivele generale sunt următoarele:

- Dezvoltarea sistemelor integrate de management al deşeurilor municipale prin armonizarea cadrului legislativ, instituțional și normativ la standardele UE, bazat pe abordare regională (aşezarea geografică, dezvoltarea economică, existenţa drumurilor de acces, condiţiile pedologice şi hidro-geologice, numărul de populaţie etc.) și divizarea teritorială a ţării în 8 regiuni de management al deşeurilor;
- Dezvoltarea infrastructurii regionale de depozite de deşeuri municipale și a stațiilor de transfer;
- Dezvoltarea sistemelor de colectare şi tratare a fluxurilor de deşeuri specifice (ambalaje, DEEE, cauciucuri, baterii etc.) prin promovarea și implementarea principului ”responsabilitate a producătorului”, inclusiv a deşeurilor periculoase (deşeuri medicale, uleiuri uzate etc.) prin crearea a câte unui punct de colectare la nivel de regiune.

În urma adoptării în anul 2006 a legii privind dezvoltarea regională, în Republica Moldova au fost înființate regiunile de dezvoltare *(Regiunea de Dezvoltare Sud, Regiunea de Dezvoltare Centru si Regiunea de Dezvoltare Nord),* care au ca scop stimularea atragerii de fonduri și investiții și de a asigura o dezvoltare durabilă. În plus, trebuie menţionate regiunile cu statul special Gagauzia și Transnistria.

Ținând seama de cele trei regiuni de dezvoltare, Strategia Naţională definește **8 zone de gestionare intergrata a deșeurilor municipale**, și anume:

- *în Regiunea de Dezvoltare Sud*: **3 zone** de gestionare a deşeurilor *(Zona 1 Sud, Zona 2 Sud Centru, Zona 3 Sud Est);*
- *în Regiunea de Dezvoltare Centru*: **3 zone** de gestionare a deşeurilor *(Zona 4 Chisinau, Zona 5 Vest Centru, Zona 6 Est Centru);*
- *în Regiunea de Dezvoltare Nord*: **2 zone** de gestionare a deşeurilor *(Zona 7 Balti, Zona 8 Nord).*

Trebuie mentionat faptul ca Regiunea Autonoma Gagauzia nu face parte din Regiunea de Dezvoltare Sud, dar este inclusă în Zona 1 Sud de management a deşeurilor. În schimb, Transnistria nu este inclusă în cele 8 zone de gestionare a deşeurilor.

Orașul Briceni se regasește in Zona 8 Nord, din care fac parte raioanele Briceni, Ocnita, Donduseni si Edinet.

Figura 5: Planificarea regională a managementului deseurilor municipale în conformitate cu Strategia de gestionare a deşeurilor în Republica Moldova

Sursa: ”Strategia de gestionare a deşeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027”

Strategia Naţională defineşte, de asemenea, **obiectivele specifice** pentru fiecare categorie de deşeuri, prin intermediul carora se vor realiza obiectivele generale. În ceea ce priveşte deşeurile municipale sunt definite urmatoarele obiective specifice:

- promovarea şi implementarea sistemelor de colectare selectivă în toate localităţile, atât în sectorul casnic, cât şi de producţie, precum şi a facilităţilor de sortare, compostare şi reciclare;
- îmbunătăţirea sistemului de transport al deşeurilor şi dezvoltarea staţiilor de transfer (4-7 staţii per raion);
- dezvoltarea capacităţilor de eliminare a deşeurilor municipale (construcţia a 7 depozite zonale pentru deseurile municipale şi a 2 staţii pentru tratarea mecanico-biologică);
- îmbunătăţirea guvernării instituţionale în domeniul gestionării deşeurilor municipale prin crearea asociaţiilor autorităţilor publice locale la nivel zonal (8 asociaţii).

În ceea ce priveşte **depozitele zonale** pentru deşeurile solide municipale, în Strategia Naţională este prezentată o hartă (Figura 8) cu recomandări privind locaţii potenţiale pentru amplasarea acestor depozite în funcţie de condiţiile geologice-hidrologice ale Republicii Moldova. Analizând această hartă în comparaţie cu harta privind planificarea regională a managementului deşeurilor se poate observă o diferenţă de zonare, şi anume Zona 3 Sud Est cuprinde în harta cu posibilele locaţii pentru amplasarea depozitelor şi raionul Anenii Noi, care în harta privind planificarea regional este inclus în Zona 4 Chisinau. Pentru cele doua raioane, Ştefan Vodă şi Cauşeni, sunt identificate două posibile amplasamente pentru depozite de deşeuri, câte unul în fiecare raion.

Pe lângă obiectivele specifice pentru deşeurile municipale, în Strategia Naţională sunt prezentate şi obiective specifice pentru fluxurile speciale de deşeuri.

In Anexa 1 a Strategia Naţionale este prezentat ***Planul de acţiuni privind implementarea Strategiei de gestionare a deşeurilor în Republica Moldova***, fiind definite pentru fiecare obiectiv general, respectiv obiectiv specific acţiunile, termenele de realizare, responsabilii, costurile estimate, sursa de finanţare, precum şi indicatorii de monitorizare.

Principalele acţiuni identificate pentru **obiectivul general** *"Dezvoltarea infrastructurii regionale de depozite de deşeuri menajere solide"*, respectiv obiectul specific *"Asigurarea cu sisteme de colectare şi transport a deşeurilor a unui număr cât mai mare de generatori de deşeuri"* sunt urmatoarele:

- Extinderea activităţii întreprinderilor de colectare şi eliminare a deşeurilor din localităţile urbane în localităţile rurale – termen 2013 - 2015, responsabili Ministerul Mediului şi *autorităţile publice locale*;
- Crearea sistemelor de colectare a deşeurilor în mediul urban/rural prin procurarea containerelor şi amenajarea staţiilor de transfer, introducerea şi extinderea colectării selective la sursă - termen 2013 - 2016, responsabili Ministerul Mediului şi *autorităţile publice locale*;
- Crearea schemelor optime prin dotarea cu transport specializat la nivelul fiecărei regiuni - termen 2013 - 2016, responsabili Ministerul Mediului, *autorităţile publice locale* şi Ministerul Transporturilor şi Infrastructurii Drumurilor;

- Crearea unui sistem de colectare şi transportare a deşeurilor periculoase - termen 2015 - 2017, responsabili Ministerul Mediului, *autorităţile publice locale* şi Ministerul Transporturilor şi Infrastructurii Drumurilor;
- Reducerea numărului de gunoişti existente prin amenajarea a 4-6 depozite de deşeuri menajere solide intercomunale la nivel regional - termen 2014 - 2016, responsabili Ministerul Mediului şi *autorităţile publice locale*;
- Elaborarea planurilor de închidere a depozitelor de deşeuri neconforme cu cerinţele Uniunii Europene - termen 2014 - 2017, responsabili Ministerul Mediului şi *autorităţile publice locale;*
- Elaborarea studiilor de fezabilitate pentru construcţia a 2 - 3 depozite de deşeuri menajere solide în Regiunea de Dezvoltare Sud - termen 2013 - 2014, responsabili Ministerul Mediului; agenţiile de dezvoltare regională;
- Construcţia depozitelor pentru deşeuri menajere solide şi staţiilor de transfer regional - termen 2014 - 2017, responsabili Ministerul Mediului; Ministerul Dezvoltării Regionale şi Construcţiilor.

Se poate observa ca exceptând ultimele două acţiuni, care se referă la elaborarea studiilor de fezabilitate şi construirea depozitelor zonale de deşeuri municipale, pentru restul acţiunilor responsabilitatea revine autorităţilor publice locale, iar implementarea acestor acţiuni trebuie să se finalizeze cel târziu în anul 2017.

2.3.2 Programul regional sectorial de management al deseurilor pentru Regiunea de Dezvoltare Nord

Programul regional sectorial de management al deseurilor pentru Regiunea de Dezvoltare Nord a fost elaborata in cadrul proiectului *"Modernizarea Serviciilor Publice Locale in Republica Moldova",* proiect implementat de catre Agentia de Cooperare Internationala a Germaniei (GIZ) si este sprijinit financiar de Agentia Suedeza pentru Dezvoltare si Cooperare Internationala (Sida), Ministerul Afacerilor Externe al Romaniei si Uniunea Europeana. Programul regional a fost aprobat de catre Consiliul de Dezvoltare Regionala Nord in Februarie 2014.

In ***Programul regional*** sunt prezentate urmatoarele ***ţinte*** care vor sta la baza implementării sistemelor de management integrat al deşeurilor în Regiunea de Dezvoltare Nord:

(1) Colectarea deşeurilor municipale - extinderea serviciilor orăşeneşti de colectare a deşeurilor din mediu urban în zonele rurale:

- pe termen scurt, 2013 - 2015 – acoperirea cu servicii de colectare 100% in zona urbana si 75 % in zona rural
- pe termen mediu, 2018 - 2020 – acoperirea cu servicii de colectarea pană la 100% a zonelor rurale;

(2) Recuperea resurselor:

- pe termen scurt, 2013 - 2017 – reciclarea a 15% din deseurile de ambalaje generate in zona rurala si 25% din cele generate in zona urbana; elaborarea si implementarea de proiecte pilot pentru demonstrarea celor mai eficiente masuri privind gestionarea

deseurilor organice;

- pe termen mediu, 2018 - 2022 – reciclarea a 25% din deseurile de ambalaje generate in zona rurala si 35% din cele generate in zona urbana; valaorificarea a 50% din deseurile organice rezultate in zona rurala si 40% din zona urbana;
- pe termen lung, dupa 2023 – reciclarea a 35% din deseurile de ambalaje generate in zona rurala si 45% din cele generate in zona urbana; valorificarea a 100 din deseurile organice;

(3) Deseuri voluminoase:

- pe termen scurt, 2013 - 2017 – 40% din deseurile voluminoase generate sunt tratate adecvat pentru reciclare si/sau eliminate in conditii de siguranta;
- pe termen mediu, 2018 - 2022 – 55% din deseurile voluminoase generate sunt tratate adecvat pentru reciclare si/sau eliminate in conditii de siguranta;
- pe termen lung, dupa 2023 – 70% din deseurile voluminoase generate sunt tratate adecvat pentru reciclare si/sau eliminate in conditii de siguranta;

(4) Deseuri din constructii si demolari:

- pe termen scurt, 2013 - 2017 – 40% din deseurile din constructii si demolari generate sunt tratate adecvat pentru reciclare si/sau eliminate in conditii de siguranta;
- pe termen mediu, 2018 - 2022 – 55% din deseurile din constructii si demolari generate sunt tratate adecvat pentru reciclare si/sau eliminate in conditii de siguranta;
- pe termen lung, dupa 2023 – 70% din deseurile din constructii si demolari generate sunt tratate adecvat pentru reciclare si/sau eliminate in conditii de siguranta;

(5) Statii de transfer si eliminare deseurilor:

- pe termen scurt, 2013 - 2017 – dezvoltarea cate unei statii de transfer in fiecare micro-zona. Reducerea spatiilor de eliminare a deseurilor pana la 1-2 locatii consolidate pe raion. Initierea constructiei depozit coform si inceperea reabilitarii depozitelor neconforme existente;
- pe termen mediu, 2018 - 2022 – reducerea spatiilor de eliminare a deseurilor la un depozit conform pe zona de management a deseurilor si inchiderea treptata/reabilitarea spatiilor de depozitare existente;
- pe termen lung, dupa 2023 – eliminarea deseurilor intr-un depozit conform pe zona de management a deseurilor.

Analizând comparativ obiectivele şi ţintele propuse prin Programul regional sectorial de management al deseurilor pentru Regiunea de Dezvoltare Nord cu cele din Strategia Naţională se pot trage urmatoarele **concluzii**:

- Strategia Naţională prevede extinderea sistemului de colectare şi implementarea colectarii separate până în anul 2016, în timp ce Strategia Regională prevede acoperirea cu servicii de salubrizare de 100%, atât în mediul urban, cat şi în mediul rural abia pe termen mediu, in perioada 2018 - 2022;
- Strategia Nationala prevede constructia depozitelor regionale si a statiilor de transfer in perioada 2014 – 2017, in timp ce Programul regional prevede ca in 2017 doar se va initia constructia depozitelor, acestea urmand a fi finalizate in perioada 2018-2022;

- Programul regional prevede tinte foarte ambitiose de reciclare a deseurilor de amabalaje, a deseurilor organice, precum si a deseurilor voluminoase si din constructii si demolari pe termen scurt, cat si mediu si lung. Tintele privind valorificarea deseurilor organice sunt nerealiste, in special tinta pe termen lung.

Din punct de vedere al sistemelor de gestionare a deseurilor municipale, atat Programul regional, cat si Strategia Nationala definesc in Regiunea de Dezvoltare Nord doua zone/subregiuni de gestionare a deseurilor. Raionul Soroca face parte din zona 1 (Regiunea 7 Balti, conform Strategiei Nationale) impreuna cu raioanele Soroca, Drochia, Riscani, Glodeni, Falesti, Singerei si Floresti, precum si municipiul Balti.

In Programul regional pentru aceasta zona este propus sa se realizeze un depozit zonal, si statii de transfer. Pentru orasul Briceni nici in Strategia Nationala si nici in Programul regional nu sunt prevazute investitii concrete.

3 Aria proiectului

3.1 Descrierea localității

Orașul Briceni reprezintă centrul administrativ al raionului cu același nume. Suprafața construită al orașului constituie aproximativ 5,13 kilometri pătrați, cu un perimetru de 13,22 km. Orașul Briceni este așezat în valea formată de râulețele Lopatnic și Vilia, lângă automagistrala Bălți - Cernăuți, la frontieră cu Ucraina. Este situat la 28 km de orașul Edineț și la 230 km nord de Chișinău.

Raionul Briceni este cel mai de nord-vest raion al Republicii Moldova și se invecineaza cu Ucraina la nord, cu raionul Edineț la sud, cu raionul Ocnița la est și cu România la vest.

Figura 6: **Harta raionului Briceni și a orașului Briceni**

Sursa: Google Maps

3.2 Condiţii socio-economice

Conform datelor recensământului din anul 2004, populaţia constituie 8.765 de persoane, dintre care 46,86% bărbaţi, iar 53,14% femei. Structura etnică a populaţiei oraşului este următoarea: 38,92% - moldoveni, 48,73% - ucraineni, 8,41% - ruşi, 0,16% - găgăuzi, 0,30% - bulgari, 0,59% - evrei, 0,03% - polonezi, 2,11% - ţigani, 0,75% - alte etnii.

În Briceni au fost înregistrate 3.251 de gospodării casnice la recensământul din anul 2004, iar mărimea medie a unei gospodării era de 2,7 persoane.

În oraş sunt 11 instituţii de învăţământ. Instituţiile medicale cuprind spitalul cu o capacitate de 170 locuri, Centrul Medicilor de Familie şi Centrul de Medicină Preventivă.

Economia locală este reprezentată de circa 100 agenţi economici, dintre care 10 sunt întreprinderi mai mari. Una dintre cele mai prospere întreprinderi din orasul Briceni este Î.I. „Floare-Morari" care se ocupă cu creşterea şi realizarea florilor, producând un vast sortiment de flori pe tot parcursul anului.

În oraş funcţionează o întreprindere municipală care acordă servicii comunale de salubrizare, aprovizionare cu apă şi canalizare. În prezent circa 70% din populaţia oraşului este conectată la conducta de gaz natural, în oraş există 2 cazangerii, care ar putea acoperi în mod centralizat necesităţile oraşului în energie termică.

De asemenea oraşul dispune de un hotel cu 25 locuri de cazare, două pieţe, 5 filiale ale băncilor şi două filiale ale companiilor de asigurare, 38 de magazine.

4 Gestionarea deseurilor la nivelul localitatii

In prezent, colectarea deseurilor municipale cade in responsabilitatea autoritatilor publice locale, serviciul de salubritate fiind realizat de catre Intreprinderea Municipala “Gospodarie Comunala Locativa” Briceni (IMGCL) detinuta de catre autoritatea publica locala (APL).

Sistemul de gestionarea a deseurilor municipale in zona pilot studiata (orasul Briceni) prezinta in principal aceleasi aspecte generale care caracterizeaza zona urbana din Republica Moldova. Localitatiile urbane prezinta o structura mixta de locuinte, formata din blocuri si case individuale care se intind pe suprafete relativ mari, motiv pentru care serviciul de salubrizare s-a instituit in cea mai mare parte doar in zonele aglomerate.

Colectarea si transportul deseurilor se realizeaza de catre IMGCL Briceni in baza unor contracte incheiate cu generatorii de deseuri (populatie, agenti economici, institutii publice), iar eliminarea deseurilor se face intr-un depozit neconform (gunoista) care apartine localitatii si este administrat tot de catre IMGCL.

Figura 7: Sistemul de gestionare a deseurilor la nivelul localitatii

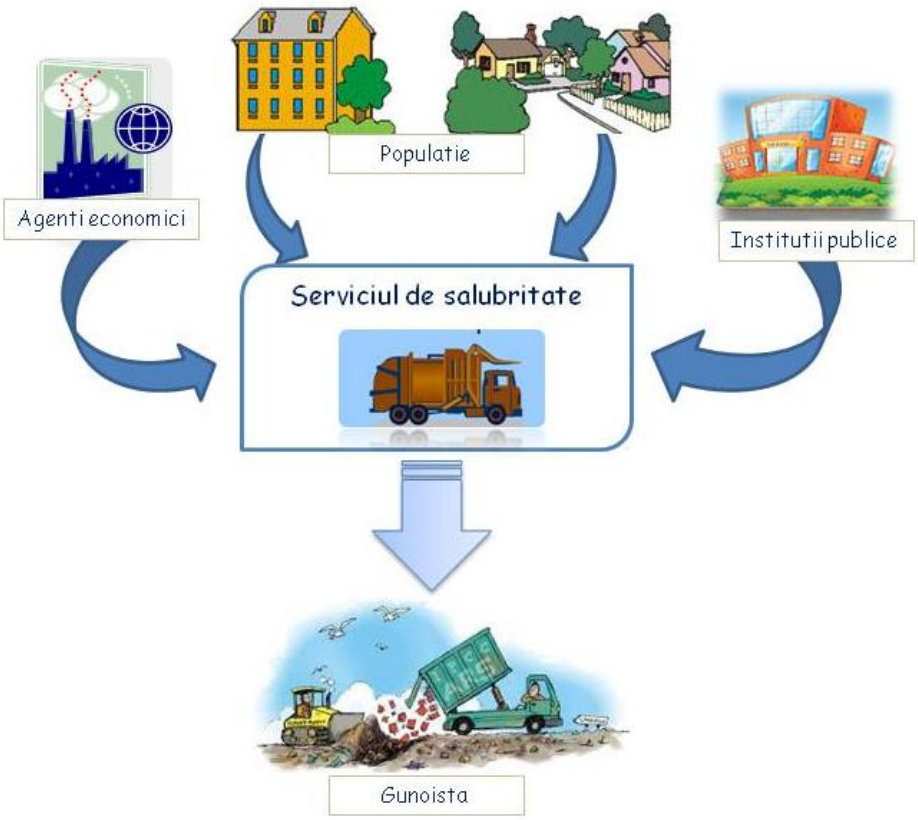

Din analiza documentelor aferente serviciului de salubrizare din localitatea Briceni, rezulta ca intreprinderea de gospodarie comunala presteaza servicii de colectare si transport deseuri, curatenie stradala in zona cu blocuri, administrarea gunoistei si servicii de alimentre cu apa si canalizare.

Figura 8: Serviciile prestate de catre IMGCL

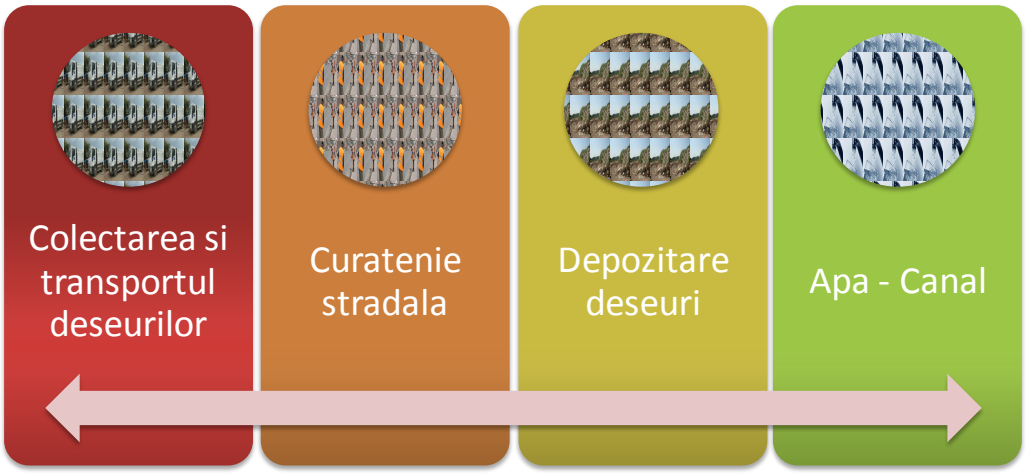

Conform datelor furnizate de catre IMGCL Briceni exista incheiate contracte de salubritate cu cca. 90% din populatia care locuieste la bloc (numarul total de apartamente fiind de cca. 2.300**)**, cu cca 20% din populatia care locuieste in zona caselor invididuale (exista un numar de cca. 1.776 case individuale in localitate**)**. In ceea ce priveste gradul de acoperire a serviciului de salubritate in cazul agentilor economici si institutiilor publice acesta este de cca. 95%.

In ceea ce priveste gradul de incasare al tarifelor, IMGCL Briceni a declarat ca acesta este necorespunzator, iar veniturile sunt insuficiente pentru acoperirea costurilor de investitii si operare la un nivel de calitate acceptabil.

4.1 Sistemul de pre-colectare a deseurilor menajere

Colectarea deseurilor se face fie prin aportul populatiei si al celorlalti utilizatori ai serviciilor de salubritate prin metoda aducerii deseurilor menajere la un punct fix de colectare (platforma) sau din *casa in casa* (zonele in care exista gospodarii individuale), de unde sunt apoi preluate de catre operatorul de salubrizare si transportate la gunoista.

In prezent, la nivelul localitatii Briceni exista urmatoarea structura pentru pre-colectarea deseurilor menajere:

Tabel 1: Situatia sistemului de precolectare (orasul Briceni)

Platforme	Descriere	Dotare cu recipienti
21 de platforme amenajate	Platforme betonate dotate cu containere metalice pentru colectarea deseurilor menajere si cu recipienti din plasa metalica pentru colectarea deseurilor de plastic. Nu exista container pentru colectarea deseurilor din hartie.	Infrastructura pentru pre-colectare: ▪ 125 containere din metal (1 m^3)

La nivelul localitatii a fost introdusa colectarea selectiva a deseurilor de plastic in zonele unde exista amenajate platforme. Pentru deseurile din plastic sunt utilizate containere metalice nestandardizate (din plasa de sarma). Pentru colectarea deseurilor din hartie/carton nu sunt prevazute containere, acestea fiind depozitate langa platforma, direct pe sol.

In cazul deseurilor rezultate din constructii si demolari, acestea pot fi evacuate in mod individual la gunoistea orasului (prin aportul individual al producatorului de deseuri) sau prin intermediul operatorului de salubritate, la solicitare, contra cost.

Figura 9: Platforma pentru colectarea deșeurilor menajere (Briceni)

4.2 Sistemul de colectare si transport a deseurilor menajere

Colectarea si transportul deseurilor se face diferit, in functie de infrastuctura de care dispun intreprinderile de salubritate. Astfel, frecventa de ridicare a deseurilor poate varia de la zilnic pana la odata pe saptamana.

La nivelul localitatii Briceni, colectarea se face dupa grafic, dupa cum urmeaza:

- zilnic de la cele 21 de platforme;
- o data pe saptamana de la casele individuale;
- zilnic de la agentii economici, unitatile de invatamant si institutiile publice.

Cantitatea colectata de catre operator este supusa unor oscilatii puternice de-a lungul unui an si este dependenta de structura cladirilor. Graficul evolutiei cantitatilor de deseuri biodegradabile ilustreaza un punct clar de minim iarna, din decembrie pana in februarie, un punct de maxim primavara si unul si mai accentuat toamna.

Din informatiile operatorului de salubritate, aceste variatii sunt cu aprox. 90 - 100% mai mari fata de cantitatiile de deseuri colectate si transportate in anotimpul rece. Aceste oscilatii in functie de anotimp pot fi observate de obicei in zona cu gospodarii individuale,

care prezinta importante portiuni de gradina (se colecteaza cantitati importante de deseuri verzi, cum ar fi: crengi, frunze, iarba, resturi din gradina, pamant, cat si gunoi de grajd). Toate aceste aspecte conduc la dublarea transportului deseurilor/zi.

Figura 10: Evacuarea unor cantitati semnificative de deseuri biodegradabile

Colectarea deșeurilor menajere în oras se efectuează prin intermediul urmatoarelor mijloace de transport:

- 2 autospeciale GAZ 3309
- 1 tractor
- 2 buldozere

Figura 11: Mijloace de transport si utillaje din dotarea operatorului

4.3 Evacuarea deseurilor

Deseurile colectate de catre operatorul de salubritate sunt transportate in vederea depozitarii la depozitul de deseuri (gunoiste), situat la o distanta de cca. 8 km in afara localitatii.

Figura 12: Locatia depozitului de deseuri (gunoista)

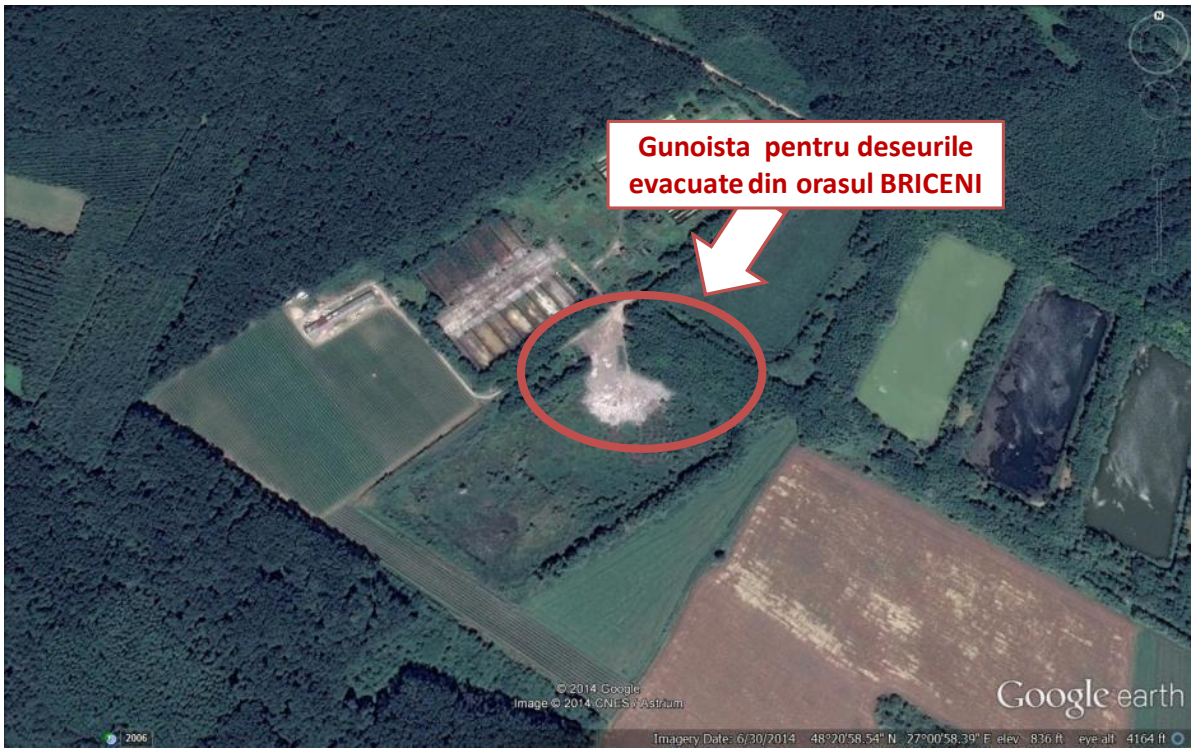

Caracteristicile locatiei in care se realizeaza depozitarea deseurilor sunt prezentate tabelul de mai jos.

Tabel 2: Informatii despre locatia in care se realizeaza depozitarea deseurilor

Caracteristile locatiei in care se realizeaza depozitarea deseurilor	
Distanta fata de localitate	8 km
Anul deschiderii	2008
Suprafata	3.200 m^2
Capacitate	100.000 m^3
Tipuri de deseuri depozitate	Deseuri mixte menajere Deseuri din constructii si demolari Deseuri animaliere Deseuri de la agenti economici
Personal	1 paznic

Locatia pentru depozitarea deseurilor a fost deschisa in anul 2008, in afara orasului (terenul este proprietatea unei comune invecinate).

Zona depozitului nu este imprejmuita, dar este inconjurata de o perdea vegetala. Gunoistea nu are sistem de cantarire a deseurilor, nu este racordata la sistemul de energie electrica; in cadrul depozitului nu exista personal cu responsabilitati in coordonarea depozitarii deseurilor (exista o singura persoana care verifica accesul in depozit).

Imprastierea si compactarea deseurilor in depozit se realizeaza odata pe saptamana cu ajutorului unui budozer.

Figura 13: Aspecte privind depozitarea deseurilor

Din discutiile purtate cu reprezentantul operatorului, autoritatile intentioneaza sa deschida un depozit in localitatea Briceni, pe amplasamnetul vechilor paturi de uscare a namolului de la statia de epurare a fostei uzine de prelucrare a sfeclei de zahar (in prezent este abandonata si in mare parte dezafectata). Zona este prevazuta cu perdea vegetala, cu drum de acces betonat; mare parte a amplasamentului este betonat. In acest moment nu exista un studiu de fezabilitate (SF) pentru construirea unui depozit pe acest amplasament.

Figura 14: Propunere de amplasament pentru construirea unui depozit conform de deseuri (Briceni)

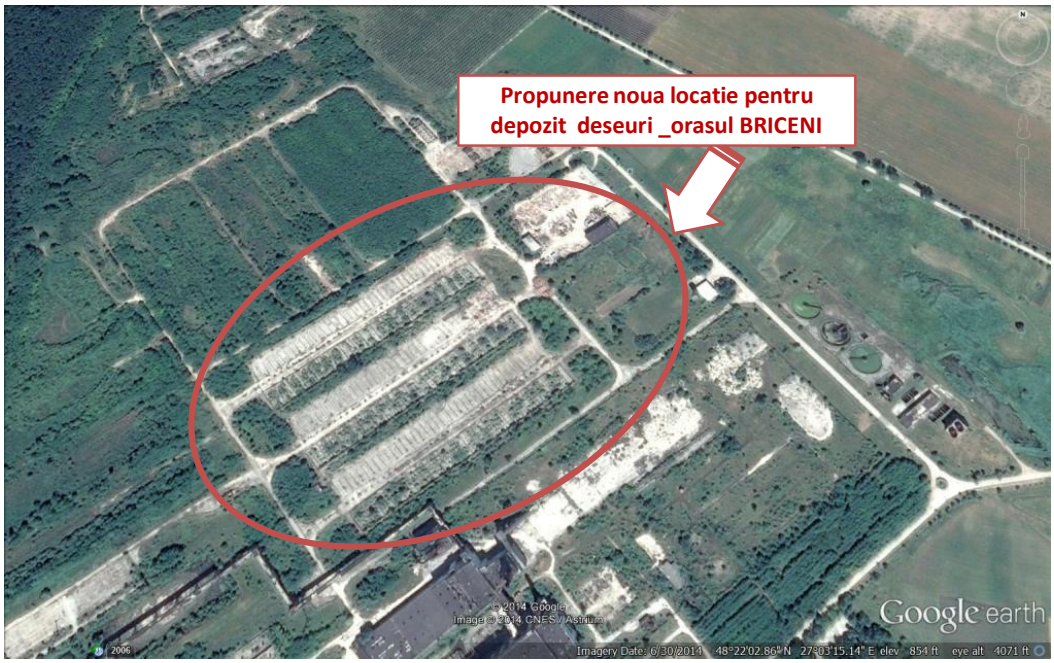

5 Evaluarea performantelor financiare ale operatorului de salubritate

5.1 Contul de profit si pierdere

5.1.1 Evolutia veniturilor pe activitati

In urma analizei efectuate si a datelor colectate si analizate de la beneficiar, s-a constatat faptul ca operatorul IMGCL BRICENI obtine urmatoarele categorii de venituri:

- Venituri din activitati de salubrizare;
- Venituri din contracte cu primaria (maturat stradal, alte lucrari);
- Alte venituri (spatiul locativ, arenda, etc.);
- Venituri din activitatea financiara (neincluse in structura veniturilor - se refera la activele primite de la Fondul de Investitii Sociale Republica Moldova in 2011 si de la cedearea unui activ pe care nu il foloseau in 2012).

Cuantumul si structura veniturilor din exploatare sunt prezentate in urmatorul tabel si in graficul ce il urmeaza, fara veniturile din activitatea financiara:

Tabel 3: Cuantumul si structura veniturilor – IMGCL Briceni (MDL)

Venituri		2011	2012	2013	2014
Venituri populatie salubrizare	MDL	329,520.0	332,053.0	328,764.0	188,796.0
Venituri intreprinderi salubrizare	MDL	282,724.0	343,615.0	380,535.0	232,020.0
Venituri din contracte cu primari		447,338.0	435,743.0	351,104.0	223,910.0
Alte venituri	MDL	2,074,126.0	2,475,952.0	3,106,130.0	1,569,582.0
Total venituri	MDL	3,133,708.0	3,587,363.0	4,166,533.0	2,214,308.0

Tabel 4: Cuantumul si structura veniturilor – IMGCL Briceni (%)

Venituri		2011	2012	2013	2014
Venituri populatie salubrizare	%	10.52%	9.26%	7.89%	8.53%
Venituri intreprinderi salubrizare	%	9.02%	9.58%	9.13%	10.48%
Venituri din contracte cu primari	%	14.28%	12.15%	8.43%	10.11%
Alte venituri	%	66.19%	69.02%	74.55%	70.88%
Total venituri	%	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%

Se observa in primul rand dependenta ridicata de alte venituri decat cele din salubrizare a companiei, ponderea altori venituri fiiind de peste 80% (venituri din contracte cu primaria si alte venituri) in 2013 si 2014. Se mai remarca si scaderea veniturilor de la populatie la circa 9% din totalul veniturilor si ponderea mai marea a veniturilor de salubrizare din activitatile cu agentii economici.

Figura 15: Structura veniturilor la nivelul anului 2013 – IMGCL Briceni

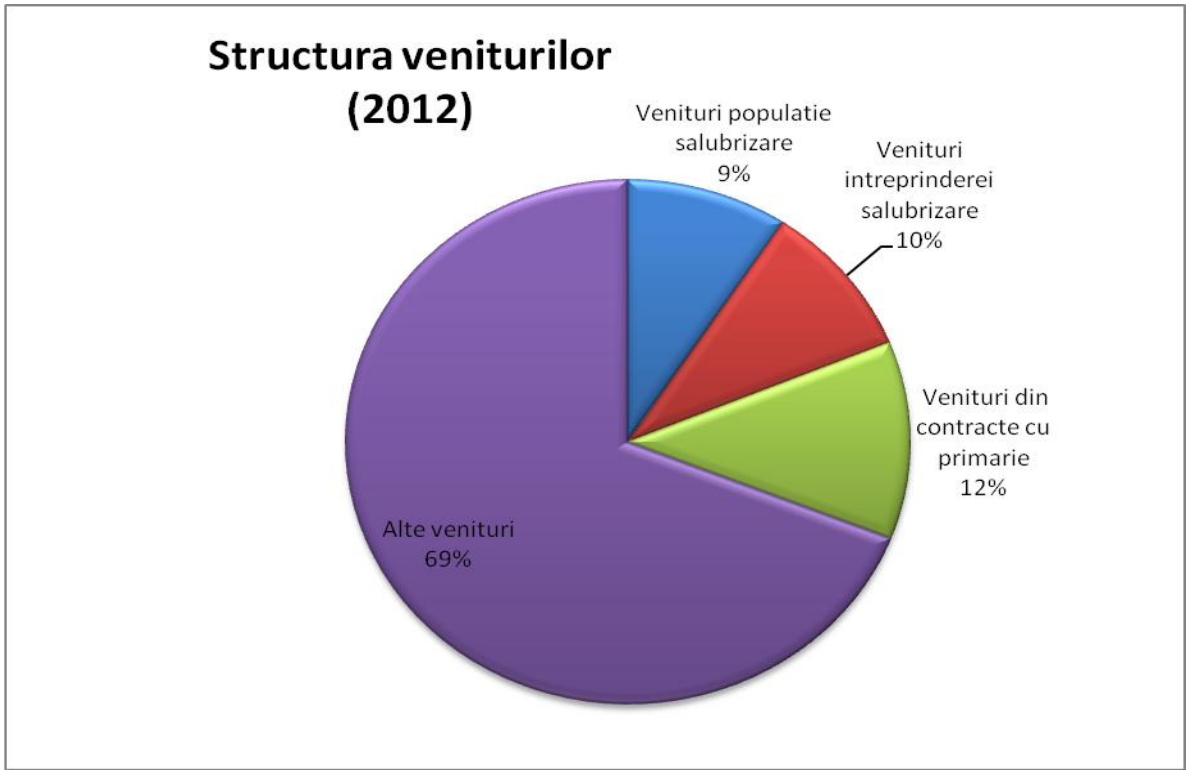

In 2012, se observa faptul ca majoritate veniturilor proveneau din alte surse (arenda, spatiu locativ si altele), aceastea reprezentand peste 69% din veniturile companiei.

Figura 16: Structura veniturilor la nivelul anului 2013 – IMGCL Briceni

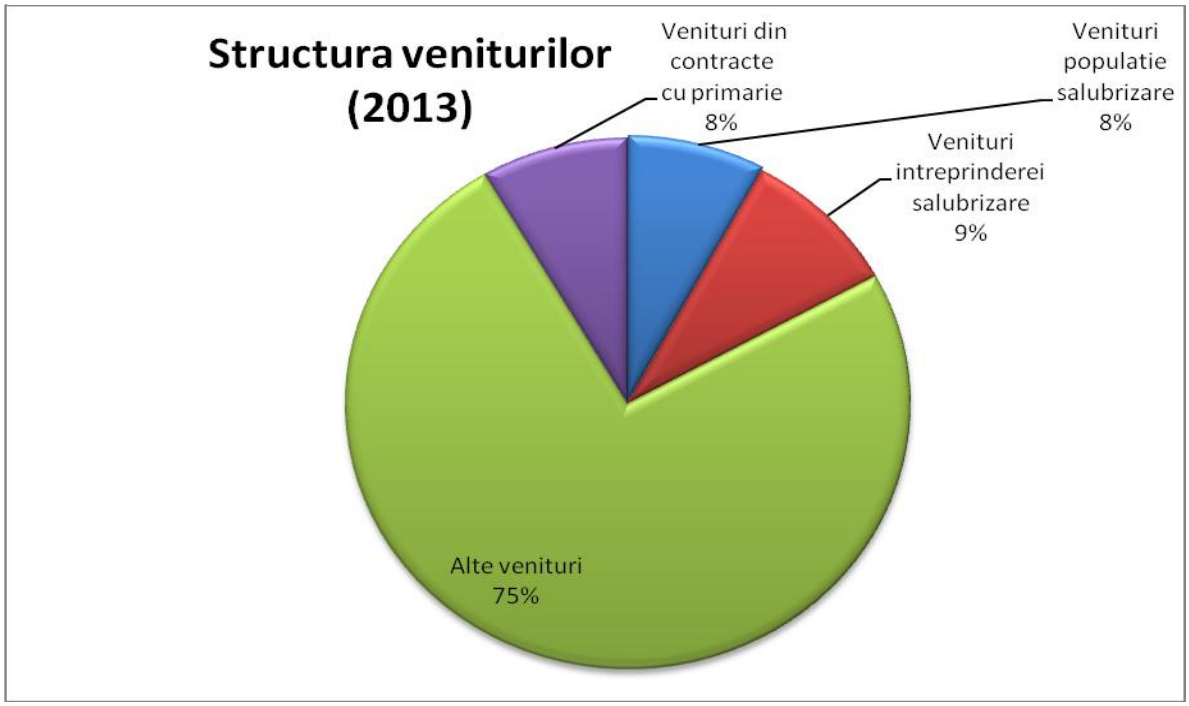

In 2013, se observa cresterea altor venituri si in acelasi timp scaderea veniturilor din salubritate de la populatie. Acest trend pare ca este inversat in prima parte a anului 2014, insa aceste date nu au fost prezentate (6 luni 2014), deoarece incasarile din contractele cu primaria se fac in a 2-a parte a anului si atunci cifrele pot fi distorsionate.

5.1.2 Evolutia tarifelor pe activitati si a indicelui de suportabilitate

Tarifele practicate de IMGCL Briceni sunt diferentiate pe categoriile de utilizatori. Astfel, tarife pentru serviciile de salubrizare se disting pentru urmatoarele categorii de beneficiari:

- Populatia ce locuieste in blocuri locative;
- Populatia ce locuieste la case;
- Agentii economici;

Tarifele in vigoare pentru populatie si agenti economici sunt aprobate inca din 2008, nemaifiind modificate de atunci. Aceste tarife au urmatoarele valori:

Tabel 5: Evolutia tarifelor de salubritate

Evolutia tarifelor		2011-2013	2014
Locuitori la case	Lei/persoana	10.0	20.0
Locuitori la blocuri	Lei/persoana	8.0	10.0
Agenti economici	Lei/m3	65.0	65.0

In contextul acestei situatii tarifare apare problema indicelui de suportabilitate a populatiei referitoare la factura platita pentru serviciile de salubrizare. In acest scop, consultantul a intocmit o analiza de suporatbilitate, care este prezentata in urmatorul tabel si a carei metodologie si concluzii vor fi explicate ulterior.

Tabel 6: Date care au stat la baza analizei indicelui de suportabilitate al serviciului de salubritate

Analiza de suportabilitate		2011	2012	2013	2014
Veniturile disponibile ale populatiei in mediul urban (media lunara pe membru de familie) - Nivel national	MDL/pers.	1,792.6	1,868.9	2,063.6	2,016.8
Numarul mediu de membrii pe familie - nivel national	Persoane	2.4	2.4	2.3	2.3
Media nationala a salariilor	MDL/luna	3,042.2	3,386.2		
Salariul mediu in Raion	MDL/luna	1,989.40	2,484.70		
Factorul de ajustare	MDL/luna	65.4%	73.4%	73.4%	73.4%
Veniturile familiei - nivel Raion	MDL/gosp.	2,813.4	3,291.3	3,482.6	3,403.7
Evolutia tarifelor					
Locuitori la case	MDL/pers.	10.0	10.0	10.0	20.0
Locuitori la bloc	MDL/pers.	8.0	8.0	8.0	10.0
Valoarea facturata pentru salubritate pe gospodarie - locuitori la case	MDL/gosp./ luna	24.00	24.00	23.00	46.00
Valoarea facturata pentru salubritate pe gospodarie - locuitori la blocuri	MDL/gosp./ luna	19.20	19.20	18.40	23.00

Indicele de suportabilitate-locuitori la case	%	0.85%	0.73%	0.66%	1.35%
Indicele de suportabilitate-locuitori la blocuri	%	0.68%	0.58%	0.53%	0.68%

Elementele cheie ale acestei analize sunt:

- Numarul mediu de membrii pe familie, luat la nivel national;
- Tariful operatorului;
- Factura medie a populatiei din zona de operare la blocuri si la case.
- Veniturile disponibile ale populatiei in mediul urban (media lunara pe membru de familie) la nivel national;
- Media nationala a salariilor si salariul mediu la nivelul zonei de operare, pe baza carora s-a calculat un factor de corectie local al venitului disponibil in mediul urban la nivelul zonei de operare;

Pe baza acestor elemente s-a calculat procentul reprezentat de factura medie a populatiei de la blocuri si de la case din totalul veniturilor disponibile la nivel local, adica indicele de suportabilitate al serviciilor de salubrizare.

Figura 17: Evolutia indicelui de suportabilitate al serviciului de salubritate

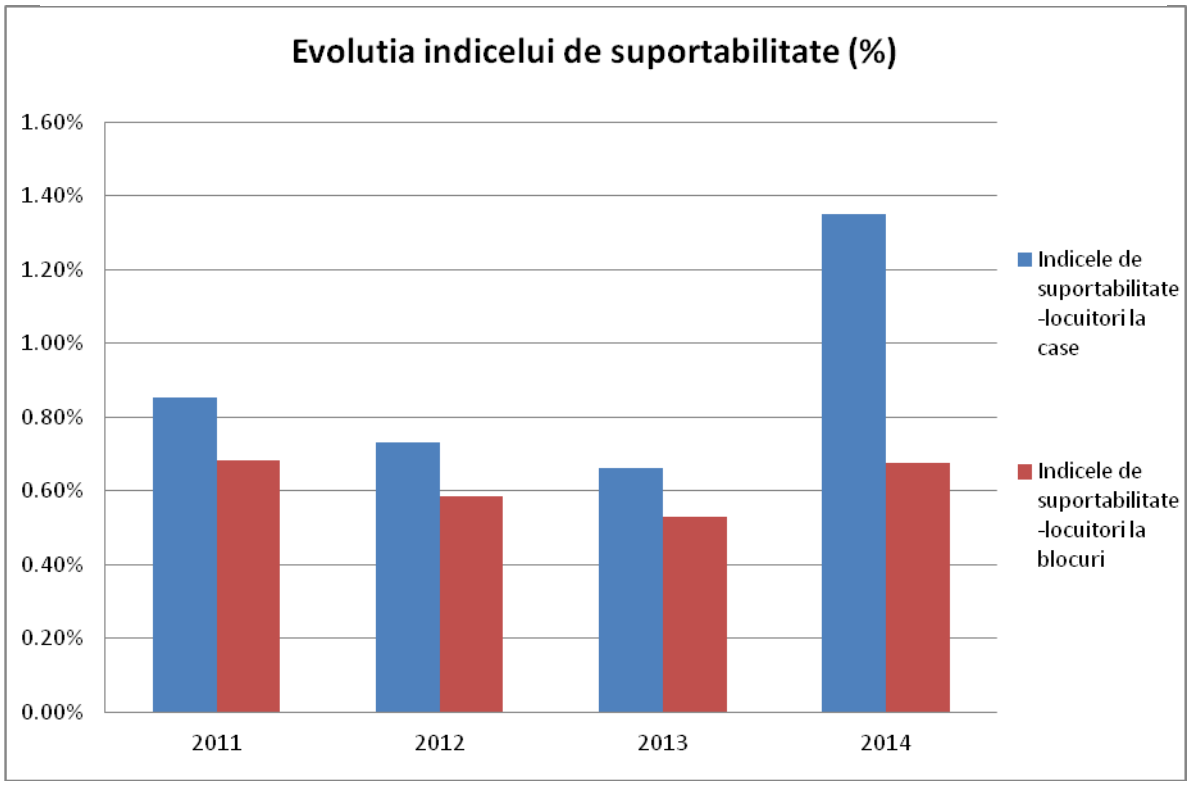

Se poate observa ca nivelul indicelui de suportabilitate la momentul actual este de 1,35% pentru locuitorii de la case si 0,68% pentru locuitorii de la blocuri. Acest nivel la blocuri este un nivel rezonabil, sub nivelul de 1% considerat ca nivel standard acceptabil si astfel duce la ideea ca tariful este suportabil de catre clientii domestici, fapt ce ar trebui sa se transpuna intr-un grad de colectare ridicat si posibilitatea unor viitoare cresteri tarifare. La case situatie este diferita, indicele ajungand la 1,35%, o valoare ce poate ridica probleme pe partea de colectare a veniturilor.

5.1.3 Evolutia costurilor companiei

Costurile inregistrate de catre IMGCL Briceni pentru perioada 2011-2014 se impart in trei mari categorii:

- Costuri directe aferente activitatii de salubrizare;
- Costuri generale si administrative;
- Alte costuri.

Costurile totale sunt prezentate in valoare absoluta si relativa in tabele urmatoare, iar in graficele ce urmeaza structura costurilor pentru anii 2012 si 2013 sunt prezentate.

Tabel 7: Evolutia costurilor companiei

Costuri totale		2011	2012	2013	2014
Costuri directe	MDL	918,317.0	1,007,414.0	1,057,801.0	603,749.0
Costuri administrative	MDL	1,148,761.0	1,839,434.0	1,252,809.0	665,810.0
Alte costuri	MDL	1,416,595.0	1,439,980.0	2,246,287.0	1,221,144.0
Total costuri	MDL	3,483,673.0	4,286,828.0	4,556,897.0	2,490,703.0

Costuri totale		2011	2012	2013	2014
Costuri directe	MDL	26.36%	23.50%	23.21%	24.24%
Costuri administrative	MDL	32.98%	42.91%	27.49%	26.73%
Alte costuri	MDL	40.66%	33.59%	49.29%	49.03%
Total costuri	MDL	100.00%	100.00%	100.00%	100.00%

Prezentarea grafica a costurilor este redata in urmatoarele diagrame:

Figura 18: Structura costurilor la nivelul anului 2012

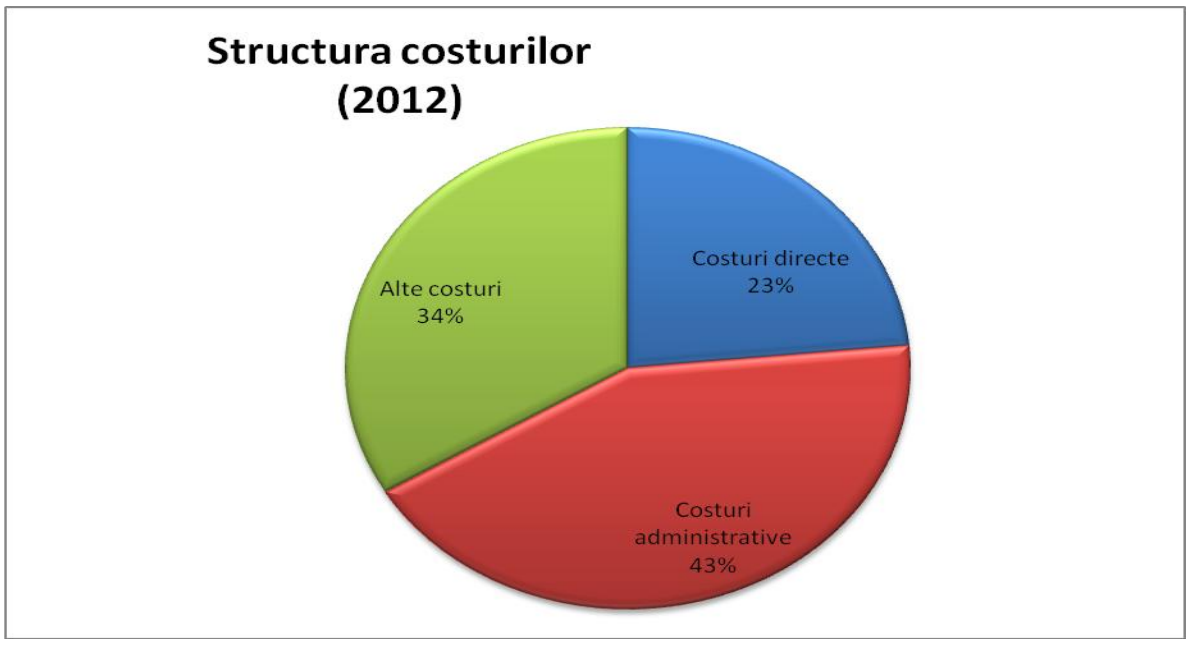

In 2012, doar 23% din costuri erau reprezentate de costurile directe, in timp ce aproximativ 43% din costuri erau costurile administrative. Aceasta situatie s-a modificat in 2013, dupa cum se poate vedea in urmatoarea diagrama, costurile generale si administrative scazand la 28%, pe fondul cresterii altor cheltuieli:

Figura 19: Structura costurilor la nivelul anului 2013

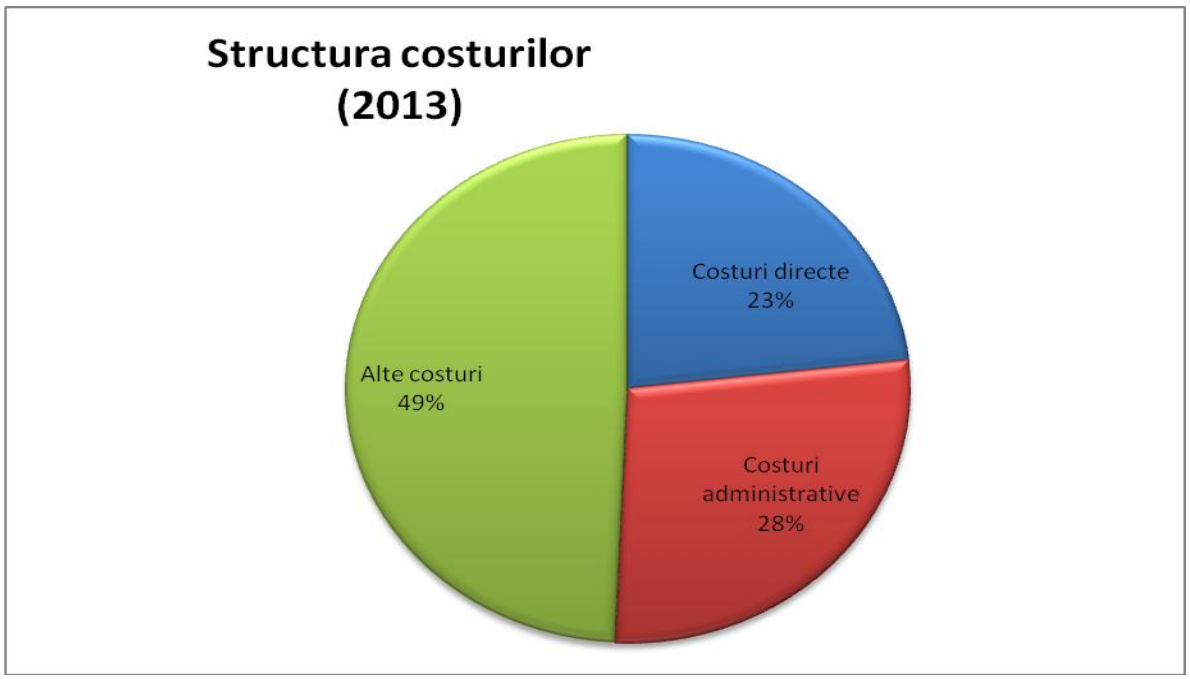

In sectiunele urmatoare vor fi prezentate structura cheltuielior directe si a cheltuielilor administrative ale operatorului pentru anii de analiza.

(1) Cheltuielile directe

Principalele categorii de cheltuieli directe ale companiei inregistrate sunt:

- Salarii;
- Asigurari sociale;
- Petrol,gaz si energie electrica;
- Piese de schimb;
- Uzura;
- Alte cheltuieli.

Evolutia acestor elemente este prezentata atat tabelar, pentru toti anii de analiza, cat si grafic, pentru anii 2012 si 2013, in cele ce urmeaza:

Tabel 8: Structura cheltuililor din exploatare (MDL)

Cheltuieli din exploatare - directe	2011	2012	2013	2014
	MDL	MDL	MDL	MDL
Salarii	94,070.0	158,013.0	247,327.0	140,261.0
Asigurari sociale	24,914.0	41,760.0	65,541.0	37,870.0
Petrol,gaz si energie electrica	84,654.0	150,243.0	103,232.0	49,967.0
Piese de schimb	51,414.0		15,015.0	2,101.0
Uzura	229,037.0	401,910.0	329,447.0	171,855.0
Cheltuieli contracte primaria	434,228.0	255,488.0	297,239.0	201,695.0
Total cheltuieli din exploatare	**918,317.0**	**1,007,414.0**	**1,057,801.0**	**603,749.0**

Structura cheltuielilor directe din exploatare pentru anii de analiza este urmatoarea:

Tabel 9: Structura cheltuililor din exploatare (%)

Cheltuieli din exploatare - directe	2011	2012	2013	2014
Analiza de structura	%	%	%	%
Salarii	10.2%	15.7%	23.4%	23.2%
Asigurari sociale	2.7%	4.1%	6.2%	6.3%
Petrol,gaz si energie electrica	9.2%	14.9%	9.8%	8.3%
Piese de schimb	5.6%	0.0%	1.4%	0.3%
Uzura	24.9%	39.9%	31.1%	28.5%
Cheltuieli contracte primaria	47.3%	25.4%	28.1%	33.4%
Total cheltuieli din exploatare	**100.0%**	**100.0%**	**100.0%**	**100.0%**

Se observa cresterea ponderii si valorii absolute a salariilor in perioada 2011 - 2013 ca si catalizator principal al cresterii costurilor directe. La polul opus, categoria cheltuielile cu contractele cu primaria a inregistrat o scadere masiva in 2012 fata de 2011, dar se pare ca trendul s-a inversat incepand cu anul 2013 si aceste cheltuieli cresc din nou.

Figura 20: Structura costurilor directe la nivelul anului 2012

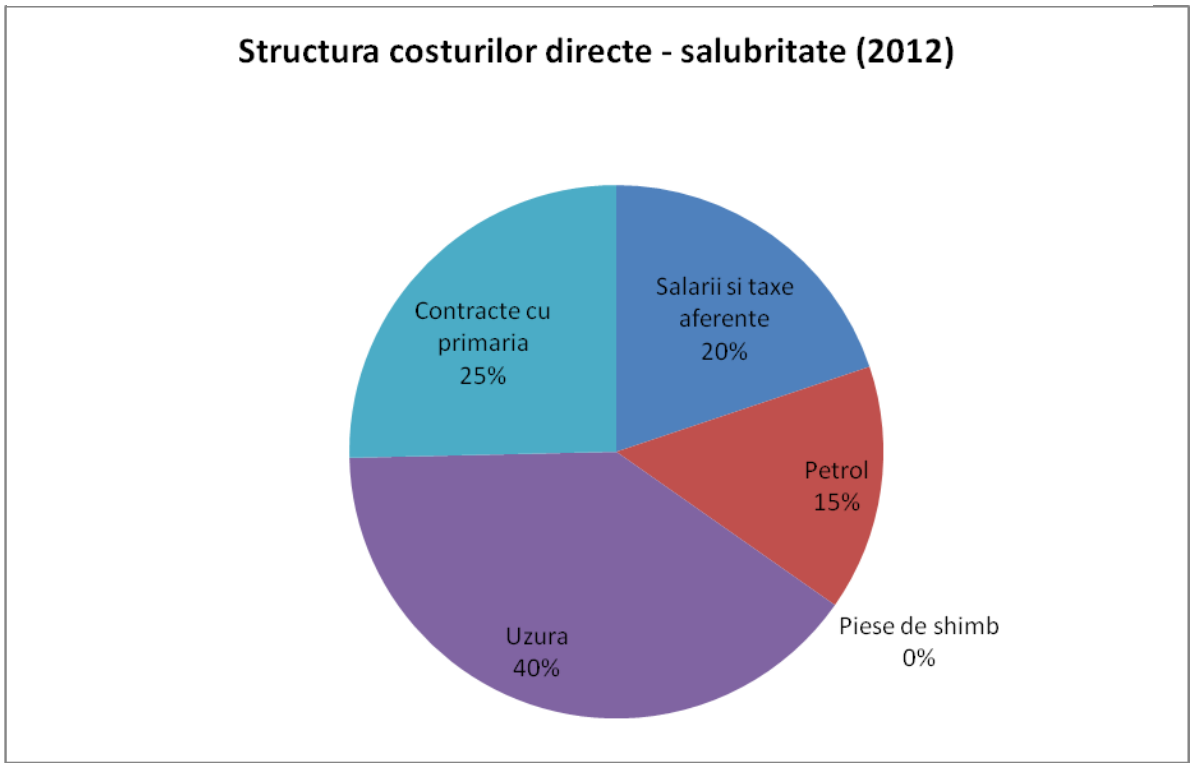

Figura 21: Structura costurilor directe la nivelul anului 2013

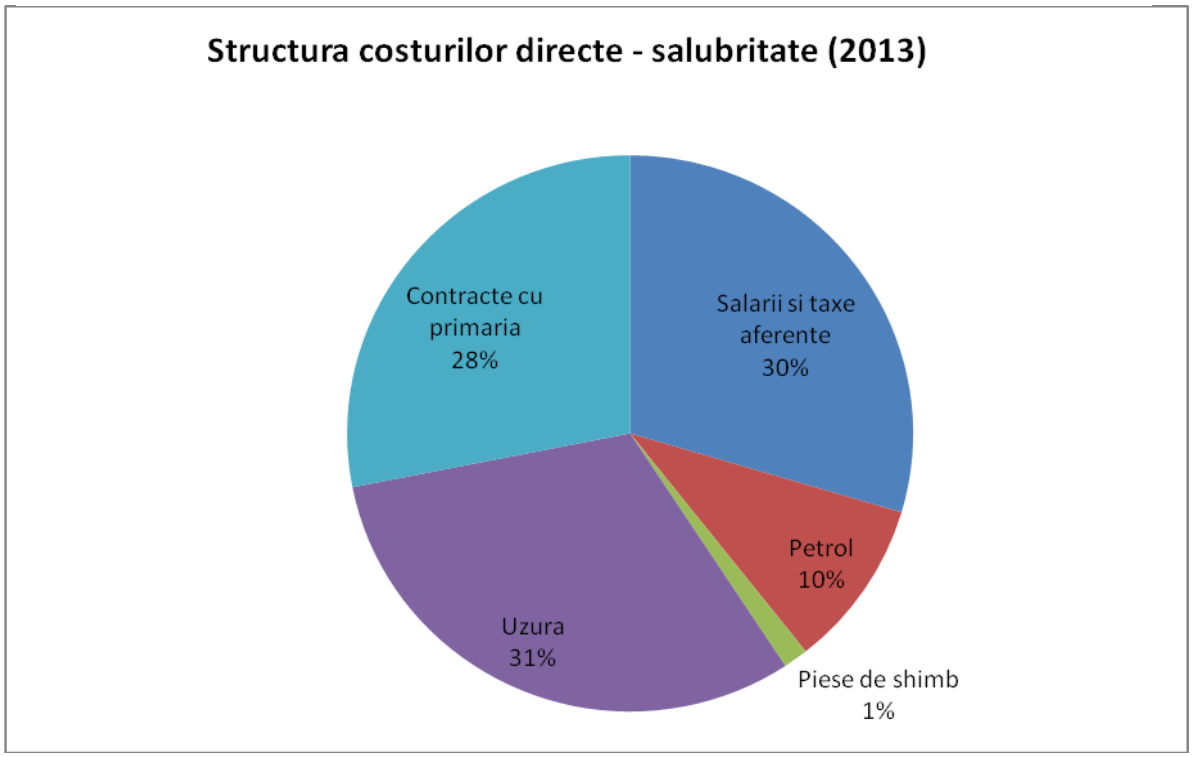

Se observa in aceste doua diagrama evolutia cheltuielor cu salariul si scaderea capitolului cheltuielilor pe contractele cu primaria.

Daca in cazul acestuia trendul nu se continua si in 2014 (6 luni), in cazul cheltuielilor salariale, nivelul si ponderea salariilor se pastreaza si in prezent, indicand faptul ca aceasta schimbare este una de durata si pare este cauzata de cresterea salariilor in cadrul companiei.

(2) Cheltuielile generale si administrative

Companie nu are o inregistrare a costurilor generale si administrative detaliate pe categorii de costuri. Astfel, se cunoaste doar valoarea costurilor generale si administrative, care va fi prezentata in urmatorul tabel:

Tabel 10: Valoarea cheltuielilor generale si administrative

Cheltuieli generale-administrative	2011	2012	2013	2014
Total cheltuieli administrative	1,148,761	1,839,434	1,252,809	665,810

(3) Subventii operationale

Compania nu lucreaza dupa o schema de subventionare predefinita, dar ca exista contracte anuale cu primaria pentru amenajarea spatiilor verzi si maturarea orasului.

5.1.4 Contul de profit si pierdere

Evolutia contului de profit si pierdere pentru ultimii 4 ani este prezentata in urmatorul tabel:

Tabel 11: Evolutia contului de profit si pierderi

CONTUL DE PROFIT SI PIERDERE	2011	2012	2013	2014
	MDL	MDL	MDL	MDL
Venituri din vanzari	3,133,708	3,587,363	4,166,533	2,214,308
Costul vanzarilor	(2,334,912)	(2,447,394)	(3,304,088)	(1,824,893)
Alte venituri operationale	9,210	15,813	31,853	12,261
Cheltuieli comerciale	-	-	(37,751)	(6,585)
Cheltuieli generale si adiministrative	(1,148,761)	(1,839,434)	(1,252,809)	(665,810)
Alte cheltuieli operationale	-	(8,000)	(51,819)	(4,099)
Rezultat din activitatea operationala	**(340,755)**	**(691,652)**	**(448,081)**	**(274,818)**
Rezultatul din investitii	-	5,854,820	267,486	100,161
Rezultatul din activitatea financiara	-	-	-	-
Rezultatul din activitatea extraordinara	-	-	-	-
Profitul Brut	**(340,755)**	**5,163,168**	**(180,595)**	**(174,657)**
Impozit pe profit	-	(591,735)	-	-
Profitul Net	**(340,755)**	**4,571,433**	**(180,595)**	**(174,657)**

Se poate observa ca operatorul inregistreaza pierdere in fiecare dintre perioadele analizate, cu exceptia anului 2012, pierderea venind eminamente din activitatea operationala.

Se observa din rezultatul financiar din 2012, datorat primirii unor subventii si cedarii unui activ nefolosit, fac ca rezultatele sa se amelioreaze, in 2012 inregistrandu-se chiar un profit considerabil.

Totusi, situatie este ingrijoratoare, activitatea operationala indicat un trend de pierdere accelerata, situatie ce va trebui abordata in viitorul apropiat pentru a putea asigura functionarea in viitor a companiei. In acest context pierderea din 2014 la 6 luni a egalat deja ca valoare pierderea pe intregul an 2013, inducand ideea ca pierderea din 2014 ar putea fi mai mare decat cea din 2013.

5.2 Analiza Bilantului Contabil

Pe baza situatiilor primate de la operatorul IMGCL Briceni, bilantul contabil al companiei pentru ultimii patru ani este prezentat in urmatorul tabel, urmat de o serie de concluzii privind principalele elemente bilantiere:

Tabel 12: Analiza bilantului contabil

BILANTUL CONTABIL	2011	2012	2013	2014
	MDL	MDL	MDL	MDL
Active				
Active Fixe	**17,048,539.0**	**11,218,870.0**	**12,036,773.0**	**11,980,790.0**
Active intangibile		14,421.0	9,477.0	7,005.0
Active tangibile	17,048,539.0	11,204,449.0	12,027,296.0	11,973,785.0
Active financiare				
Alte active pe termen lung				
Active circulante	**1,038,090.0**	**6,115,999.0**	**4,984,936.0**	**4,979,707.0**
Inventar	103,033.0	91,630.0	93,571.0	82,701.0
Datorii debitoare	778,850.0	631,928.0	630,411.0	766,942.0
Alte active circulante			3,048,017.0	3,038,347.0
Casa	156,207.0	5,392,441.0	1,212,937.0	1,091,717.0
Total active	**18,086,629.0**	**17,334,869.0**	**17,021,709.0**	**16,960,497.0**
Capitalul	**8,488,321.0**	**16,947,151.0**	**16,721,424.0**	**16,662,888.0**
Capital social	7,125,183.0	11,117,306.0	11,117,306.0	11,233,426.0
Rezultat corectat	2,515,172.0	2,515,172.0	2,515,172.0	2,515,172.0
Rezultat reportat	(1,152,034.0)	(1,256,760.0)	3,088,946.0	3,088,946.0
Rezultat curent		4,571,433.0		(174,656.0)
Subventii pentru investitii				
Datorii	**9,598,308.0**	**387,718.0**	**300,285.0**	**297,609.0**
Imprumuturi				
Finantari cu destinatie speciala	9,311,901.0			

BILANTUL CONTABIL	2011	2012	2013	2014
Datorii pe termen scurt	**286,407.0**	**387,718.0**	**300,285.0**	**297,609.0**
Datorii creditoare	48,620.0	152,085.0	21,424.0	19,125.0
Datorii catre angajati	123,497.0	134,768.0	176,839.0	182,233.0
Datorii cu asigurarile sociale	54,142.0	45,369.0	52,791.0	52,561.0
Datorii la buget	43,683.0	36,271.0	11,104.0	33,104.0
Alte datorii	16,465.0	19,225.0	38,127.0	10,586.0
Provizioane				
Total obligatii si capitaluri	**18,086,629.0**	**17,334,869.0**	**17,021,709.0**	**16,960,497.0**

Din analiza bilantului contabil, reies urmatoarele concluzii:

- **Pe partea de active,** principalul element il reprezinta activele tangibile de circa 11.9 milioane MDL. Pe partea de active circulante, datoriile debitoare au o pondere destul de mica, reprezentand circa 15% din sumele respective, indicand o problema pe partea de colectare.
- **Scaderea activelor** fixe din 2012 se datoreaza cedarii unui activ nefolosit de catre companie, in acelasi timp sumele regasindu-se in activele circulante la pozitia „Casa". In 2013, acesti bani au fost plasati partial la banca si se regasesc acum la pozitia „Investitii pe termen scurt". De asemenea subventia cu destinatie speciala.
- **Pe partea de pasive**, se poate observa faptul ca operatorul opereaza in mare parte pe baza capitalului propriu, neavand imprumuturi contractate. Totusi, un semnal de alarma il consta cresterea datoriilor fata de angajati, un posibil factor disturbator asupra activitatii curente a organizatie. Urmatorul indicator subliniaza independenta companiei de capitalul imprumutat:

Tabel 13: Ponderea datoriei

Ponderea datoriei		2012	2013	2014
Datorii totale (A)	MDL	387,718.0	300,285.0	297,609.0
Total Active (B)	MDL	17,334,869.0	17,021,709.0	16,960,497.0
A/B	Raport	2.24%	1.76%	1.75%

- **Referitor la datoriile debitoare**, se observa o fluctuatie a creantelor, ridicand semne de intrebare asupra colectarii si performantei acestei activitati, performanta ce va reiesi din urmatorii doi indicatori calculati. Perioada de incasara a creantelor este in scadere pe perioada 2011 - 2013, ajungand chiar la 55 de zile, o valoare buna, iar totalul creantelor de la clientii casnici reprezinta aproape 15% din totalul cifrei de afaceri (in 2011 situatia a fost dificila cu o neincasare de aproximativ 25%). Aceasta imbunatatire a indicatorilor se datoreaza partial si cresterii cifrei de afaceri, insa si imbunatatirii procesului de colectare. Totusi, in contextul problemelor financiare ce reies din analiza contului de profit si pierdere, imbunatatirea colectarii reprezinta un punct esential.

Tabel 14: Viteza de incasare a creantelor

Viteza de incasare a creantelor		2011	2012	2013	2014
Datorii debitoare (A)	MDL	778,850.0	631,928.0	630,411.0	766,942.0
Vânzări (B)	MDL	3,133,708	3,587,363	4,166,533	4,428,616
(A/B)*365- days	Zile	91	64	55	63

Tabel 15: Analiza gradului de neincasare

Analiza gradului de neincasare		2011	2012	2013	2014
Creante client domestici	MDL	778,850	560,396	544,075	659,638
Venituri din vanzari	MDL	3,133,708	3,587,363	4,166,533	4,428,616
Creante raportate la venituri	%	24.85%	15.62%	13.06%	14.89%

- **Referitor la siguranta colectarii acestor creante**, increderea este relativ scazuta. Acest fapt este imposibil deoarece nu exista obligativitatea de a avea contract de salubrizare si astfel este foarte greu sa obligi la plata pe cei fara contracte. Totusi, compania actioneaza in judecata pe cei ce nu platesc din randul celor ce nu au contracte si astfel o parte din sume se spera sa fie recuperate.
- **Datoriile catre furnizori sunt reduse**, ele situandu-se actual la o valoare de circa 19 de mii MDL, valoare ce reprezinta datorii din luna curenta catre furnizori. Totusi, o mai mare problema o reprezinta datoriile catre angajati, care au ajuns la circa 182 de mii MDL, cu peste 50% in plus fata de 2011. Aceasta problema trebuie abordata pentru a asigura stabilitatea si motivarea personalului.

In urmatorul tabel este prezentat evolutia dinamica a elementelor de bilant, evolutie ce vine in sustinerea celor mentionate mai sus:

Tabel 16: Evolutia dinamica a elementelor de bilant

BILANTUL CONTABIL	2012	2013	2014
Analiza orizontala (evolutie)	%	%	%
Active			
Active Fixe	**65.8%**	**107.3%**	**99.5%**
Active intangibile	n/a	65.7%	73.9%
Active tangibile	65.7%	107.3%	99.6%
Active financiare	n/a	n/a	n/a
Alte active pe termen lung	n/a	n/a	n/a
Active circulante	**589.2%**	**81.5%**	**99.9%**
Inventar	88.9%	102.1%	88.4%
Datorii debitoare	81.1%	99.8%	121.7%
Alte active circulante	n/a	n/a	99.7%
Casa	3452.1%	22.5%	90.0%
Total active	**95.8%**	**98.2%**	**99.6%**

BILANTUL CONTABIL	2012	2013	2014
Capitalul	**199.7%**	**98.7%**	**99.6%**
Capital social	156.0%	100.0%	101.0%
Rezerve	100.0%	100.0%	100.0%
Rezultat reportat	109.1%	-245.8%	100.0%
Rezultat curent	n/a	0.0%	n/a
Subventii pentru investitii	n/a	n/a	n/a
Datorii	**4.0%**	**77.4%**	**99.1%**
Imprumuturi	n/a	n/a	n/a
Alte datorii pe termen lungi	0.0%	n/a	n/a
Datorii pe termen scurt	135.4%	77.4%	99.1%
Datorii creditoare	312.8%	14.1%	89.3%
Datorii catre angajati	109.1%	131.2%	103.1%
Datorii cu asigurarile sociale	83.8%	116.4%	99.6%
Datorii la buget	83.0%	30.6%	298.1%
Alte datorii	116.8%	198.3%	27.8%
Provizioane	n/a	n/a	n/a
Total obligatii si capitaluri	**95.8%**	**98.2%**	**99.6%**

5.3. Prezentarea proiectelor de investitii de care a beneficiat societatea in trecut

Operatorul IMGCL Briceni a beneficiat de doua proiecte de investitii sau donatii, ce vor fi prezentate in cele ce urmeaza:

(1) Proiectul finantat prin Agentia de Dezvoltare Regionala ADR Sud - operatorul a primit in cadrul proiectului finantat de ADR Sud echipamente conform datelor prezentate in urmatorul tabel.

Tabel 17: Echipamente de care a beneficiat operatorul in cadrul unor proiecte

Nr. de ordine	Raioanele	Nr. de populatie	Autospeciale "FORD"		Buldozere pe senile "Agromas 90 TG"		Platforme		Containere de 1,1 m3 (zincate)		Total nr. containere	TOTAL SUMA
			unit	*suma*	*unit*	*suma*	*unit*	*suma*	*unit*	*suma*		
1	Cimișlia	1714	1	1236369			55	262927	63	323946	174	2180014.0
2	Briceni	3662	1	1236369			30	143414.7	35	179970	93	1747258.5
3	Briceni	2230			1	675000	30	143414.7	38	195396	88	1184534.7
4	Taraclia	1400	1	1236369			70	334634.3	78	401076	170	2257715.3
5	**Briceni**	**20630**	**1**	**1236369**			**23**	**122112.2**	**100**	**514200**	**191**	**2202380.0**
6	Basarabeanca	4000	1	1236369			60	288163.3	71	365082	181	2208538.3

7	Ștefan Vodă	2829			1	675000	20	95609.8	28	143976	69	1069427.8
8	Caușăni	3498			1	675000	32	152975.7	40	205680	104	1238214.9
	TOTAL	*39963*	*5*	*6181845*	*3*	*2025000*	*320*	*1543252*	*453*	*2329326*	*1070*	*14088083.5*

Nr. de ordine	Raioanele	Nr. de populatie	Containere de 0,66 m³ (zincate)		Lazi pt. colectarea plasticului de 1,8 m³		Containere din polietilena de inalta densitate 1,1 m³		Presa de balotat deseurile reciclabile		Total nr. containere	TOTAL SUMA
			unit	*suma*	*unit*	*suma*	*unit*	*suma*	*unit*	*suma*		
1	Cimișlia	1714	18	91692	75	157320	18	64260	1	43500	174	2180014.0
2	Briceni	3662	5	25470	48	100684.8	5	17850	1	43500	93	1747258.5
3	Briceni	2230	5	25470	40	83904	5	17850	1	43500	88	1184534.7
4	Taraclia	1400	11	56034	70	146832	11	39270	1	43500	170	2257715.3
5	**Briceni**	**20630**	**21**	**106974**	**48**	**100684.8**	**22**	**78540**	**1**	**43500**	**191**	**2202380.0**
6	Basarabeanca	4000	10	50940	90	188784	10	35700	1	43500	181	2208538.3
7	Ștefan Vodă	2829	6	30564	30	62928	5	17850	1	43500	69	1069427.8
8	Caușăni	3498	6	30564	52	109075.2	6	21420	1	43500	104	1238214.9
	TOTAL	*39963*	*82*	*417708*	*453*	*950212.8*	*82*	*292740*	*8*	*348000*	*1070*	*14088083.5*

In 2005 au primit un camion de la USAID. De asemenea, un camion GAZ 3309 a fost primit de la primarie prin Fondul de Investitii Sociale Republica Moldova. S-a mai realizat amenajarea locuri de colectare in 2011 prin fonduri de la FISM.

5.4. Sistemul de facturare si colectare

5.4.1. Sistemul de facturare

Din discutiile cu beneficiarul, au reiesit urmatoarele elemente cheie ce priveste sistemul de facturare:

- Se factureaza serviciul catre persoanele care beneficiaza de acest serviciu, fie ca ele au contract de prestare servicii sau nu. Nu exista o parghie prin care operatorul sa poate incheia contracte cu mai multi clienti. La blocuri exista in proportie de 99% contracte de salubrizare, in timp de doar 20% la case contracte (au surse proprii). Numarul de contracte cu agentii economici este de 163 de contracte. La emiterea autorizatiei de functionare se cere contractul cu operatorul de salubrizare pentru agentii economici.
- Facturile se intocmesc in baza contractelor incheiate sau in baza numarului de persoane declarate/constatate. Astfel, la case se face *factura* prin intermediul controlorului, iar la *blocurile* locative se face *un bon de plata* pe baza persoanelor inregistrate. In cazul agentilor economici, acestia platesc in functie de cantitatea ridicata sau de suprafata comerciala. Ridicarea se face la cererea agentului economic.
- Pe parte logistica, facturile pentru persoanele fizice si juridice sunt emise cu ajutorul unui program electronic si se printeaza la sediul operatorului. Pe parte de contabilitate organizatia foloseste programul 1C si solutii IT pentru printarea facturilor aferente.

5.4.2. Sistemul de colectare

Din discutiile cu beneficiarul, au reiesit urmatoarele elemente cheie ce priveste sistemul de plata a facturilor:

- Privind modalitatea de plata, persoanele fizice platesc la sediu sau la banca, persoanele juridice platesc doar la banca. Compania are contracte de colaborare cu Banca Victoria Moldincombank Banca de Economii. Cei ce doresc pot sa vina si la sediu sa plateasca, deoarece compania a instalat si inregistrat la aceasta locatie un aparat de casa. Dupa 25 ale lunii la banca nu se primeste plata si asfel oamenii vin la sediu sa plateasca pana pe 30 ale lunii. In anumite cazuri, se accepta plata partiala, dar nu sunt multe cazuri, mai mult oamenii batrani cu posibilitati limitate beneficiind de aceste exceptii.
- Compania nu dispune de incasatori, plata se poate face exclusiv in modalitatile exprimate mai sus.
- Referitor la persoanale care nu platesc facturile, exista o comisie, o sectie comerciala care pregateste lista persoanelor care nu au platit si care verifica motivul care a dus la neplata. Populatia vine la comisie si explica care e problema si poate obtine o amanare sau reesalonare. Dupa lege, dupa 45 de zile se pot lua masuri, dar in realitate pentru mai putin de 500 de lei nu se cheama, dar se tine cont si de suma si de perioada de neplata. Compania actioneaza in judecata si castiga in 99,99% din cazuri, existand un singur caz cu un cetatean care a castigat in ultimii 15 ani.

5.5. Analiza fluxului de numerar

Pe baza situatiilor financiare colecate de la IMGCL Briceni, si anume a bilantului contabil si a contului de profit si pierdere, s-a intocmit un flux de numerar pentru anii 2012 - 2014, flux de numerar ce va fi prezentat in tabelul de mai jos, urmat de cateva observatii si concluzii aferente.

Tabel 18: Analiza fluxului de numerar

Fluxulde numerar		2012	2013	2014
EBDIT	MDL	(64,252.0)	268,019.0	(75,018.0)
Rezultatul financiar și extraordinar	MDL	-	-	-
Impozit	MDL	-	(591,735)	-
Variatia capitalului de lucru, din care:	MDL	259,636.0	(3,135,874.0)	(118,667.0)
Variația de Inventar	MDL	11,403.0	(1,941.0)	10,870.0
Variatia datorii debitoare	MDL	146,922.0	1,517.0	(136,531.0)
Variația sumelor de plătit	MDL	103,465.0	(130,661.0)	(2,299.0)
Variația altor active	MDL	-	(3,048,017.0)	9,670.0
Variația Angajamentelor față de personal	MDL	11,271.0	42,071.0	5,394.0
Variația Angajamentelor față de Fondul Social	MDL	(8,773.0)	7,422.0	(230.0)
Variația datoriilor la bugetul de stat	MDL	(7,412.0)	(25,167.0)	22,000.0
Variația Alte datorii	MDL	2,760	18,902	(27,541)

Fluxulde numerar		2012	2013	2014
Fluxul de numerar operațional	**MDL**	**195,384**	**(3,459,590)**	**(193,685)**
Cheltuielile de capital pe proiecte	MDL	5,829,669.0	(817,903.0)	55,983.0
Trageri din imprumuturi	MDL	-	-	-
Plati Grant	MDL	-	-	-
Variatia capitalului propriu	MDL	8,523,082.0	97,989.0	16,482.0
Cash Disponibil pentru serviciul datoriei	**MDL**	**14,548,135**	**(4,179,504)**	**(121,220)**
Serviciul datoriei	MDL	-	-	-
Alte cheltuieli de capital	MDL	(9,311,901.0)	-	-
Numerar net generat	**MDL**	**5,236,234**	**(4,179,504)**	**(121,220)**
Balanta de deschidere numerar	MDL	156,207.0	5,392,441.0	1,212,937.0
Balanta de inchidere numerar	**MDL**	**5,392,441**	**1,212,937**	**1,091,717**

Principalele concluzii ale analizei fluxului de numerar sunt urmatoarele:

- Fluxul de numerar operational este negativ in perioada 2013 - 2014 acest fapt intarind concluzia data de rezultatul operational negativ din contul de profit si pierdere, concluzie a unui operator aflat intr-o situatie financiara dificila.
- Compania are totusi o situatie buna pe numerar, datorata vanzarii activului nefolosit in 2012 si incasarii finantarii cu destinatie speciala pe care le-au trecut pe capitalul social. Totusi, situatia de numerar buna se erodeaza treptat din cauza performantelor operationale relativ modeste, si pentru a se evita anumite probleme in viitor aceste elemente de eficienta trebuie abordate.

  Totusi, se remarca faptul ca in momentul calcularii EBDIT (Earnings Before Depreciation, Interest and Taxes – Profit inainte de Amortizare, Dobanzi si Taxe) performantele modeste se datoreaza partial si valorii amortizarii, acest semn indicand ca in doi din cei patru ani de analiza compania isi acopera costurile curente (fara amortizare).
- Imbunatatirea colectarii si eficientizarea operationala reprezinta principalele modalitati prin care firma poate imbunatati situatia operationala actuala, o situatie ce nu va mai putea fi perpetuata indelung.

5.6. Analiza indicatorilor financiari

Pe baza datelor colectate de la operator, consultantul a pregatit o serie de indicatori referitori la situatia financiara a IMGCL Briceni. Acesti indicatori vor fi prezentati tabelar in cele ce urmeaza, fiecare cu o interpretare a valorilor rezultate.

Exista trei categorii principale de indicatori finaciari ce au fost calculati:

- Indicatori de rentabilitate;
- Indicatori de indatorare;
- Indicatori de lichiditate.

(1) Indicatorii de rentabilitate calculati sunt prezentati in urmatorul tabel:

Tabel 19: Indicatori de rentabilitate

Indicatori de rentabilitate		2011	2012	2013	2014
Rentabilitatea capitalului angajat					
EBDIT (A)	MDL	286,645.0	(64,252.0)	268,019.0	(150,036.0)
Capitalului angajat (B)	MDL	17,800,222.0	16,947,151.0	16,721,424.0	16,662,888.0
A/B*100	%	1.61%	-0.38%	1.60%	-0.90%
Rentabilitatea capitalului propriu					
Profit net	MDL	(340,755)	4,571,433	(180,595)	(174,657)
Capitalul propriu (B)	MDL	8,488,321.0	16,947,151.0	16,721,424.0	16,662,888.0
A/B*100	%	-4.0%	27.0%	-1.1%	-1.0%
Profitul operational ca procent din vânzări					
EBDIT (A)	MDL	286,645.0	(64,252.0)	268,019.0	(150,036.0)
Vânzări (B)	MDL	3,133,708	3,587,363	4,166,533	4,428,616
A/B*100	%	9.15%	-1.79%	6.43%	-3.39%
Cifra de afaceri Total active					
EBDIT (A)	MDL	286,645.0	(64,252.0)	268,019.0	(150,036.0)
Active (B)	MDL	18,086,629.0	17,334,869.0	17,021,709.0	16,960,497.0
A/B	%	1.58%	-0.37%	1.57%	-0.88%

Indicatorii de rentabilitate indica valori negative preponderent din cauza rezultatelor financiare ale companiei, EBDIT (Earnings Before Depreciation, Interest and Taxes – Profit inainte de Amortizare, Dobanzi si Taxe) (in 2012 si 2014) si profitul net (in afara din 2012, unde exista profit din cauza rezultatului financiar) inregistreaza valori negative si ca atare majoritatea indicatorilor au valori nefavorabile.

Ca atare, perfomantele financiare ale companiei prezinta un semnal de alarma si sunt necesare actiuni pentru a redresa/ remediata aceasta situatie stabilite in cadrul unui plan de actiune.

(2) Indicatorii de indatorare calculati sunt prezentati in urmatorul tabel:

Tabel 20: Indicatori de indatorare

Indatorare/Grad de indatorare		2011	2012	2013	2014
Ponderea datoriei					
Datorii totale (A)	MDL	9,598,308.0	387,718.0	300,285.0	297,609.0
Total Active (B)	MDL	18,086,629.0	17,334,869.0	17,021,709.0	16,960,497.0
A/B	Raport	53.07%	2.24%	1.76%	1.75%
Gradul de indatorare					

Indatorare/Grad de indatorare		2011	2012	2013	2014
Capitalul propriu (A)	MDL	8,488,321.0	16,947,151.0	16,721,424.0	16,662,888.0
Total Active (B)	MDL	18,086,629.0	17,334,869.0	17,021,709.0	16,960,497.0
A/B	Raport	0.47	0.98	0.98	0.98
Vanzari/Mijloace fixe					
Vanzari (A)	MDL	3,133,708	3,587,363	4,166,533	4,428,616
Mijloace fixe (B)	MDL	17,048,539.0	11,204,449.0	12,027,296.0	11,973,785.0
A/B	%	18.38%	32.02%	34.64%	36.99%

Indicatorii de indatorare arata o pondere a datoriei mica, de circa 1,76% in 2014, ceea ce induce ideea ca operatorul este independent de capital imprumutat pentru a-si finanta activitatea. Aceasta datorie care exista este o datorie pe termen scurt, compania neavand imprumuturi contractate.

(3) Indicatorii de lichiditate calculati sunt prezentati in urmatorul tabel:

Tabel 21: Indicatori de lichiditate

Lichiditate si Capitalul de lucru		2011	2012	2013	2014
Rata de lichiditate curenta					
Activele circulante (A)	MDL	1,038,090.0	6,115,999.0	4,984,936.0	4,979,707.0
Datorii curente (B)	MDL	286,407.0	387,718.0	300,285.0	297,609.0
A/B	Raport	3.62	15.77	16.60	16.73
Rata de lichiditate imediata					
Activele circulante (A)	MDL	1,038,090.0	6,115,999.0	4,984,936.0	4,979,707.0
Stocuri (B)	MDL	103,033.0	91,630.0	93,571.0	82,701.0
Datorii curente (C)	MDL	286,407.0	387,718.0	300,285.0	297,609.0
(A-B)/C	Raport	3.26	15.54	16.29	16.45
Rata capacitatii de plata					
Casa (A)	MDL	156,207.0	5,392,441.0	1,212,937.0	1,091,717.0
Datorii curente (B)	MDL	286,407.0	387,718.0	300,285.0	297,609.0
A/B	Raport	0.5454	13.9082	4.0393	3.6683
Viteza de incasare a creantelor					
Datorii debitoare (A)	MDL	778,850.0	631,928.0	630,411.0	766,942.0
Vânzări (B)	MDL	3,133,708	3,587,363	4,166,533	4,428,616
(A/B)*365- zile	Zile	91	64	55	63

Lichiditate si Capitalul de lucru		2011	2012	2013	2014
Viteza de rotatie a stocurilor					
Stocuri (A)	MDL	103,033.0	91,630.0	93,571.0	82,701.0
Costul de materii prime şi consumabile (B)	MDL	375,300.0	300,500.0	300,500.0	457,800.0
(A/B)*365- zile	Zile	100	111	114	66
Viteza de plata a furnizorilor					
Datorii furnizori (A)	MDL	48,620.0	152,085.0	21,424.0	19,125.0
Costul de materii prime şi consumabile (B)	MDL	375,300.0	300,500.0	300,500.0	457,800.0
(A/B)*365- zile	Zile	47	185	26	15

Concluziile analizei indicatorilor de lichiditate arata ca situatia lichiditatilor este foarte buna, compania avand la disponibilitate suficiente lichiditati. Mai mult, situatia pare imbunatatita chiar si in 2014, indicatorul *Active Circulante/ Datorii Curente* depasind 16.7, ceea ce demonstreaza o capacitate de plata o operatorului foarte buna.

Referitor la colectare, se observa o imbunatire a capacitatii de a colecta a operatorului, perioada de colectare scazand de la 91 de zile in 2011 la 63 de zile in 2014. Totusi, aceasta valoare este relativ mare si arata ca inca nevoie de imbunatatiri pe partea de colectare.

Masuri ar trebui luate pentru rectificarea acestei situatii, colectarea reprezentand una din principalele solutii pentru iesirea din situatia dificila.

Referitor la plata furnizorilor, perioada de plata este una foarte buna, de circa 15 zile, indicand o buna plata a companiei catre furnizori.

6 Analiza cadrului institutional

6.1 Cadrul institutional general privind gestionare a deseurilor

La nivel national, regional si local exista mai multe institutii implicate in gestionarea deseurilor municipale, fiecare dintre acestea avand responsabilitati specifice, stabilite prin acte normative.

In continuare vor fi prezentate pe scurt responsabilitatile care revin acestor institutii in domeniul gestionarii deseurilor menajere.

6.1.1 Autorități la nivel central cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor

Guvernul

Prevederile Legii serviciilor comunale conferă Guvernului dreptul de a asigura realizarea politicii generale a statului în domeniul gospodăriei comunale.

In exercitarea acestui drept Guvernul va fi în măsură să realizeze următoarele:

a) iniţierea şi prezentarea spre adoptare a unor proiecte de legi privind reglementarea activităţii din domeniul respectiv;

b) adoptarea unor regulamente şi norme în domeniul gospodăriei comunale, acolo unde se impune reglementarea la nivel central;

c) sprijinirea autorităţilor administraţiei publice locale în ceea ce priveşte înfiinţarea, dezvoltarea şi îmbunătăţirea serviciilor publice de gospodărie comunală, precum şi dezvoltarea infrastructurii din acest domeniu.

d) examinează periodic starea serviciilor publice de gospodărie comunală şi, în baza unor strategii specifice, stabileşte măsuri pentru dezvoltarea durabilă şi creşterea calităţii serviciilor furnizate/prestate corespunzător cerinţelor utilizatorilor şi nevoilor localităţilor.

Ministerul Mediului

Conform prevederilor Regulamentului de organizare şi funcţionare al Ministerului Mediului, în domeniul managementului deşeurilor, această instituţie are misiunea principală de a asigura realizarea prerogativelor constituţionale ale Guvernului prin elaborarea, promovarea şi implementarea politicii statului în domeniul protecţiei mediului şi al managementului deşeurilor.

În vederea realizării misiunii sale, Ministerul are următoarele <u>funcţii de bază:</u>

1) elaborează, promovează şi coordonează realizarea politicii de stat şi a documentelor de politici în domeniul protecţiei mediului şi al managementului deşeurilor;

2) elaborează cadrul legislativ şi normativ necesar pentru realizarea obiectivelor în domeniile sale de activitate, asigurînd compatibilitatea acestora cu tratatele internaţionale la care Republica Moldova este parte şi cu legislaţia comunitară;

3) stabileşte direcţiile prioritare de activitate în domeniul protecţiei mediului în baza unor evaluări a situaţiei şi identificării problemelor, riscurilor în domeniul vizat;

4) asigură procesul de integrare a cerinţelor de protecţie a mediului în procesele reformei economice şi în politica sectorială, în scopul asigurării dezvoltării durabile şi promovării tehnologiilor energoeficiente şi nonpoluante;

5) efectuează controlul de stat asupra respectării legislaţiei ce ţine de domeniul său de activitate;

6) autorizează activităţile în domeniile utilizării resurselor naturale, utilizării şi prelucrării deşeurilor;

7) coordonează ţinerea registrului naţional pentru amplasarea platformelor specializate pentru neutralizarea şi înhumarea deşeurilor de producţie şi menajere;

8) participă la coordonarea cercetărilor ştiinţifice în domeniile protecţiei mediului;

9) gestionează Fondul Ecologic Naţional (FEN)[2] şi coordonează activitatea fondurilor ecologice locale;

10) cooperează cu organizaţiile internaţionale şi cu organele similare ale altor ţări, promovează semnarea, aderarea şi ratificarea tratatelor internaţionale;

11) coordonează activităţile de realizare a prevederilor tratatelor internaţionale în domeniu, la care Republica Moldova este parte;

12) coordonează activitatea organizaţiilor şi întreprinderilor subordonate;

13) coordonează activităţile privind pregătirea, perfecţionarea şi evaluarea performanţelor profesionale ale cadrelor în domeniile sale de activitate;

14) contribuie la informarea populaţiei privind beneficiile politicii de mediu, ridicarea nivelului de conştientizare şi educaţie ecologică prin intermediul strategiei de comunicare;

15) colaborează cu societatea civilă în domeniul protecţiei mediului;

16) exercită alte funcţii în domeniul său de activitate, stabilite prin actele legislative şi normative în vigoare;

17) elaborează şi implementează planurile anuale de acţiuni ale Ministerului şi ale instituţiilor din subordine cu aprobarea acestora în şedinţele Colegiului;

18) coordonează şi participă, conform competenţelor, la elaborarea pronosticurilor, documentelor de politici naţionale şi sectoriale ce ţin de dezvoltarea social-economică a ţării.

[2] Fondul Ecologic Naţional a fost creat prin Hotarîrea Guvernului Republicii Moldova nr. 988 din 26.09.98 în conformitate cu Legea privind protecţia mediului înconjurător (nr. 1515 din 16.06.1993), Legea pentru modificarea si completarea Legii privind protecţia mediului înconjurator (nr. 1539-XIII din 25.02.1998), legea privind plata pentru poluarea mediului (nr. 1540-XIII din 25.02.1998) cu scopul de a acumula mijloace suplimentare pentru finanţarea activităţilor din domeniul mediului.Acest fond a jucat un rol mai important in finanţarea infarstructrurii de apă şi apă uzată, in domeniul managementului deşeurilor fiind finanţate doar cîteva proiecte. (http://mediu.gov.md/index.php/serviciul-de-presa/noutati/79-categorii-in-romana/despre-minister/institutii-subordonate/72-fondul-ecologic-national)

În domeniul protecţiei mediului:

1) elaborează proiecte de acte legislative şi normative din domeniul protecţiei mediului, armonizate cu prevederile legislaţiei comunitare;

2) implementează acte legislative şi normative din domeniul protecţiei mediului;

3) elaborează şi perfecţionează mecanismele economice în domeniul protecţiei mediului şi utilizării durabile a resurselor naturale, promovează integrarea acestora în strategiile de dezvoltare a ramurilor economiei naţionale;

4) asigură efectuarea expertizei ecologice a proiectelor, planurilor, programelor, concepţiilor, strategiilor de dezvoltare a ramurilor economiei naţionale, a proiectelor de acte legislative şi normative elaborate;

5) coordonează procesul de evaluare strategică de mediu a documentelor de politici cu posibile efecte asupra mediului, în conformitate cu prevederile tratatelor internaţionale şi legislaţiei naţionale;

6) coordonează procesul de evaluare a impactului asupra mediului a obiectelor planificate şi a genurilor de activitate economică cu impact sporit asupra mediului;

7) acordă ajutor metodologic şi coordonează acţiunile autorităţilor publice centrale şi locale şi a agenţilor economici, în scopul asigurării implementării documentelor de politici, prevederilor actelor legislative şi normative la nivel sectorial şi local;

8) coordonează procesul de elaborare şi implementare a mecanismului de gestionare a deşeurilor şi substanţelor chimice;

9) elaborează, coordonează şi promovează Planul strategic de cheltuieli pe termen mediu în domeniul protecţiei mediului şi utilizării raţionale a resurselor naturale, monitorizează şi raportează implementarea acestuia;

10) coordonează şi monitorizează procesul de implementare a proiectelor finanţate de către partenerii de dezvoltare în domeniile de competenţă ale Ministerului.

În domeniul controlului ecologic de stat:

1) exercită controlul ecologic de stat în domeniile de activitate economică asupra respectării prevederilor actelor legislative şi normative de către agenţii economici cu orice formă de proprietate şi apartenenţă departamentală şi persoanele fizice, inclusiv străine, cu excepţia activităţilor nucleare şi radiologice;

2) examinează contravenţii şi aplică sancţiuni, conform Codului contravenţional şi înaintează acţiuni pentru compensarea prejudiciului cauzat mediului ca urmare a încălcării prevederilor actelor legislative şi normative în domeniile de activitate;

3) supraveghează respectarea normativelor şi cerinţelor legislaţiei de mediu, a instrucţiunilor, recomandărilor şi limitelor de folosire a resurselor naturale, produselor şi substanţelor nocive, deşeurilor, normelor deversărilor şi emisiilor de substanţe nocive în mediu, limitelor de depozitare a deşeurilor industriale, menajere, toxice şi de altă proveniență, precum şi achitarea taxelor şi plăţilor pentru poluarea mediului;

4) exercită controlul privind respectarea şi aplicarea normelor de protecţie a mediului la amplasarea, proiectarea şi construcţia obiectelor, valorificarea noilor tehnologii, instalarea utilajelor noi, în limitele şi în conformitate cu competenţele stabilite de lege;

5) ţine evidenţa şi efectuează inventarieri la întreprinderi şi organizaţii a surselor de poluare a aerului atmosferic, bazinelor acvatice şi solului.

Inspectoratul Ecologic de Stat

Inspectoratul este autoritatea publică ce exercită controlul ecologic de stat privind respectarea legilor şi actelor normative ecologice şi se subordonează Ministerului Mediului. In teritoriu, Inspectoratul asigură îndeplinirea rolului său prin intermediul subdiviziunilor sale : *Agenţii ecologice* din Chişinău, Briceni, Bălţi, Găgăuzia; *Centre de investigaţii ecologice* din Chişinău, Bălţi, Briceni şi *Inspecţii ecologice* la nivelul fiecărui raion. Acestea există, funcţionează fără statut de persoană juridică şi sunt administrate direct de către aparatul central al Inspectoratului, având *competenţe regionale* – Agentiile ecologice şi Centrele de investigaţii, şi *raionale/locale* – Inspecţiile ecologice.

***În domeniul realizării politicii de mediu*, Inspectoratul are următoarele responsabilităţi:**

- participă la elaborarea şi promovarea programelor şi planurilor naţionale de acţiuni în domeniul protecţiei mediului şi utilizării resurselor naturale;
- conlucrează cu organele administraţiei publice centrale şi locale la elaborarea şi implementarea programelor şi planurilor naţionale şi locale de acţiuni în domeniul protecţiei mediului;
- participă la elaborarea şi avizarea proiectelor de acte legislative şi normative privind protecţia mediului şi utilizarea resurselor naturale;
- elaborează documente instructive privind mecanismele şi instrumentele de promovare şi implementare a programelor şi planurilor de acţiuni în domeniul protecţiei mediului şi utilizării resurselor naturale;
- participă la elaborarea şi implementarea convenţiilor, acordurilor regionale şi internaţionale ce ţin de protecţia mediului;
- monitorizează factorii de mediu şi organizează controlul ecologic de stat;
- participă la elaborarea şi coordonarea normativelor ecologice, standardelor, metodologiei de calcul al prejudiciului cauzat mediului, asigură aplicarea acestora în teritoriu;
- participă la acţiunile de popularizare a măsurilor de asigurare a calităţii factorilor de mediu, de educaţie a publicului în problemele de mediu prin intermediul radioteleviziunii, mass-media, emite raportul anual privind activitatea Inspectoratului.

***În domeniul exercitării controlului ecologic de stat*, Inspectoratul are următoarele responsabilităţi:**

- exercită controlul de stat şi supraveghează respectarea actelor legislative şi normative în domeniul protecţiei mediului şi utilizării resurselor naturale, de către agenţii economici cu orice formă de proprietate şi apartenenţă departamentală şi persoanele fizice, inclusiv străine;

- supraveghează respectarea normativelor şi cerinţelor ecologice, a instrucţiunilor, recomandărilor, normelor de folosire a resurselor naturale a normelor de utilizare a produselor şi substanţelor nocive, a deşeurilor;
- exercită controlul privind respectarea şi aplicarea normelor de protecţie a mediului la amplasarea, proiectarea şi construcţia obiectelor, valorificarea noilor tehnologii, instalarea utilajelor noi, precum şi asupra modului de utilizare de către agenţii economici a mijloacelor financiare destinate protecţiei mediului;
- exercită controlul privind efectuarea de către agenţii economici a măsurilor de protecţie a mediului, achitarea taxelor şi plăţilor pentru poluarea mediului;
- exercită controlul de stat privind respectarea legilor şi actelor normative ce ţin de protecţia mediului înconjurător în procesul de fabricare, depozitare, transportare, utilizare, neutralizare şi înhumare a produselor şi substanţelor nocive şi a deşeurilor rezultate din acestea;
- efectuează expertiza ecologică de stat a documentaţiei de proiect pentru construcţia, extinderea, reconstrucţia, reutilarea, modernizarea, reprofilarea, conservarea, demolarea şi lichidarea obiectelor în corespundere cu actele normative;
- exercită controlul de stat privind respectarea de către agenţii economici a limitelor de utilizare a resurselor naturale, a normelor deversărilor şi degajărilor de substanţe nocive în mediul ambiant, precum şi a limitelor de depozitare a deşeurilor industriale, menajere, toxice şi de altă proveniență, stabilite în actele legislative şi normative;
- sistează activitatea agenţilor economici în cazul nerespectării cerinţelor legislaţiei şi normelor ecologice;
- participă la aprobarea normelor de emisii şi deversări nocive în mediu, normelor-limită de depozitare a deşeurilor de producţie şi menajere la compartimentul protecţia mediului înconjurător;
- monitorizează importul/exportul deşeurilor;
- cercetează cazurile de avarii şi situaţiile ecologice excepţionale.

În consecință se poate susține că cele mai relevante instituții de la nivel central, cu competențe in domeniul gestionării deșeurilor, sunt Ministerul Mediului și Inspectoratul Ecologic de Stat.

Prima instituție are un rol strategic, stabilind politicile de mediu care vor fi aplicabile, precum și cadrul legislativ general necesar implementarii acestei politici. Inspectoratul Ecologic de Stat, prin prisma responsabilităților sale, poate fi considerată instituția care asigură implementarea politicilor stabilite de Ministerul Mediului, elaborand programele și planurile naționale de acțiuni, precum și normative și standarde privind protecția mediului.

Alte instituții: Consiliul Naţional de Coordonare a Dezvoltării Regionale

Este o structură funcţională de competenţă generală fără personalitate juridică, constituită pentru aprobarea, promovarea şi coordonarea obiectivelor de dezvoltare regională la nivel naţional, reglementată de prevederile Legii 438 din 28 decembrie 2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova.

Scopul principal al activității sale îl constituie scopul aprobarea, promovarea şi coordonarea la nivel naţional a obiectivelor politicii de dezvoltare regională.

Consiliul Naţional are următoarele atribuţii:

a) avizează Strategia naţională de dezvoltare regională;

b) aprobă Documentul unic de program;

c) aprobă criteriile de evaluare a discrepanţelor din dezvoltarea regională şi priorităţile naţionale ale dezvoltării regionale;

d) aprobă finanţarea din Fondul naţional pentru dezvoltare regională;

e) aprobă planul anual de implementare, corespunzător mijloacelor financiare disponibile în Fondul naţional pentru dezvoltare regională;

f) contribuie la atragerea de mijloace financiare suplimentare pentru implementarea Strategiei naţionale de dezvoltare regională, a Documentului unic de program şi a strategiilor de dezvoltare regională;

g) acordă asistenţă în activitatea de cooperare interregională, transfrontalieră şi de altă natură pentru dezvoltarea regională din Republica Moldova;

h) exercită alte atribuţii care au ca obiectiv susţinerea politicii de dezvoltare regională.

Implicarea acestei entități este indirectă avand în vedere că strategiile sectoriale şi cele de dezvoltare regională trebuie să se coreleze pentru asigurarea îndeplinirii politicilor de mediu şi a dezvoltării social-economice a ţării, cele din urmă trebuind să se conformeze strategiilor/programelor naționale sectoriale.

Consiliul este compus din ministrul dezvoltării regionale şi construcţiilor, ministrul economiei, ministrul de stat, ministrul finanţelor, ministrul mediului, ministrul agriculturii şi industriei alimentare, ministrul transporturilor şi infrastructurii drumurilor, preşedinţii Consiliilor regionale pentru dezvoltare şi cate un reprezentant al sectorului privat, delegat din partea fiecărui Consiliu regional pentru dezvoltare.

De asemenea, prin intermediul *Fondului de Dezvoltare Regională* au fost finanțate o serie de proiecte in infrastructura de mediu, inclusiv în domeniul gestiunii deşeurilor.

Fondul naţional pentru dezvoltare regională reprezintă instrumentul principal privind finanţarea proiectelor şi programelor de dezvoltare regională, îndreptată, în mod prioritar, spre zonele defavorizate din regiunile de dezvoltare. În Fond pot fi atrase şi alte mijloace financiare din sectorul public şi din cel privat la nivel local, regional, naţional şi internaţional, precum şi mijloacele oferite prin programele de asistenţă ale Uniunii Europene.

6.1.2 Autorități la nivel regional cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor

Agenţia de dezvoltare regională

Conform prevederilor Legii 438 din 28 decembrie 2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova, la nivelul Republicii Moldova au fost instituite ***6 regiuni de dezvoltare***. Acestea sunt Nord, Centru, Sud, Unitatea teritorială autonomă Găgăuzia, Municipiul Chişinău şi Transnistria.

Conform prevederilor legale, la nivelul fiecărei regiuni a fost instituită o Agenţia de dezvoltare regional. În prezent funcționează un număr de 3 Agentii de Dezvoltare, respectiv, Nord, Centru și Sud.

Agenţia de dezvoltare regională se constituie în fiecare regiune de dezvoltare, în scopul executării deciziilor Consiliului regional pentru dezvoltare. Agenţia are personalitate juridică şi activează în conformitate cu un regulament aprobat de Agenţie în baza unui regulament-cadru, elaborat şi aprobat de Guvern. Agenţia efectuează analiza dezvoltării social-economice din regiunea sa de dezvoltare, precum şi elaborează, coordonează, monitorizează şi evaluează implementarea strategiilor, a planurilor, a programelor şi a proiectelor de dezvoltare regional, implicit și a proiectelor din domeniul gestiunii deșeurilor.

Inspecția Ecologică

Exercită competentele stabilite prin lege, prin intermediul Agentiilor ecologice și al Centrelor de investigatii ecologice.

6.1.3 Autorități la nivel raional cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor

Consiliul Raional

Conform Legii administrației publice locale, Consiliul Raional este autoritate a administrației publice locale, reprezentativă şi deliberativă a populației unității administrativ-teritoriale, de nivelul al doilea.

Legea serviciilor publice de gospodărie comunală, prin prevederile art.23 alin.3 lit.d, permite operatorilor înființați de aceste autorități publice locale să presteze serviciul de salubrizare in sistem raional, stabilindu-se astfel responsabilități in furnizarea serviciului si pentru autoritățile locale de acest nivel.

Coroborând aceste prevederi cu dispozițiile Legii privind descentralizarea administrativă, respectiv cu prevederile art.4, care stabilește Domeniile proprii de activitate ale autorităților publice locale, se constată o necorelare a normelor legale, avînd în vedere că Legea descentralizării a intrat în vigoare dupa apariția legii serviciilor publice.

Astfel, în Legea descentralizării colectarea și gestionarea deșeurilor menajere, inclusiv salubrizarea sunt considerate domenii proprii de activitate ale autorităților locale de nivelul întîi.

Mai mult decît atît aliniatul 3 al aceluiaşi articol prevede că: *Autorităţile publice locale de nivelurile întîi şi al doilea, în limitele legii, dispun de libertate deplină de acţiune în reglementarea şi gestionarea oricărei chestiuni de interes local care nu este exclusă din competenţa lor şi* ***nu este atribuită unei alte autorităţi.*** *Alte competenţe proprii autorităţilor publice locale pot fi atribuite acestora numai prin lege.*

Inspecția Ecologică de Stat

Exercită competentele stabilite prin lege prin intermediul inspecțiilor/subdiviziunilor de la nivel raional

6.1.4 Autorități la nivel local cu responsabilități în domeniul managementului deșeurilor

Consiliul Local

Autorităţile administraţiei publice locale au competenţa exclusivă privind înfiinţarea, organizarea, coordonarea, monitorizarea şi controlul funcţionării serviciilor publice de gospodărie comunală, precum şi crearea, administrarea şi exploatarea bunurilor proprietate publică din infrastructura edilitară a unităţilor administrativ-teritoriale respective.

In exercitarea acestor competențe, autoritățile publice locale au următoarele responsabilități:

a) elaborarea programelor de reabilitare, extindere şi modernizare a dotărilor existente, precum şi a programelor de înfiinţare a unor noi sisteme publice de gospodărie comunală, în condiţiile legii;

b) coordonarea proiectării şi executării lucrărilor tehnico-edilitare în scopul realizării acestora într-o concepţie unitară şi corelată cu programele de dezvoltare social-economică a localităţilor, cu planurile de amenajare a teritoriului, planurile generale de urbanism şi programele de mediu;

c) asocierea serviciilor publice de gospodărie comunală în vederea realizării unor investiţii de interes comun din infrastructura tehnico-edilitară;

d) iniţierea parteneriatului public-privat pentru gestiunea serviciilor publice de gospodărie comunală, privatizarea acestor servicii, precum şi a bunurilor proprietate publică din infrastructura tehnico-edilitară a unităţilor administrativ-teritoriale;

e) participarea lor cu capital social sau cu bunuri la capitalul sau bunurile agenţilor economici pentru realizarea de lucrări şi furnizarea/prestarea de servicii publice de gospodărie comunală la nivel local sau raional, după caz, pe bază de convenţii care prevăd şi resursele financiare constituite din contribuţiile autorităţilor administraţiei publice locale. Convenţiile se încheie de către ordonatorii principali de credite, în baza mandatelor aprobate de fiecare consiliu local sau raional;

f) contractarea sau garantarea, în condiţiile legii, a împrumuturilor pentru finanţarea programelor de investiţii pentru dezvoltarea infrastructurii de gospodărie comunală a localităţilor - efectuarea de lucrări noi, extinderi, dezvoltarea de capacităţi, inclusiv reabilitarea, modernizarea şi reechiparea sistemelor existente;

g) garantarea, în condiţiile legii, a împrumuturilor contractate pentru formarea stocurilor de combustibil lichid şi solid suficiente pentru sezonul rece;

h) elaborarea şi aprobarea normelor locale şi a regulamentelor de funcţionare a operatorilor pentru reglementarea activităţii serviciilor publice de gospodărie comunală în baza normelor-cadru elaborate de autoritatea publică centrală de specialitate.

Exercitarea responsabilităților se materializează prin posibilitatea adoptării unor decizii în legatură cu :

a) gestiunea directă sau delegarea gestiunii prin parteneriat public-privat a serviciilor publice de gospodărie comunală, pe criterii de competitivitate şi eficienţă managerială;

b) promovarea reabilitării infrastructurii din sectorul utilităţilor publice de gospodărie comunală;

c) monitorizarea şi controlul periodic ale activităţilor de furnizare/prestare a serviciilor publice de gospodărie comunală, în conformitate cu actele normative, şi luarea de măsuri în cazul în care operatorul nu asigură performanţa pentru care s-a obligat;

d) asigurarea continuităţii serviciilor publice de gospodărie comunală;

e) consultarea cu utilizatorii la stabilirea politicilor şi strategiilor locale în domeniul gospodăriei comunale, la adoptarea normelor locale şi negocierea contractelor de parteneriat public-privat;

f) informarea periodică a utilizatorilor asupra politicii promovate în domeniul utilităţilor publice de gospodărie comunală, precum şi asupra necesităţii de stabilire a unor taxe;

g) medierea conflictelor dintre utilizator şi operator, la cererea uneia dintre părţi.

h) solicitare de informaţii privind calitatea serviciilor furnizate/prestate;

i) invitarea pentru audieri operatorul în vederea soluţionării divergenţelor dintre el şi utilizator;

j) pronunţarea asupra tarifelor propuse de operator;

k) sancţionarea operatorul, în cazul în care acesta nu operează la parametrii de eficienţă la care s-a obligat, prin:

- refuzul de a aproba tarifele propuse de operator;
- revocarea deciziei prin care s-a aprobat concesionarea.

l) rezilierea contractul de parteneriat public-privat în condiţiile Legii cu privire la parteneriatul public-privat.

m) asigurarea unui tratament egal pentru toţi operatorii din cadrul comunităţii respective;

n) asigurarea, în exercitarea atribuţiilor stabilite prin prezenta lege, unui mediu de afaceri transparent.

Inspecția Ecologică de Stat

Exercită competentele stabilite prin lege prin intermediul inspecțiilor/subdiviziunilor de la nivel raional

In tabelul de mai jos sunt centralizate autoritatile cu responsabilitati in domeniul gestionarii deseurilor.

Tabel 22: Autoritati cu responsabilitati in domeniul gestionarii deseurilor

Nivel	Entități	Responsabilități principale	Observații
Central	Guvern	Politici generale Legislative – legi, hotărari	
	Ministerul Mediului	Politici sectoriale Legislative - legi, hotărari Monitorizare activitate Coordonare și monitorizare proiecte de investiții Finanțare investiții Control	
	Inspecția Ecologică	Legislativ- normative Implementare programe/planuri Control Aplicare sancțiuni	
	Consiliul Naţional de Coordonare a Dezvoltării Regionale	Coordonare politici regionale cu cele sectoriale	
Regional	Agenția de dezvoltare regionala	Elaborare, coordonare planuri/programe de dezvoltare regională Monitorizare implementare planuri/programe	
	Inspecția Ecologică	Control, monitorizare Investigații Aplicare sancțiuni	
Raional	Consiliul Raional	Gestionarea serviciului	Regim juridic definit neclar
	Inspecția Ecologică	Control, monitorizare Investigații Aplicare sancțiuni	
Local	Consiliul Local	Gestionarea serviciului direct/delegat Elaborare program investiții Asociere cu alte APL Aprobare tarife Monitorizare indicatori de performanță/ parametri de eficiență Emitere norme locale și regulamente de funcționare a operatorilor	
	Inspecția ecologică	Control, monitorizare Aplicare sancțiuni	

6.1.5 Organisme de control in domeniul gestionarii deseurilor

Principalul organism responsabil cu monitorizarea și controlul activității în domeniul gestiunii deșeuriloreste Inspecția Ecologică de Stat.

Inspectoratul se subordonează Ministerului Mediului și efectuează controlul ecologic de stat la nivelul intregului teritoriu al Republicii Moldova.

Inspectoratul este condus de Şeful Inspectoratului Ecologic de Stat.

Acestuia i se subordonează în mod direct doi Sef-adjuncți de Inspectorat, precum și următorele direcții, secții și servicii: *Serviciul audit intern, Secţia juridică, Secţia resurse umane, Agenţia Ecologică Chişinău cu Centrul de Investigaţii Ecologice şi Direcţia finanţe şi logistică,* căreia îi sunt subordonate următorele secții: buget și finanțe, evidență contabilă, logistică.

Celor doi adjuncți li se subordonează celelalte direcții, respectiv: *Direcţia expertiză ecologică şi autorizaţii de mediu, Direcţia inspectare generală,* cu secțiile din subordine *Secţia inspectare resurse acvatice şi aer atmosferic, Secţia inspectare sol, deşeuri şi substanţe chimice, Direcţia inspectare a florei şi faunei, Secţia sinteze informaţionale, Serviciul secretariat şi arhivă* si *Agențiile ecologice* din Briceni, Bălți și Găgăuzia cu *Centrele de investigații ecologice* afrente din Bălți, Briceni.

De asemenea Inspecțiile ecologice aferente fiecărui raion se află tot în subordonarea directă a Inspectorilor adjuncți.

În baza Regulamentului de funcționare, astfel cum a fost stabilit prin **Hotărîrea Guvernului Nr.77 din 30 Ianuarie 2004,** activitatea de control a Inspectoratului Ecologic de stat se referă în principal la verificarea modului de**:**

- respectare a normativelor şi cerinţelor ecologice, a instrucţiunilor, recomandărilor, normelor de folosire a resurselor naturale a normelor de utilizare a produselor şi substanţelor nocive, a deşeurilor și
- respectare şi aplicare a normelor de protecţie a mediului la amplasarea, proiectarea şi construcţia obiectelor, valorificarea noilor tehnologii, instalarea utilajelor noi, precum şi asupra modului de utilizare de către agenţii economici a mijloacelor financiare destinate protecţiei mediului.

6.1.6 Responsabilitati in stabilirea tarifelor

Conform prevederilor legale în vigoare tarifele pentru furnizarea serviciilor de gospodarie comunala se aprobă de către autoritatea publică locală.

În prezent, în ceea ce privește serviciul de salubritate, nu poate fi identificată o metodologie de stabilire, ajustare sau modificare a tarifelor pentru activităţile specifice serviciului de salubrizare a localităţilor.

Din această cauză se constată nu există o metodă unitară de fundamentare a cheltuielilor aferente activităţii, cu luarea în considerare a tuturor elementelor de cost - consumurilor normate de combustibil, lubrifianţi, materii prime şi materiale, utilităţi, respectiv energie, apă şi/sau gaze în scop tehnologic şi a preţurilor acestora în vigoare, a cheltuielilor cu munca vie, directe sau indirecte (personal administrativ), precum şi a celorlalte elemente de cheltuieli (amortizare, redevență, cheltuieli de dezvoltare, profit) necesare prestării activităţii respective.

In practică, stabilirea, ajustarea sau modificarea tarifelor se propune, pe baza unei documentații, de către operatorul care prestează serviciul și se înaintează Consiliului local respectiv. Acesta pe baza regulamentelor proprii de funcționare, transmite comisiilor de specialitate (in majoritatea cazurilor *Comisiei de Buget*) pentru a se verifica fundamentarea propunerii. Comisia/comisiile au obligația de a emite un aviz cu caracter consultativ. În cazul în care avizul este negativ documentația va fi trimisă operatorului pentru a fi refăcută tinand cont de motivele care au stat la baza emiterii avizului negativ. În cazul în care avizul comisiei/comisiilor este pozitiv solicitarea operatorului va fi supusă aprobării Consiliul local. Acesta poate aproba sau refuza solicitarea operatorului fără a-și fundamenta decizia.

Figura 22: Etape in ajustarea si/sau modificarea tarifelor de salubritate

6.1.7 Prevederi privind proprietarea activelor

Regimul proprietății activelor aferente sistemelor publice de gospodărie comunală este regelementat prin **Legea Nr. 1402 din 24 Octombrie 2002.**

Conform dispozițiilor acestei legi, ansamblu de construcţii, instalaţii tehnologice, echipamente funcţionale şi dotări specifice, prin intermediul cărora se asigură administrarea, întreţinerea în condiţii de bună funcţionare şi eficienţa tuturor componentelor domeniului locativ-comunal constituie sistemul public de gospodărie comunală(art. 2).

Sistemul public de gospodărie comunală, inclusiv terenurile aferente, fiind de folosinţă, interes sau utilitate publică, aparţin, prin natura lor sau potrivit legii, domeniului public al unităţilor administrativ-teritoriale (art.4, alin. 2) si sunt inalinabile, insesizabile şi imprescriptibile.

În cazul gestiunii directe cand furnizarea serviciului se realizează prin compartimentele specializate organizate în cadrul autorităţilor administraţiei publice locale, bunurile care alcătuiesc sistemul de gospodărie comunală răman în proprietatea și în folosința autorității locale.

În cazul gestiunii indirecte sau al parteneriatului public-privat operatorul are dreptul de a administra şi exploata sistemelor publice tehnico-edilitare, proprietarul fiind în continuare autoritatea publică.

O situație particulară se întalnește în cazul Intreprinderilor Municipale înființate de autoritățile locale, cand bunurile sunt transmise întreprinderii de către fondatori în limitele dreptului gestiunii lor economice (pct. 11 din HG 387/1994). Întreprinderea le poate folosi, dar nu este proprietar.

6.2 Cadrul institutional privind gestionarea deseurilor in aria proiectului

Forma de organizare a operatorului/denumire: Intreprindere Municipala – Gospodăria Comunala Locativă Briceni

Anul infiintarii: 2000

Fondator: Consiliul Orășenesc Briceni

Obiect de activitate al IM: Alimentarea cu apă; Sevicii de epurare a apei; Curățenia sanitară; Reparația curentă și capitală a spațiului locativ

Administrarea întreprinderii: se realizeaza de către un administrator numit de *fondator* - *Șef* conform prevederilor Statutului.

Administratorul este răspunzător pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligațiunilor sale. Acesta beneficiază de libertate decizională în legatură cu activitatea întreprinderii (art 5.3. – Statut).

Activitatea economică și socială a întreprinderii: tinand cont de prevederile legale existente, în special Hotărarea 387/1994, întreprinderea își organizează activitatea și își determină perspectivele producerii de sine stătător, dar programul de dezvoltare și de producție trebuie aprobat de catre Primarie. Relațiile economice cu alte unități economice, organizații și cetățeni se derulează pe baze contractuale (conform art . art 5.3. – Statut).

Controlul activității: Controlul activității este exercitat de catre *fondator*. La nivelul statutului nu sunt identificate modalitățile concrete de exercitare a controlului.

Raporturile juridice ale operatorului cu autoritatea locala: Raporturile dintre Operator și autoritatea public locală se desfășoară în baza prevederilor legale în vigoare, în special in raport de prevederile **Legii Nr. 1402 din 24 Octombrie 2002 privind serviciile de gospodărie comunală** și **ale Hotărîrii 387 din 6 iunie 1994 cu privire la aprobarea Regulamentului-model al întreprinderii municipale.**

În consecință, avand în vedere forma de organizare a operatorului, **intreprindere municipală,** Consiliul orășenesc are calitatea de fondator a acestuia. Din acest motiv raporturile din Operator și Consiliul Orășănesc se desfășoară pe două niveluri:

- un nivel vizează activitatea propriu-zisă a operatorului,
- un alt nivel vizează modul de furnizare/prestare al serviciului.

În ceea ce privește activitatea propriu-zisă a operatorului, din punct de vedere legal, se constată că autoritatea publică are următorele drepturi:

- Stabilește obiectul de activitate al operatorului;
- Numește/demite administratorul;
- Controlează activitatea economică.

Conducătorul/ adminstratorul întreprinderii are libertate decizională în legătură cu activitatea acesteia, conform prevederilor statutului.

În ceea ce privește modul de prestare al serviciului de salubritate autoritatea publică locală are următorele drepturi:

- elaborarea şi aprobarea normelor locale şi a regulamentelor de funcţionare a operatorilor pentru reglementarea activităţii serviciilor publice de gospodărie comunală în baza normelor-cadru elaborate de catre autoritatea publică centrală de specialitate;
- monitorizarea şi controlul periodic ale activităţilor de furnizare/prestare a serviciilor publice de gospodărie comunală, în conformitate cu actele normative, şi luarea de măsuri în cazul în care operatorul nu asigură performanţa pentru care s-a obligat;
- pronunţarea asupra tarifelor propuse de catre operator;
- sancţionarea operatorul, în cazul în care acesta nu operează la parametrii de eficienţă la care s-a obligat, prin:
    - refuzul de a aproba tarifele propuse de operator;
    - revocarea deciziei prin care s-a aprobat concesionarea.
- în plus, față de aceste prevederi, la nivelul statutului, se stabilește dreptul Primăriei de a aproba statele de personal, regulamentul cu privire la remunerarea și premierea salariaților. Aceste dispoziții sunt în contradicție cu principiul independenței operatorului și al autonomiei financiare.

În prezent Întreprinderea Municipală asigură furnizarea serviciului la nivelul orașului Briceni, beneficiind de exclusivitate în furnizarea serviciului.

Între operator și autoritățile locale nu sunt încheiate contracte care să stabilească drepturile și obligațiile părților sau regulamente care să reglementeze modul de prestare al serviciilor. De asemnea nu există nici alte documente care să definească modalitățile şi condiţiile-cadru ce trebuie îndeplinite pentru asigurarea serviciului de salubrizare, indicatorii de performanţă, condiţii tehnice de prestarea serviciului sau condiţiile de desfăşurare a activităţilor specifice serviciului de salubrizare, pentru a stabili nivelurile de calitate şi condiţiile tehnice necesare funcţionării acestui serviciu în condiţii de eficienţă şi siguranţă.

Raporturile dintre operator și beneficiarii serviciilor – populație/agenți economici, instituții: Conform prevederilor **art 25 din Legea servicilor de gospodărie comunală**: *Persoanele fizice şi juridice care beneficiază de servicii publice de gospodărie comunală sunt obligate să achite contravaloarea serviciilor prestate, conform facturilor primite, în termenul prevăzut de contractul încheiat între operator şi utilizator.*

În consecință, raporturile dintre operator și beneficiarii serviciilor ar trebui să fie reglementate prin contracte încheiate între cele două părți.

În prezent, avand în vedere că acest operator furnizează și serviciul de alimentare cu apă și canalizare, sunt încheiate in procent de cca 90% pentru populația de la blocuri. In cazul caselor procentul este de 20%, corespunzător procentului de beneficiari ai serviciului de alimentare cu apă și canalizare.

În cazul agenților economici s-a constatat că situația este diferită, avand în vedere că există un mijloc de constrîngere a acestora pentru încheierea contractelor. Obținerea autorizației de funcționare pe raza localității este condiționată de încheierea contractelor de prestări servicii de salubritate. În consecință toți agenții economici au încheiat un contract de prestări servicii de salubritate.

Contractele reglementează drepturile și obligațiile părților, durata, condițiile de suspendare a prestării serviciilor și modalitatea de plată, acordîndu-se o atentie specială serviciului de alimentare cu apă și evacuare apă uzată.

Nivelul tarifelor

In prezent tarifele pentru colectarea, transportul și depozitarea deșeurilor sunt:

- 20 lei/persoană/lună pentru poluația de la case;
- 10 lei/persoană/lună pentru poluația care locuieste in apartamente/blocuri;
- 65 lei/m^3 fata TVA pentru agenții economici ;

Tarifele practicate de catre operatorul de salubritate au fost aprobate in anul 2014. Anterior acestei modificări operatorul a aplicat tarifele stabilite în anul 2009, cu mențiunea că nu a existat vreo modificare a tarifului pentru agenții economici, tariful existent fiind cel stabilit în anul 2009

6.3 Limitari institutionale

6.3.1 Limitări legislative

(1) Limitari privind prestarea propriu-zisă a serviciului

Din punct de vedere legislativ se constată lipsa unui cadru juridic general aplicabil tuturor operatorilor de salubritate, indiferent de forma de organizare a acestora care să definească:

- modalităţile şi condiţiile-cadru ce trebuie îndeplinite pentru asigurarea serviciului de salubrizare, indicatorii de performanţă, condiţii tehnice de prestrare a serviciului.
- condiţiile de desfăşurare a activităţilor specifice serviciului de salubrizare, stabilind nivelurile de calitate şi condiţiile tehnice necesare funcţionării acestui serviciu în condiţii de eficienţă şi siguranţă

(2) Limitări privind rolul și responsabilitățile factorilor implicați

La nivelul cadrului legal specific gestionarii deseurilor municipale se constata ca nu exista o corelare a responsabilităților autorităților publice, dupa cum urmeza :

- **Necorelarea responsabilităților dintre autoritățile locale de nivel unu și doi:** *Legea serviciilor publice de gospodărie comunală,* prin prevederile art.23, alin.3 lit.d, permite operatorilor înființați de catre autoritățile publice locale să presteze serviciul de salubrizare in sistem raional, stabilindu-se astfel responsabilități in furnizarea serviciului si pentru autoritățile locale de acest nivel. Coroborând aceste prevederi cu dispozițiile *Legii privind descentralizarea administrativă*, respectiv cu prevederile art.4, care stabilește Domeniile proprii de activitate ale autorităţilor publice locale, se constată o necorelare a normelor legale, avand în vedere că Legea descentralizării a intrat în vigoare dupa apariția legii serviciilor publice.

- **Inexistența unui cadru legal coerent care sa reglementeze limitele de delegare a competențelor autorităților locale către enitități care asigură cooperarea/asocierea dintre autoritățile locale:** In Hotărârea Guvernului nr. 248/10.04.2013 de aprobare a "***Strategiei de gestionare a deşeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027***" se prevede că autoritățile locale vor inființa asociații de dezvoltare intercomunitare. În prezent nu există cadrul legal care să reglementeze clar această modalitate de asociere și nici nu sunt stabilite limitele de delegarea a competențelor și responsabilităților autorităților locale către aceste asociații.
- **Inconsitența cadrului legal privind delegarea serviciilor catre operatori publici sau privați:** Deși Legea servicilor publice face referiri la necesitatea creării unui cadru competitiv (licitație publică) in momentul delegării serviciilor, in realitate această conditie nu este respectată. Pe de altă parte, reglementările privind modul de funcționare al întreprinderilor municipale prevăd posibilitatea de asociere a mai multor fondatori – Consilii locale pentru înființarea acestor întreprinderi. În practică s-a constatat că prestarea serviciilor se face pe raza mai multor unități administrativ teritoriale de către întreprinderea deținută/fondată de catre un singur consiliu local, fără asigurarea unui cadru competitiv în momentul delegării serviciilor, de către celelalte unități administrativ teritoriale, care nu au calitatea de fondator sau acționar.
- **Inexistența unui cadru legal care să oblige beneficiarul serviciului să încheie contracte cu operatorul serviciului:** Operatorii nu au la dispoziție mijloace legale pentru a forța/obliga beneficiarii serviciului să încheie contracte de prestări servicii. Din această cauză nu au nici posibilitatea de a se adresa instanțelor judecătorești pentru ca beneficiarii serviciului să fie obligați la plata tarifului. Acest fapt afectează major rezulatele economice ale operatorilor deoarece beneficiarii, în special populația de la apartamente/blocuri beneficiază de prestarea serviciului, fără însă a-l achita.

6.3.2 Limitari privind stabilirea tarifelor

În ceea ce privește modul de stabilire a tarifelor, modificarea sau ajustarea acestora se constată că nu există niciun act normativ care să reglementeze modul propriu-zis de stabilire a acestora şi structura care să cuprindă toate elementele de cost, astfel încît să se asigure atât viabilitatea economică a operatorilor prestatori ai activităţilor specifice serviciului de salubrizare a localităţilor, cât şi protejarea intereselor utilizatorilor.

Nu sunt reglementate condițiile de ajustare sau modificare a tarifelor, mai mult decat atat, cele doua noțiuni nici măcar nu sunt legal definite.

În urma discuțiilor purtate cu operatorii s-a constatat că modalitatea de plată a serviciului se realizează *exclusiv* prin tarif. Acest lucru este se datorează unor necorelari legislative existente.

Astfel, conform *Legii serviciilor publice* (art 25), raporturile dintre operator și beneficiarii serviciului se desfășoară pe baza contractelor încheiate între cele două părți, reglementandu-se astfel doar modalitatea de plată prin tarif.

Se poate presupune că acest lucru se datorează faptului că pana în luna martie a anului 2014, taxa de salubritate nu era definită de Codul fiscal ca fiind una dintre taxele locale care pot fi instituite de autoritățile publice.

În prezent, art.6 al.(6), lit.r) astfel cum a fost introdus prin LP 47 din 27.03.14, MO 99-102/25.04.14 art.251, această modalitate de finanțare a serviciului a fost prevăzută ca și taxa de stat.

Pentru evitarea oricăror impedimente de natură legală este necesară o corelare cat mai clar a celor doua acte normative, astfel încat să se prevadă, fără echivoc, că și taxa este o modalitate de plată pentru seriviciul prestat de catre operatori.

6.3.3 Limitari privind investitiile

CL care gestioneaza in mod direct activitatea Intreprinderii Municipale aproba direct si planul de investitii.

In cadrul raportarilor anuale sunt prezentate investitiile realizate precum si necesarul de investitii pentru anul urmator. Ca urmare a fondurilor limitate de care dispune atat IM, cat si CL, nu au loc investitii majore din fonduri proprii. Singurele surse utilizate pentru finantarea investitiile mari au fost donatii sau fonduri guvernamentale.

Fondurile proprii sunt utilizate doar pentru investitii mici, pentru intetinere si reparatii. CL se implica direct si reactioneaza in timp scurt prin aprobarea investitiilor mici care sunt necesare pentru buna desfasurare a activitatilor intreprinderii.

6.3.4 Limitari privind capacitatea institutionala la nivelul operatorului

Intreprinderea Municipala este direct gestionata de catre Consiliul Local/orasenesc (CL) al orasului Briceni (Primaria), care coordoneaza activitatea intreprinderii, inclusiv in managementul personalului.

Periodic in cadrul sedintelor de administratie se prezinta si se analizeaza structura personalului; directorl intreprinderii municipale prezinta situatia actuala si necesarul de personal in corelare cu eventualele investitii ale intreprinderii sau activitatile desfasurate pe teritoriul orasului Hincesti. Astfel, CL este informat periodic cu privire la fluxul de personal.

Totodata in cadrul raportarii anuale (dare de seama anuala) se prezinta CL evolutia si structura personalului din anul de raportare, precum si estimarea necesarului de personal din anul urmator corelat cu activitatile care se vor desfasura si investitiile planificate. Modificarea structurii de personal se face prin decizie interna care este ulterior aprobata de CL.

Totodata, in cadrul intalnirilor avute cu reprezentantii tuturor intreprinderilor municipale din zona pilot a proiectului au avut loc o serie de interviuri cu scopul evaluarii capacitatii institutionale privind gestionarea deseurilor la nivel local. Discutiile au fost purtate in trei directii, respectiv:

- *Planificarea sistemului de gestionare a deseurilor;*
- *Necesarul de instruire a personalului;*
- *Campaniile de informare si constientizare a populatiei.*

Raspunsurile participantilor au fost analizate in vederea identificarii deficientelor din procesul de planificare a sistemelor de gestionare a deseurilor din perspectiva furnizorilor de servicii publice, respectiv a intreprinderilor municipale. Ulterior, datele colectate vor sta la baza elaborarii planului de actiune pentru implementarea unui sistem de gestionare a deseurilor la nivel local.

Planificarea sistemului de gestionare a deseurilor

Referitor la intrebarea „*Care este cel mai dificil aspect in elaborarea unui Plan de Gestionare a Deseurilor la nivel local ?*” (PGDL), reprezentantii intreprinderilor au indicat in special urmatoarele dificultati in procesul de planificare a sistemului de gestionare a deseurilor la nivel local:

- Politicile, liniile directoare de programare si planificare;
- Prognoza cantitatilor de deseuri generate;
- Elaborarea planului de investitii;
- Comunicarea dificila cu alte parti implicate in elaborarea planului de gestionare a deseurilor;
- Schimbari legislative;
- Lipsa de interes a unor parti implicate in elaborarea planului de gestionare a deseurilor;
- Personal insuficient.

Pe langa aceste aspecte s-au mai semnalat si alte dificultati, precum ar fi:

- Formularea/planificarea scopurilor si obiectivelor;
- Colectarea de informatii la nivel local/regional in timp util;
- Analiza si selectarea scenariilor/sistemelor de gestionare a deseurilor;
- Definirea prioritatilor pentru proiectele de mediu necesare in sectorul deseuri ca parte din planul de gestionare a deseurilor;
- Identificarea locatiilor pentru noile utilitati de tratare si eliminare (depozitare) a deseurilor;
- Intreprinderea de actiuni pentru implementarea planului de gestionare a deseurilor;
- Schimbari politice;
- Nivele neadecvate de competente/calificari ale personalului implicat;
- Dreptul de proprietate a activelor.

Figura 23: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la dificultatile intampinate in elaborarea planului de gestionare a deseurilor

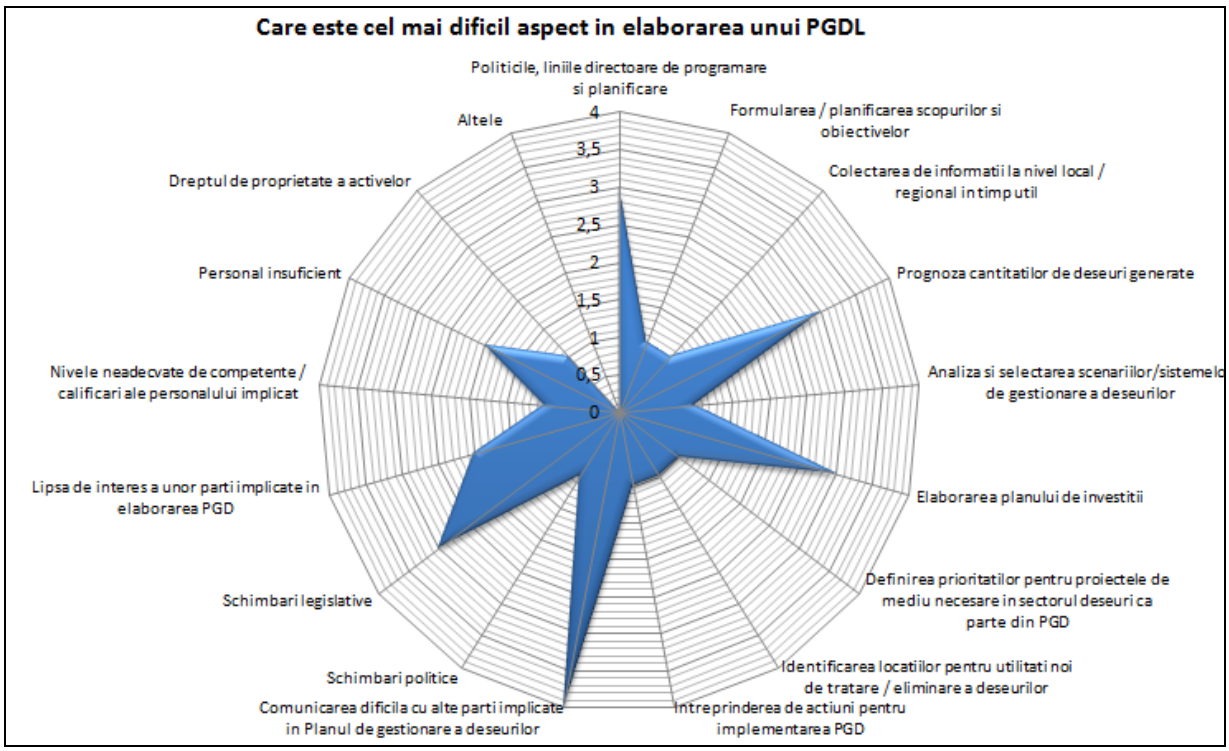

In plus la dificultatile mentionate, persoanele intervievate au admis ca au cunostinte privind prevederile legale din domeniul deseurilor, dar implementarea la nivel local este dificila si este realizata doar partial (aproape 88% dintre intervievati au admis ca exista un cadrul legislativ, dar acesta nu este implementat eficient).

Figura 24: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la existenta si implementarea prevederilor legislative in domeniul gestionarii deseurilor

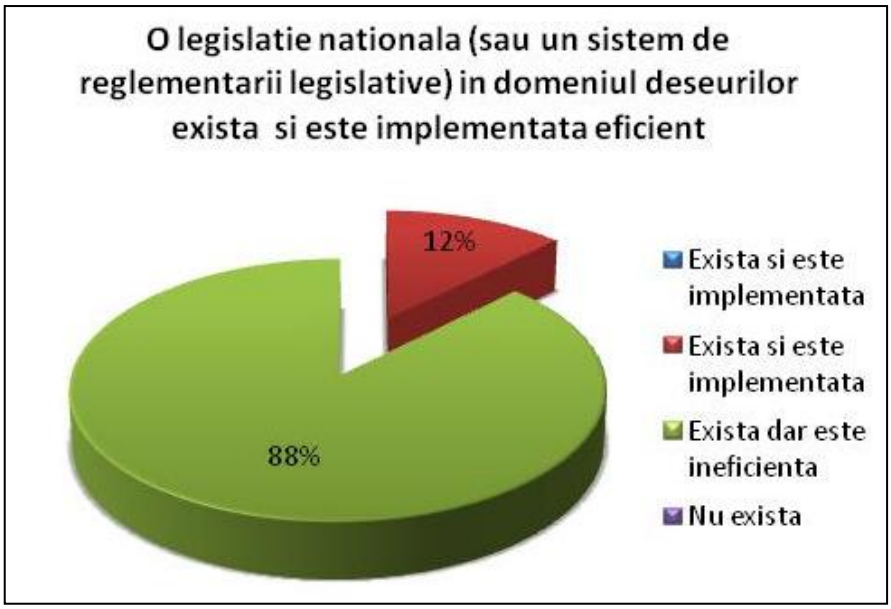

Pentru prepararea unui PGD sunt necesare mai multe informatii/cunostinte cu privire la: cerintele legale la nivel local si european, exemple de bune practici in domeniul gestionarii deseurilor la nivel european, prognoza deseurilor, colectarea datelor si metodele de raportare.

Astfel, referitor la intrebarea cu privire la existenta datelor suficiente pentru planificarea locala a investitiilor in domeniul gestionarii deseurilor, peste o treime dintre persoanele intervievate au subliniat ca informatiile de care dispun sunt limitate si nu au un sistem unitar de colectare a datelor, precum si un sistem de raportare.

Figura 25: Punctul de vedere al reprezentantilor IM referitor la disponibilitatea surselor de informare privind sectorul deseurilor in cadrul procesului de planificare

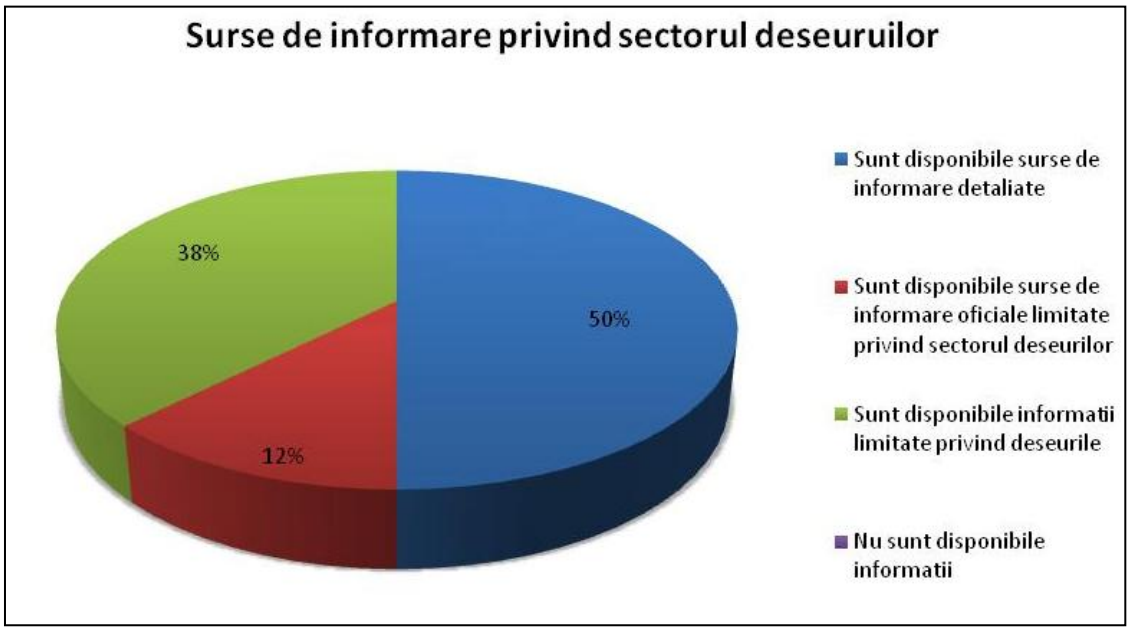

Planificarea unui sistem de gestionare a deseurilor poate fi realizat doar pe baza unor date fiabile și analize fundamentate a situației existente. Pe lângă informații detaliate despre infrastructurile de deseuri disponibile, sunt necesare date realiste cu privire la cantitatea totală de deșeuri, originea și compoziția sa, precum și cerințele legislative și instituționale la nivel național și european.

Pentru planificarea și implementarea planurilor de gestionare a deșeurilor, este necesar să se îmbunătățească cooperarea între principalii actori și factorii de decizie implicați în gestionarea deșeurilor. Situatia privind implicarea actuală a părților interesate în procesul de planificare de gestionare a deșeurilor in localitatile analizate este prezentata in figura de mai jos.

Figura 26: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la implicarea partilor interesate in planificarea sistemului de gestionare a deseurilor

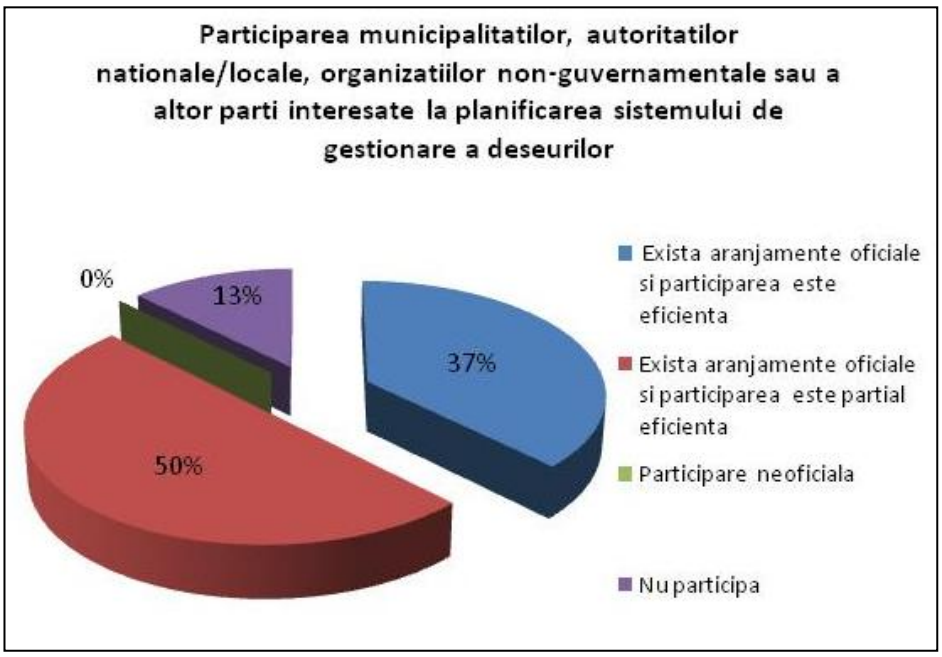

Reprezentanții intreprinderilor municipale au recunoscut în unanimitate că este necesara îmbunătățirea relațiile dintre toți actorii implicați în gestionarea deșeurilor, atât în ceea ce privește fluxul de informații și implicarea directă în procesul de planificare.

Participanții la interviurile au declarat că, pentru o planificare pe termen scurt și mediu, este necesară întărirea capacității instituționale a personalului implicat în procesul de planificare la nivel local, precum si cunoasterea procedurilor de planificare în detaliu, și anume: înțelegerea importanța planificării, cunoaștere aprofundată a cerințelor legale și instituționale în domeniul gestionarii deseurilor, stabilirea de obiective și ținte pentru un sistem durabil de gestionare a deșeurilor, analiza diferitelor scenarii și prioritizarea investițiilor fezabile în domeniu.

Reprezentanții locali au sugerat, de asemenea, că sunt necesare resurse financiare importante pentru punerea în aplicare a planurilor de gestionare a deșeurilor, și, în acest context, ei au afirmat că ar fi necesară consolidarea capacității instituționale la nivel local, instrucțiuni suplimentare fiind necesare în domeniul pregătirii și implementarii proiectelor finanțate de alte instituții financiare internaționale.

În plus, referitor la intrebarea cu privire la *"Existenta unui instrument economic suficient la nivel național/local în domeniul gestionării deșeurilor si modul de implementare"*, aproape 38% dintre reprezentanții intervievati au sugerat că aceste instrumente exista, dar nu au fost aplicate în mod eficient sau nu au corespund realităților, și tot aproape 38% au declarat că au existat doar parțial.

Figura 27: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la existenta unui instrument economic la nivel national/local privind deseurile

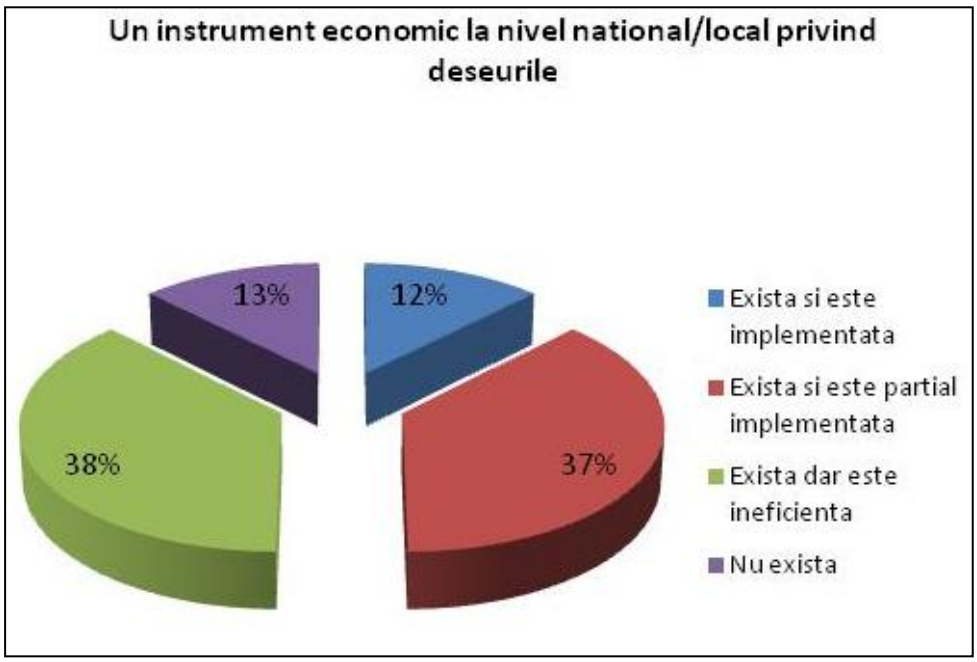

În cadrul întrevederilor, concluzia a fost că este nevoie de o abordare unitară la nivel local în ceea ce privește utilizarea instrumentelor economice, cu scopul de a acoperi toate investițiile și costurile operaționale pe de o parte, și pentru a asigura transparența acestor costuri pentru generatori de deșeuri pe de altă parte.

Referitor la intrebarea „*Care este cel mai dificil aspect in aderarea la o cooperare inter-municipala*", reprezentantii intreprinderilor au indicat in special urmatoarele dificultati:

- Dreptul de proprietate a activelor si transferul activelor;
- Acordul cu privire la impartirea actiunilor;
- Stabilirea unei structuri de cooperare inter-municipala;
- Schimbari legislative;
- Comunicarea dificila cu alte parti implicate;
- Identificarea în comun a locațiilor pentru amplasarea noilor facilități de tratare și eliminare (depozitare) a deșeurilor;
- Resurse umane insuficiente;
- Obiecții din partea populatiei/constientizarea/informarea/participarea populatiei;
- Dreptul de proprietate a activelor.

Pe langa aceste aspecte s-au mai semnalat si alte dificultati precum ar fi:

- Schimbari politice;
- Disponibilitatea/dorinta politica;
- Descentralizarea fiscala;

- Schimbul de informatii si structura sistemului de raportare;
- Definirea priorităților pentru proiectele de mediu necesare în sectorul deșeurilor pentru partea strategică a planului de gestionare a deșeurilor.

Figura 28: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la aspectele dificile identificate in aderarea la o cooperare intermunicipala in domeniul gestionarii deseurilor

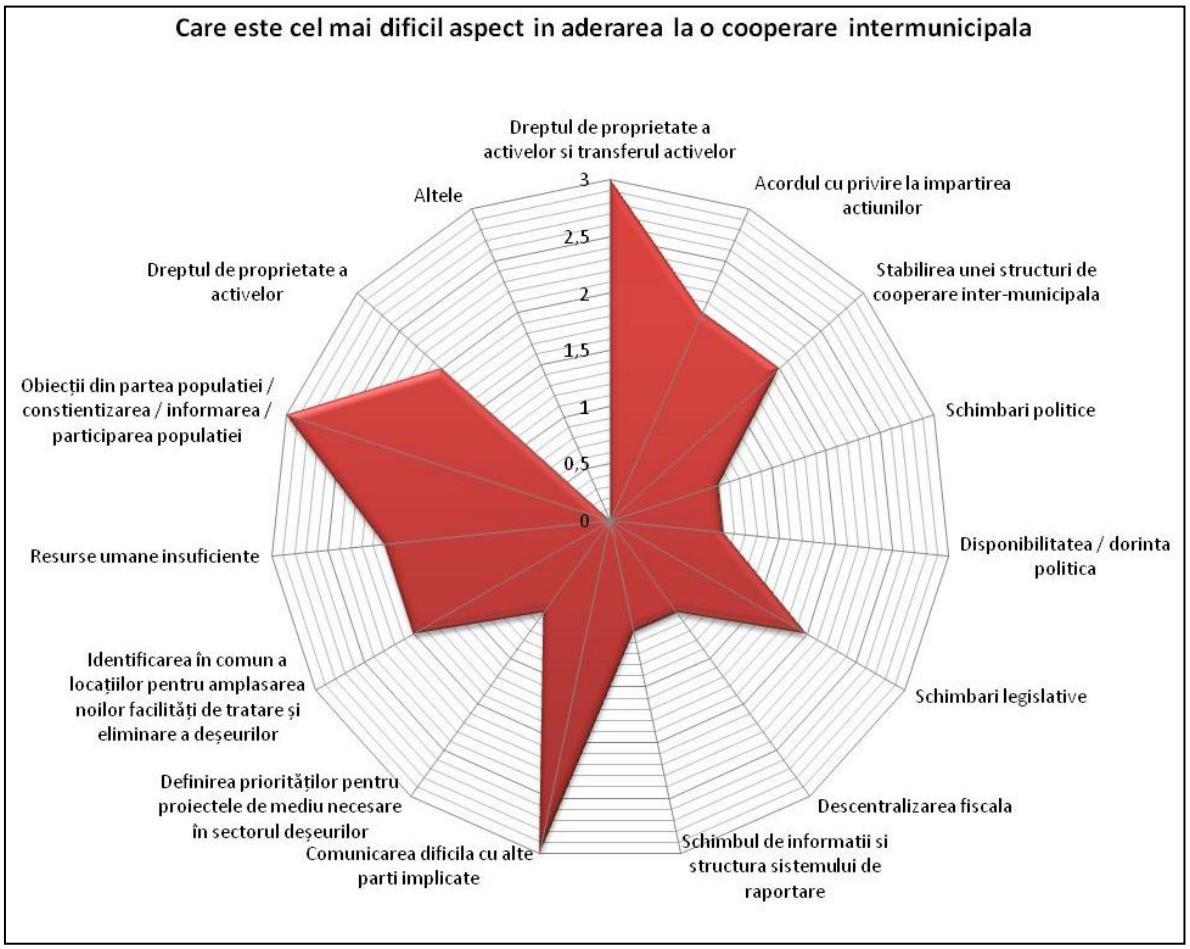

În timpul întâlnirilor avute cu reprezentantii intreprinderilor municipale, participanții au sugerat că în prezent este dificil de a construi o cooperare inter-municipal ca urmare a modificărilor legislative, lipsa de voință politică, bariere de comunicare între diferite părți interesate implicate în gestionarea deșeurilor și, uneori, obiecție publice. Lipsa de ghiduri, linii directoare pentru crearea unor structuri inter-municipale și a procedurilor pentru un acord în ceea ce privește acțiunile face construirea de colaborări inter-municipale pentru punerea în aplicare a sistemelor de management integrat al deșeurilor la nivel regional mai dificile.

Acest aspect se reflecta in întrebarea daca *"Există o cooperare intermunicipala în domeniul gestionării deșeurilor care sa fie operationala?"*. Toti reprezentantii intervievati au raspuns ca o astfel de cooperare nu exista si nici nu s-a incercat stabilirea unei astfel de cooperari.

Figura 29: Punctul de vedere al reprezentantilor IM cu privire la cooperarea intermunicipala in domeniul gestionarii deseurilor

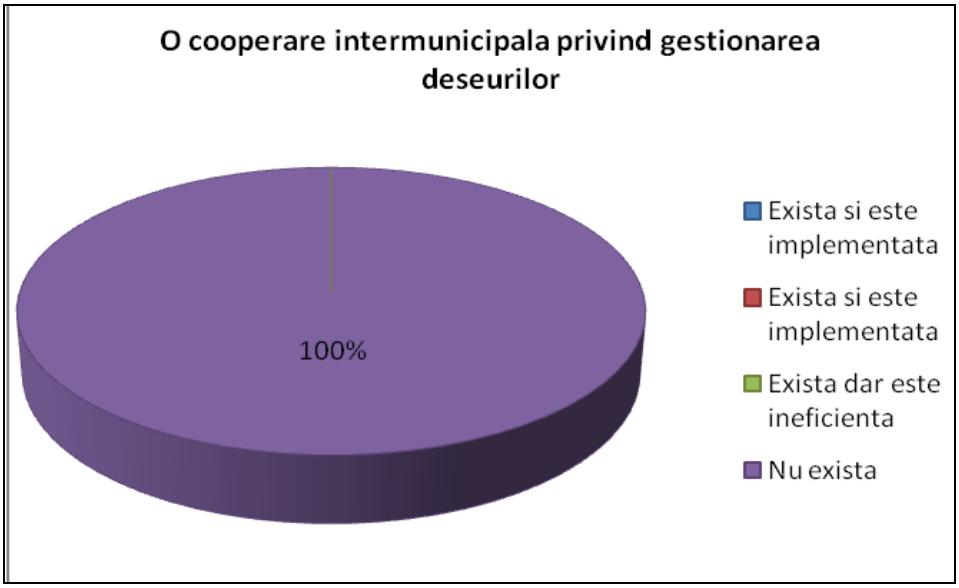

Avand in vederea structurile existente pe plan national si local, reprezentantii intervievati au agreat faptul ca o cooperare intermunicipala este necesara, dar acest aspect nu este clar din punct de vedere institutional (metoda organizationala) si comercial (operational).

In figura urmatoare se prezinta pe scurt recomandarile si opiniile reprezentantilor intreprinderilor municipale cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor.

Figura 30: Punctul de vederea al reprezentantilor IM cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor

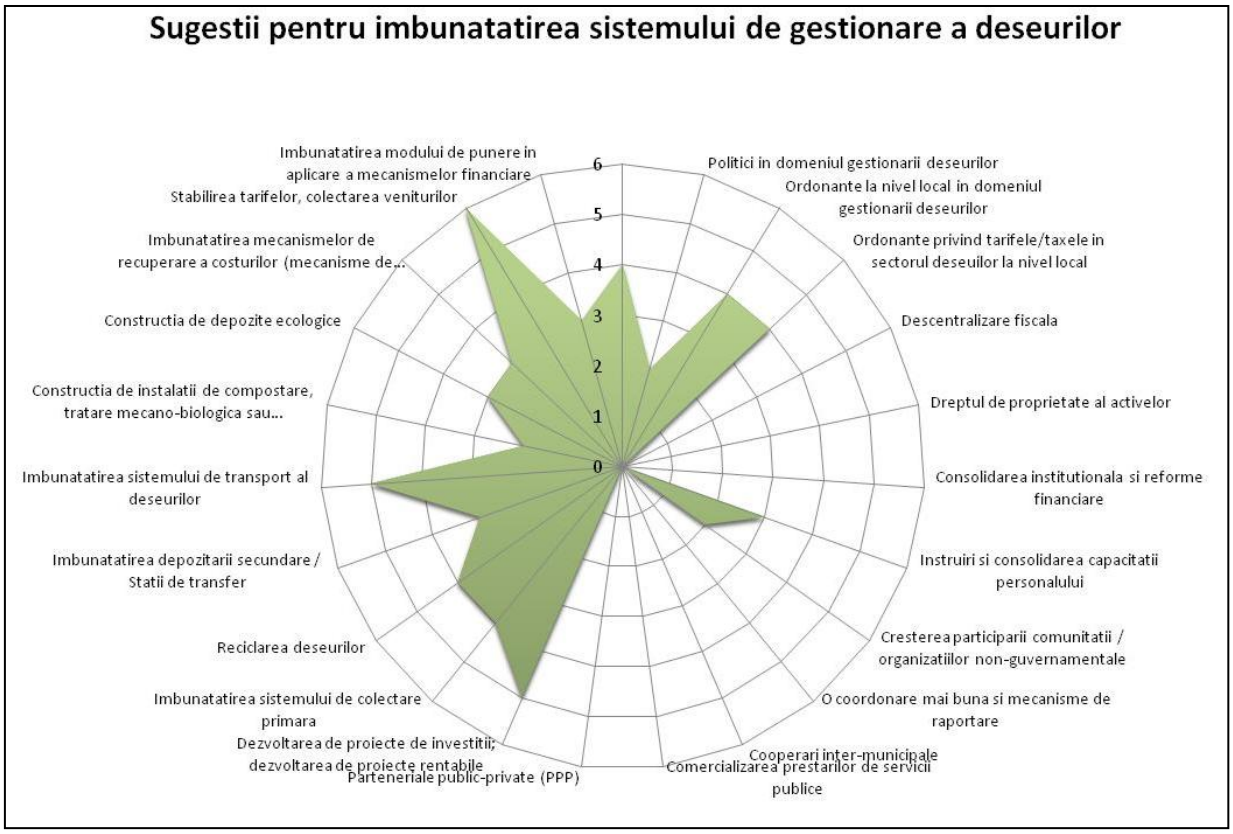

Rezumând sugestiile reprezentanților intreprinderilor municipale, sunt necesare acțiuni atat in domeniul legislativ si institutional cat si in domeniul tehnic si financiar, în scopul de a îmbunătăți sistemul de gestionare a deșeurilor, atât în ceea ce privește procesul de planificare și implementare a sistemelor integrate de management al deșeurilor.

Dintre actiunile necesare a fi luate in domeniul legislativ pentru imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Planificarea unui sistem de gestionare a deseurilor la nivel local, regional si/sau national;
- Politici in domeniul gestionarii deseurilor;
- Ordonante la nivel local in domeniul gestionarii deseurilor;
- Ordonante privind tarifele/taxele in sectorul deseuilor la nivel local.

Figura 31: Sugestii in domeniul legislativ cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor

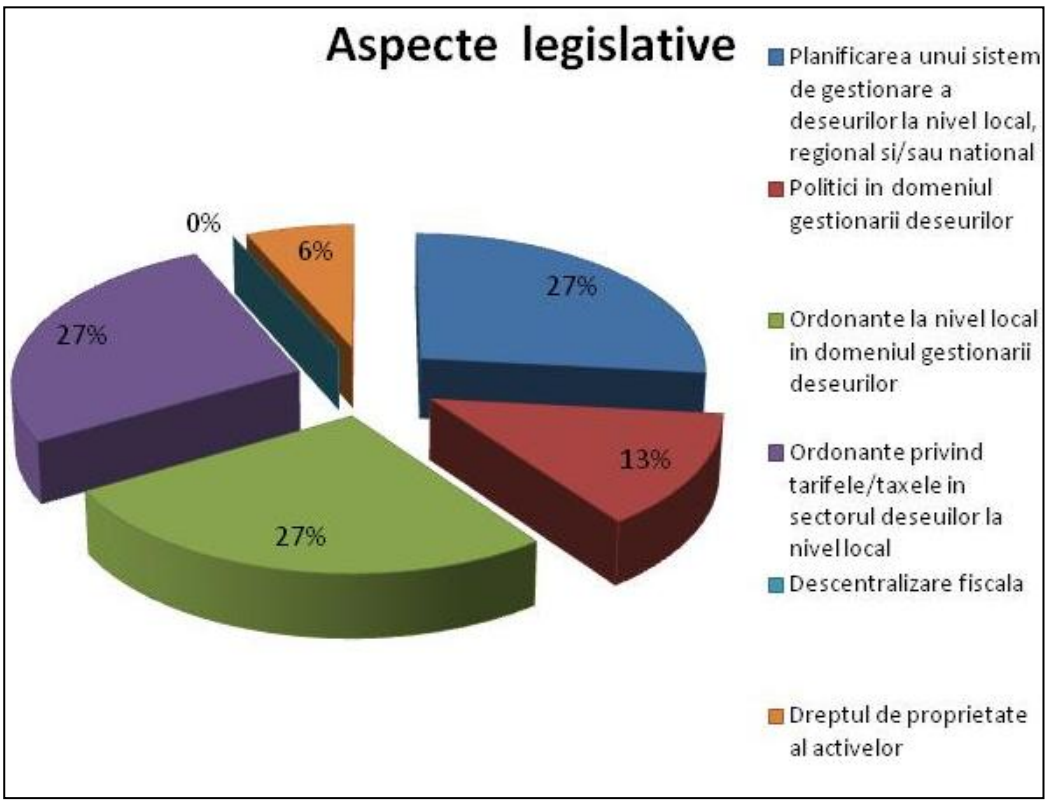

Dintre actiunile necesare a fi luate in domeniul institutional pentru imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Instruiri si consolidarea capacitatii personalului;
- Cresterea participarii comunitatii/a organizatiilor non-guvernamentale;
- O coordonare mai buna si mecanisme de raportare;
- Dezvoltarea de proiecte de investitii; dezvoltarea de proiecte rentabile.

Figura 32: Sugestii in domeniul institutional cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor

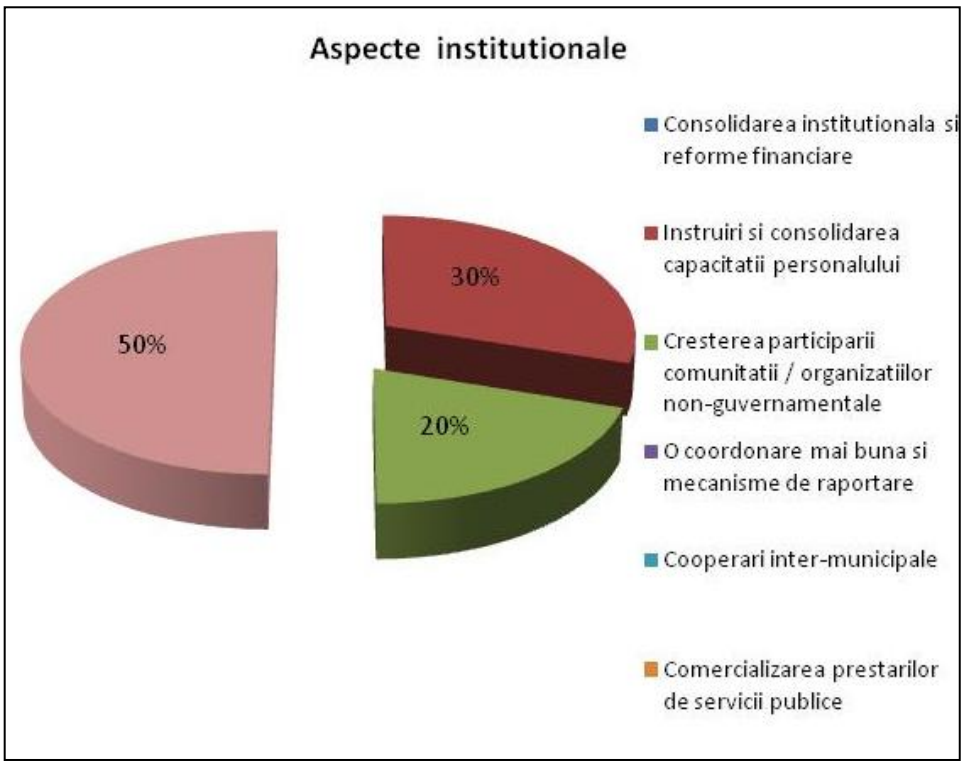

Dintre actiunile necesare a fi luate in domeniul tehnic pentru imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Imbunatatirea sistemului de colectare primara;
- Reciclarea deseurilor;
- Imbunatatirea depozitarii secundare/a statiilor de transfer;
- Imbunatatirea sistemului de transport al deseurilor;
- Constructia de instalatii de compostare, tratare mecano-biologica sau incineratoare;
- Constructia de depozite ecologice.

Figura 33: Sugestii in domeniul tehnic cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor

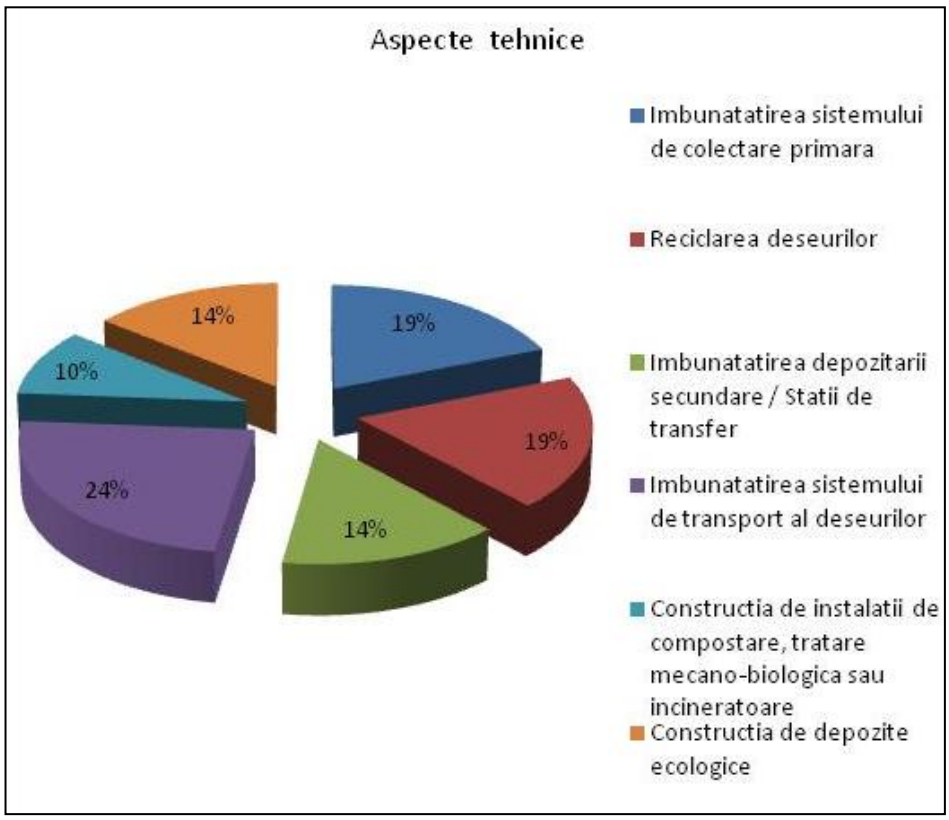

Dintre actiunile necesare a fi luate in domeniul financiar pentru imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Imbunatatirea mecanismelor de recuperare a costurilor (mecanisme de recuperare totala a costurilor);
- Stabilirea tarifelor, colectarea veniturilor;
- Imbunatatirea modului de punere in aplicare a mecanismelor financiare.

Figura 34: Sugestii in domeniul finaciar cu privire la imbunatatirea sistemului de gestionare a deseurilor

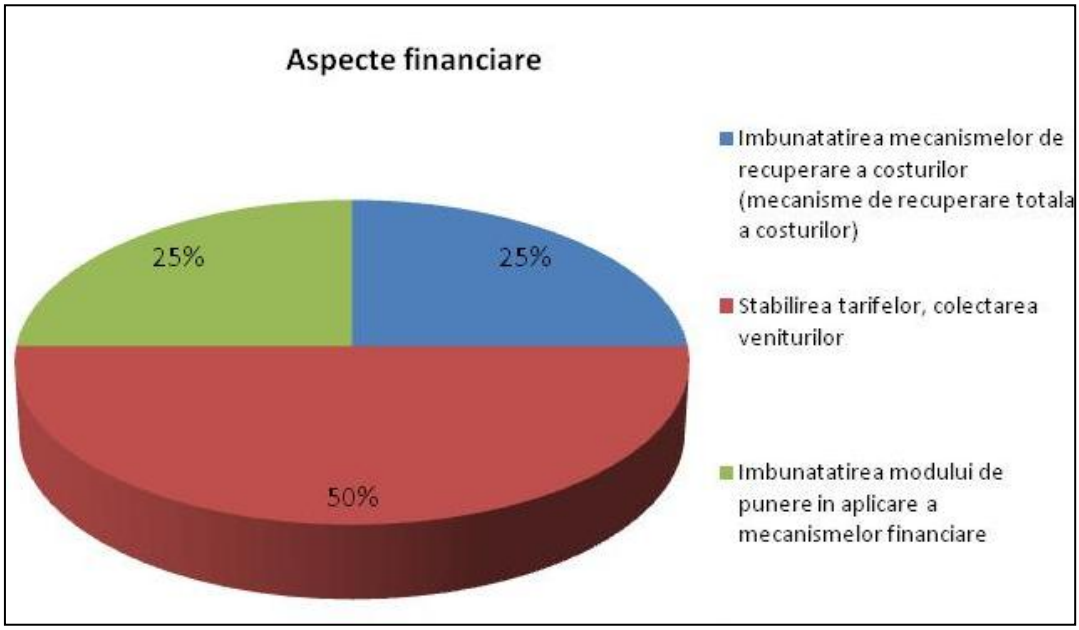

Necesarul de instruire

Unul dintre aspectele importante necesare pentru implementarea unui sistem de gestionare a deseurilor este intarirea capacitatii institutionale a personalului care activeaza in sectorul deseurilor. In urma discutiilor avute cu reprezentantii intreprinderilor, a reiesit faptul ca majoritatea personalului nu au beneficiat de instruiri suplimentare, motivul fiind atat constrangerile financiare cat si lipsa de programe de instruire organizate de diferitele institutii implicate in sistemul de gestionare a deseurilor.

Necesarul de instruire trebuie stabilit in functie de responsabilitatile avute in cadrul sistemului de gestionare a deseurilor:

- Supervizarea si monitorizarea activitatilor din cadrul sistemului de gestionare a deseurilor;
- Constientizarea publicului si interactiunea cu publicul;
- Planificarea in cadrul sistemului de gestionare a deseurilor;
- Responsabilitati financiare si bugetare la nivel local;
- Aspecte tehnice si de inginerie.

Reprezentantii intrepronderilor si-au manifestat Interesul pentru participarea la un program de instruire, iar tipul de instruire preferat este:

- Seminar sau workshop (44%), fiind considerata a fi cea mai eficienta metoda;
- Diseminarea de materiale scrise (25%);
- Instruire la locul de munca (19%);
- Mese rotunde cu partile implicate in sistemul de gestionare a deseurilor (13%).

Figura 35: Metoda de instruire considerata a fi cea mai eficienta pentru atingerea scopurilor

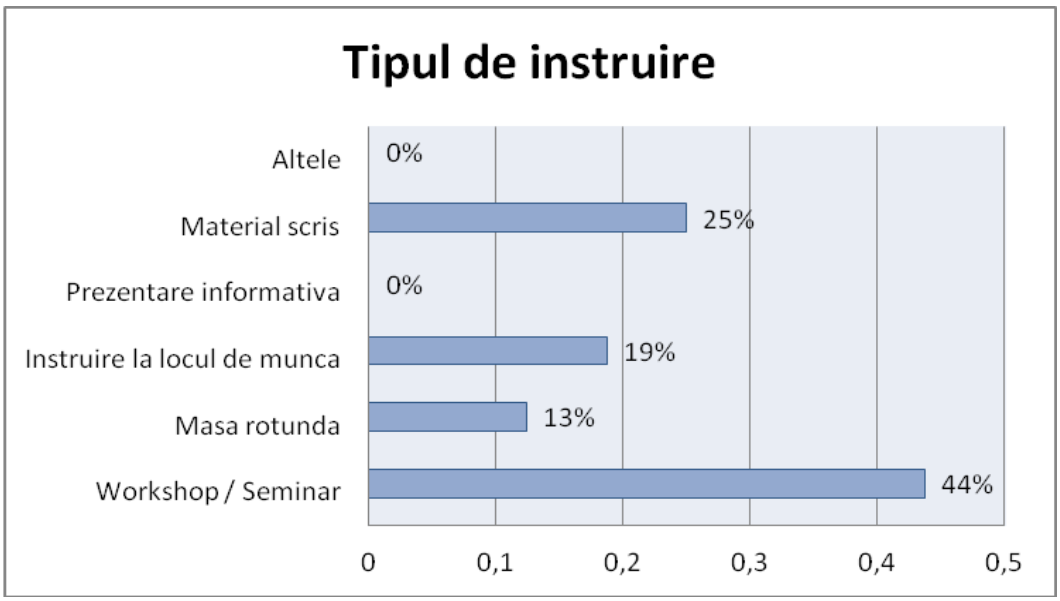

Domeniile principale pentru care sunt necesare a se organiza sesiunile de instruire sunt:

- Aspecte institutionale si legislative in domeniul Managementului deseurilor;
- Date privind deseurile. Planificarea Managementului deseurilor;
- Aspecte tehnice privind Managementul Deseurilor;
- Planificarea unui sistem de gestionare a deseurilor;
- Managementul Proiectului din domeniul deseurilor;
- Informare, educatie si comunicare.

In continuare sunt prezentate aspectele necesarului de instruire identificate de catre reprezentantii intreprinderilor municipale pentru grupurile care activeaza in domeniul deseurilor.

Figura 36: Domeniile de instruire

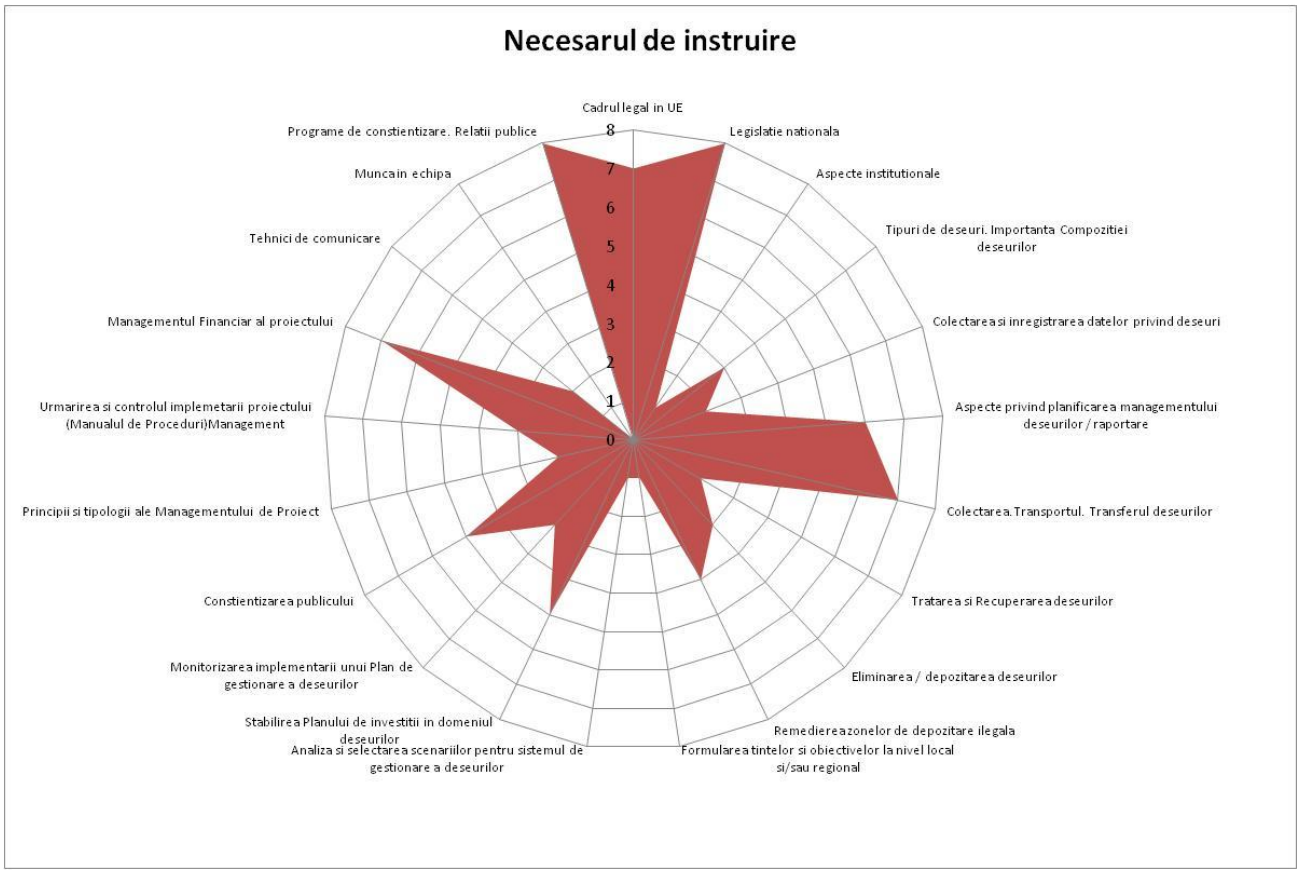

Dintre subiectele necesare a fi analizate in cadrul instruirilor in domeniul aspectelor legislative si institutionale din sectorul deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Cadrul legal in UE;
- Legislatie nationala;
- Aspecte institutionale.

Figura 37: Principale subiecte de abordat din tematica aspectelor institutionale si legislative in domeniul gestionarii deseurilor

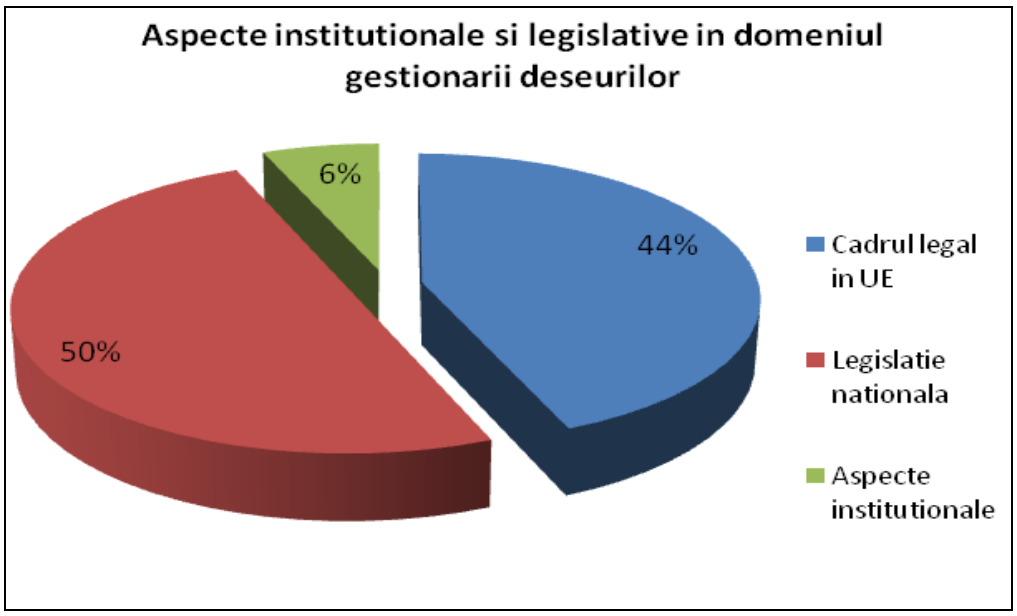

Dintre subiectele necesare a fi analizate in cadrul instruirilor privind colectarea datelor in planificarea sistemului de gestionare a deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Tipuri de deseuri. Importanta Compozitiei deseurilor;
- Colectarea si inregistrarea datelor privind deseuri;
- Aspecte privind planificarea managementului deseurilor/raportare.

Figura 38: Principale subiecte de abordat din tematica planificarii sistemului de gestionare a deseurilor

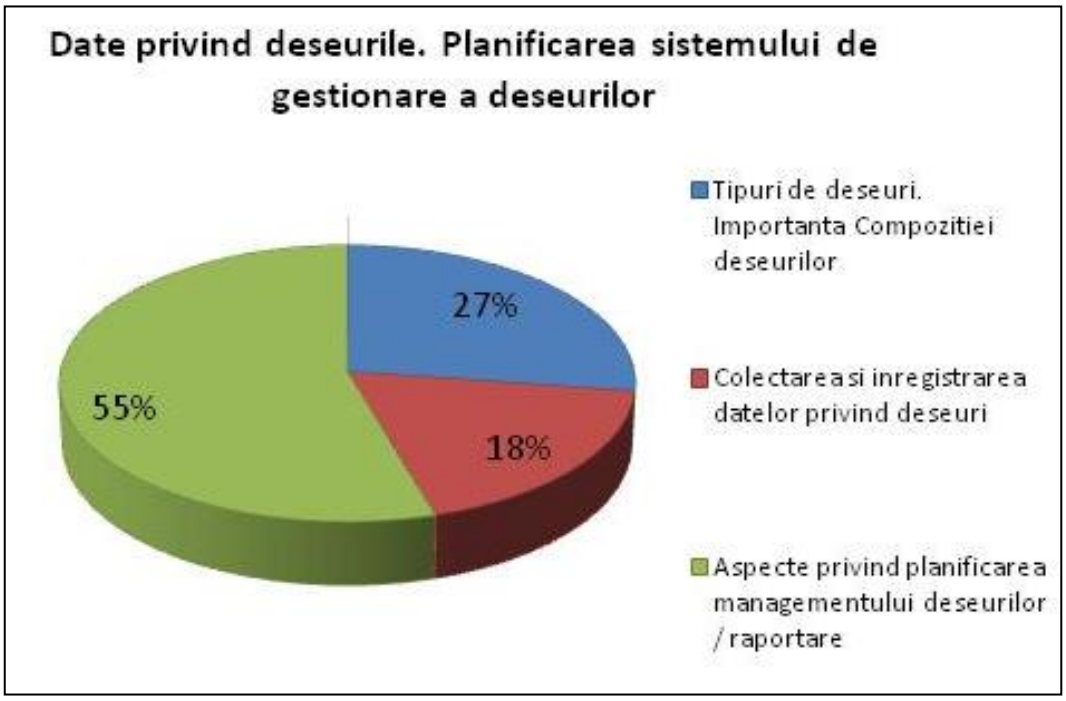

Dintre subiectele necesare a fi analizate in cadrul instruirilor in domeniul tehnic al sistemului de gestionare a deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Colectarea; transportul; transferul deseurilor;
- Tratarea si Recuperarea deseurilor;
- Eliminarea/depozitarea deseurilor;
- Remedierea zonelor de depozitare ilegala.

Figura 39: Principale subiecte de abordat din tematica aspectelor tehnice privind gestionarea deseurilor

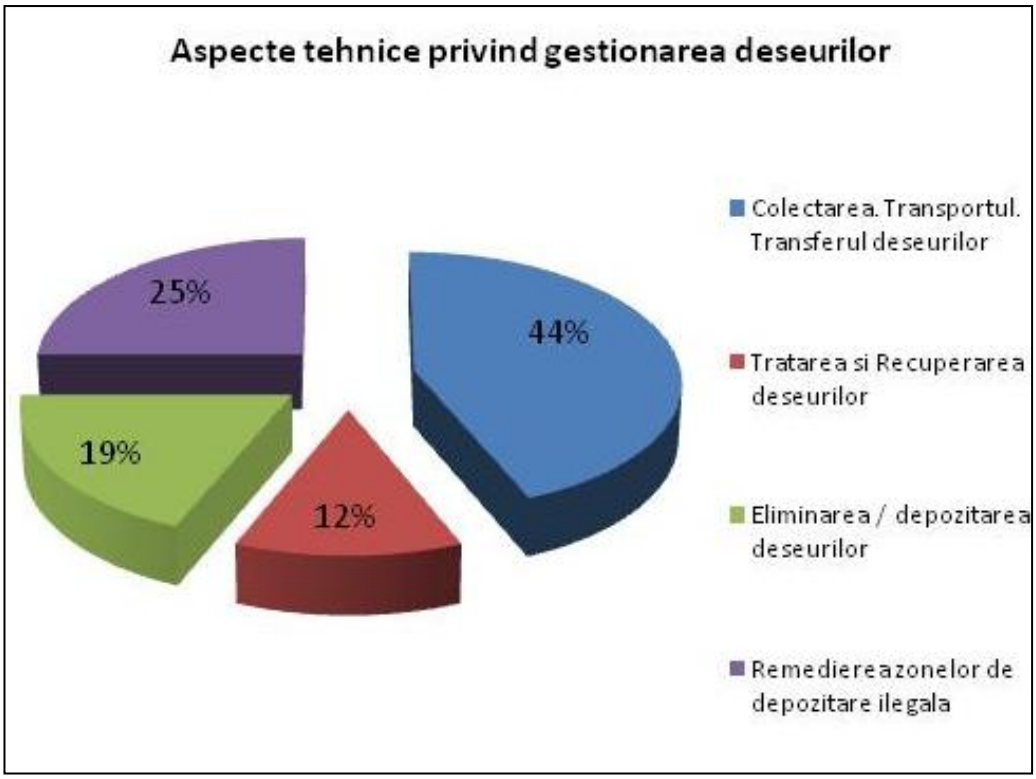

Dintre subiectele necesare a fi analizate in cadrul instruirilor in domeniul planificarii sistemului de gestionare a deseurilor, persoanele intervievate au mentionat:

- Stabilirea Planului de investitii in domeniul deseurilor;
- Monitorizarea implementarii unui Plan de gestionare a deseurilor;
- Constientizarea publicului.

Figura 40: Principale subiecte de abordat din tematica planificarii unui sistem de gestionare a deseurilor

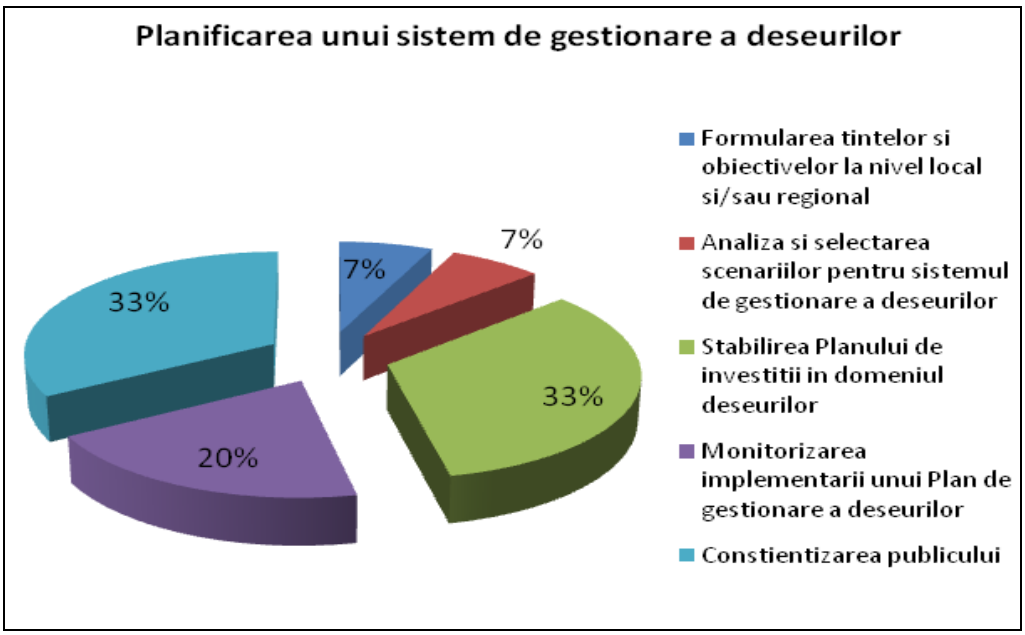

Dintre subiectele necesare a fi analizate in cadrul instruirilor in domeniul managementului proiectelor din sectorul deseuri, persoanele intervievate au mentionat:

- Principii si tipologii ale Managementului de Proiect ;
- Urmarirea si controlul implemetarii proiectului (Manualul de proceduri);
- Managementul Financiar al proiectului.

Figura 41: Principale subiecte de abordat din tematica managementului proientelor in domeniul gestionarii deseurilor

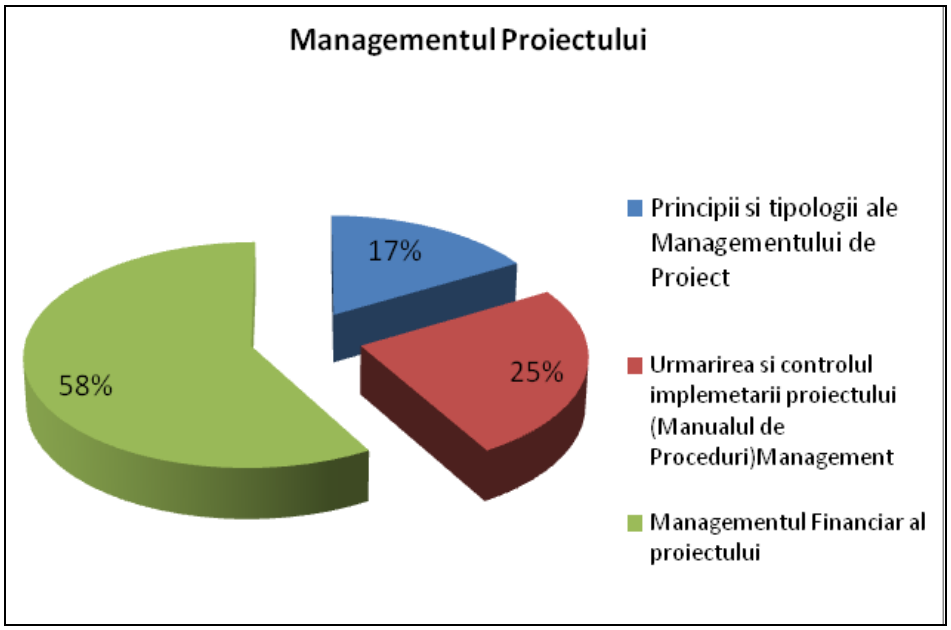

Dintre subiectele necesare a fi analizate in cadrul instruirilor in domeniul informarii, educatiei si comunicarii, persoanele intervievate au mentionat:

- Tehnici de comunicare;
- Programe de constientizare; relatii publice.

Figura 42: Principale subiecte de abordat din tematica informarii, educatiei si comunicarii in domeniul gestionarii deseurilor

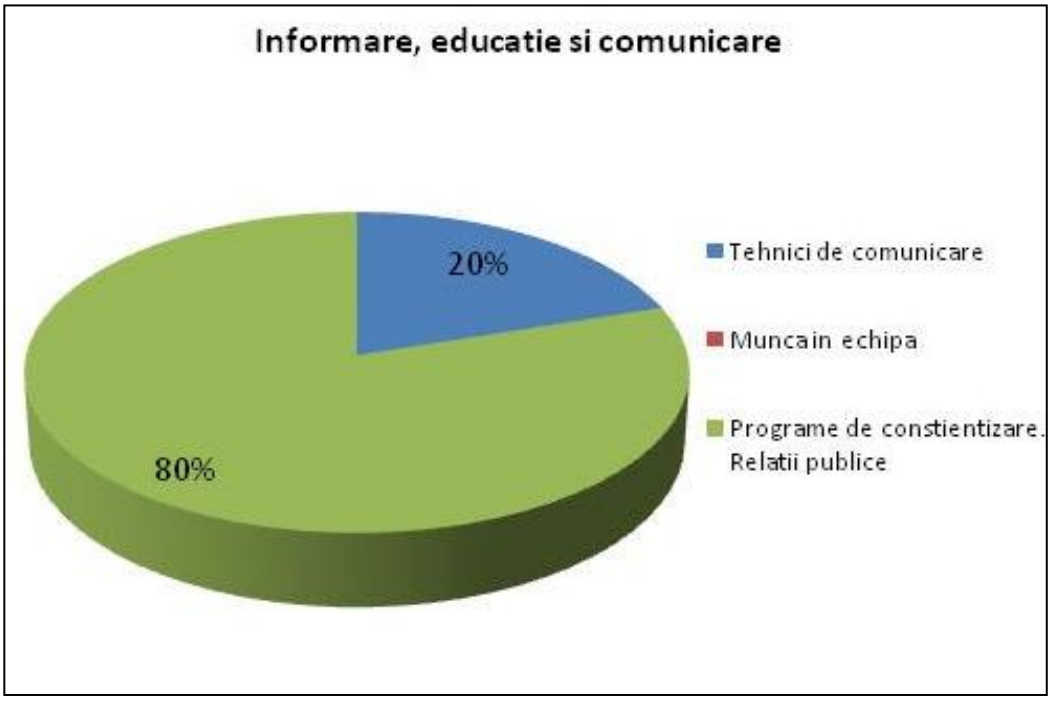

Campaniile de informare si constientizare a populatiei

Pentru implementarea cu succes a masurilor de gestionare a deseurilor, o premisa indispensabila este acceptarea si colaborarea opiniei publice. Este necesara o comunicare intensiva intre comuna sau orasul responsabila cu salubrizarea, operatorul de salubritate, intreprinderile prelucratoare de materiale valorificabile, pe de-o parte, si pe de alta parte, cetatenii, agentii economici, ca si unitati comerciale si de productie – in calitate de producatori de deseuri.

Pentru sprijinirea realizarii sarcinilor viitoare ale managementului deseurilor sunt obligatorii masuri de comunicare si implicare a populatiei.

Campania de constientizare si de informare este un instrument important in activitatile de dezvoltare locala, promovand formarea aptitudinilor si atitudinilor necesare pentru a intelege importanta problemelor de mediu si pentru dezvoltarea activitatii constiente si responsabile a cetatenilor.

Implicarea publicului este un proces de planificare reusit nu defineste numai programele, dar deschide adesea cai de comunicare intre parti care inainte nici nu isi vorbeau. Aceasta comunicare conduce la construirea consensului. Ca rezultat, aceasta va ajuta la definirea practicilor de management cu adevarat necesare si care sunt cele mai adecvate pentru a

reusi. Implicarea efectiva a publicului in planificarea managementului deseurilor si dezvoltarea programului reprezinta mecanismul de adresare fata de preocuparile si valorile publicului, in fiecare etapa a procesului de planificare si luare a deciziilor.

Referitor la intrebarea „*Care este obiectivul general al unei campanii de informare si constientizare a populatiei*" reprezentantii intreprinderilor au indicat in special urmatoarele aspecte care trebuie sa dirijeze o campanie de informare si constientizare in domeniul gestionarii deseurilor:

- Promovarea proiectelor din domeniul deseurilor;
- Colectarea selective a deseurilor;
- Reducerea producerii deseurilor;
- Planificarea strategic a unui sistem de gestionare a deseurilor;
- Reglemantarile la nivel local in sectorul deseurilor;
- Amplasamentele noilor instalatii/utilitati din sectorul deseurilor.

Figura 43: Opinia reprezentantilor IM cu privire la obiectivul general al unei campanii de informare si constientizare a populatiei

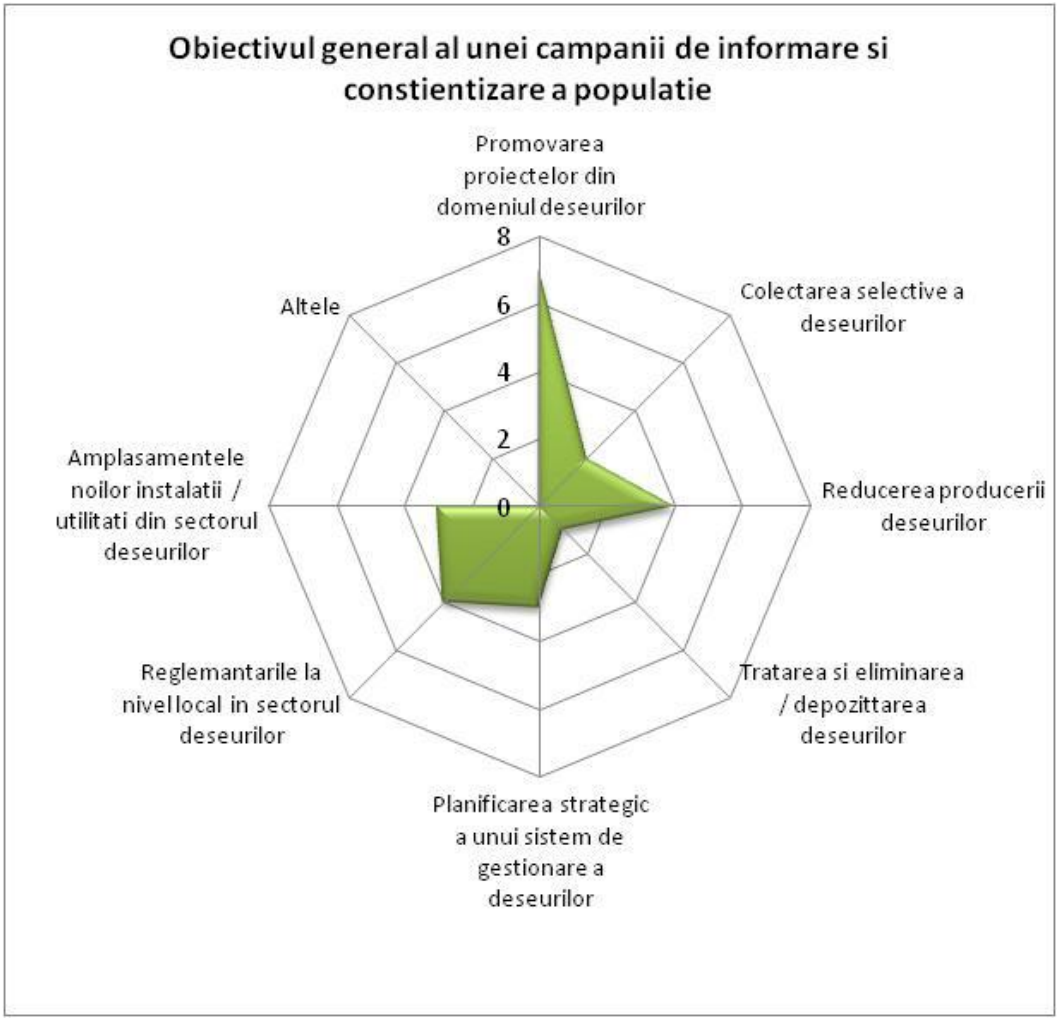

In vederea organizarii unei campanii de informare si constientizare, trebuie avute in vedere tipurile de materiale de informare si constientizare care sa fie utilizate pentru diseminarea informatiilor in domeniul gestionarii deseurilor. Reprezentantii intervievati au considerat ca materialele cu impact mai semnificativ asupra populatiei sunt:

- Scrisori care locuitori;
- Instruiri la scoala in cadrul orelor de ecologie;
- Internet;
- Prin intermediul mass-media: radio, TV, interviuri;
- Conferinte de presa/dezbateri publice;
- Reuniuni de specialitate organizate la partile interesate.

Figura 44: Opinia reprezentantilor IM cu privire la materialele de informare si constientizare cu impact mai semnificativ asupra populatiei

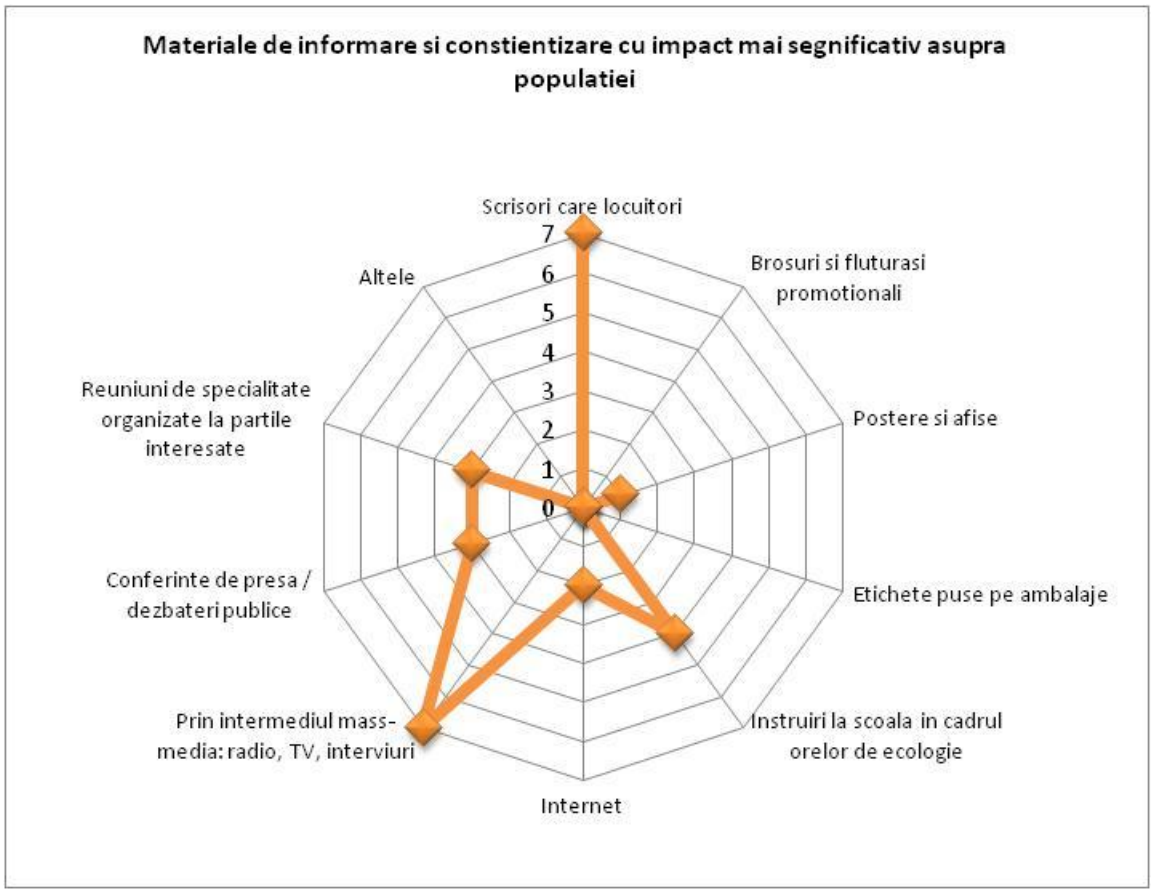

Fiecare persoana din cadrul societatii trebuie avuta in vedere si trebuie educata cu privire la gestiunea corespunzatoare a deseurilor. In opinia reprezentantilor intreprinderilor municipale grupul tinta pentru viitoarea campanie de informare si constientizare este, in ordinea importantei:

- Populatia / gospodariile;
- Furnizorii de servicii publice;
- Sectorul privat;
- Functionarii publici de la nivelul local;
- Autoritati nationale/regionale;
- Organizatii non-guvernamentale;
- Mass-media.

Figura 45: Opinia reprezentantilor IM cu privire la grupul tinta pentru viitoarea campanie de informare si constientizare

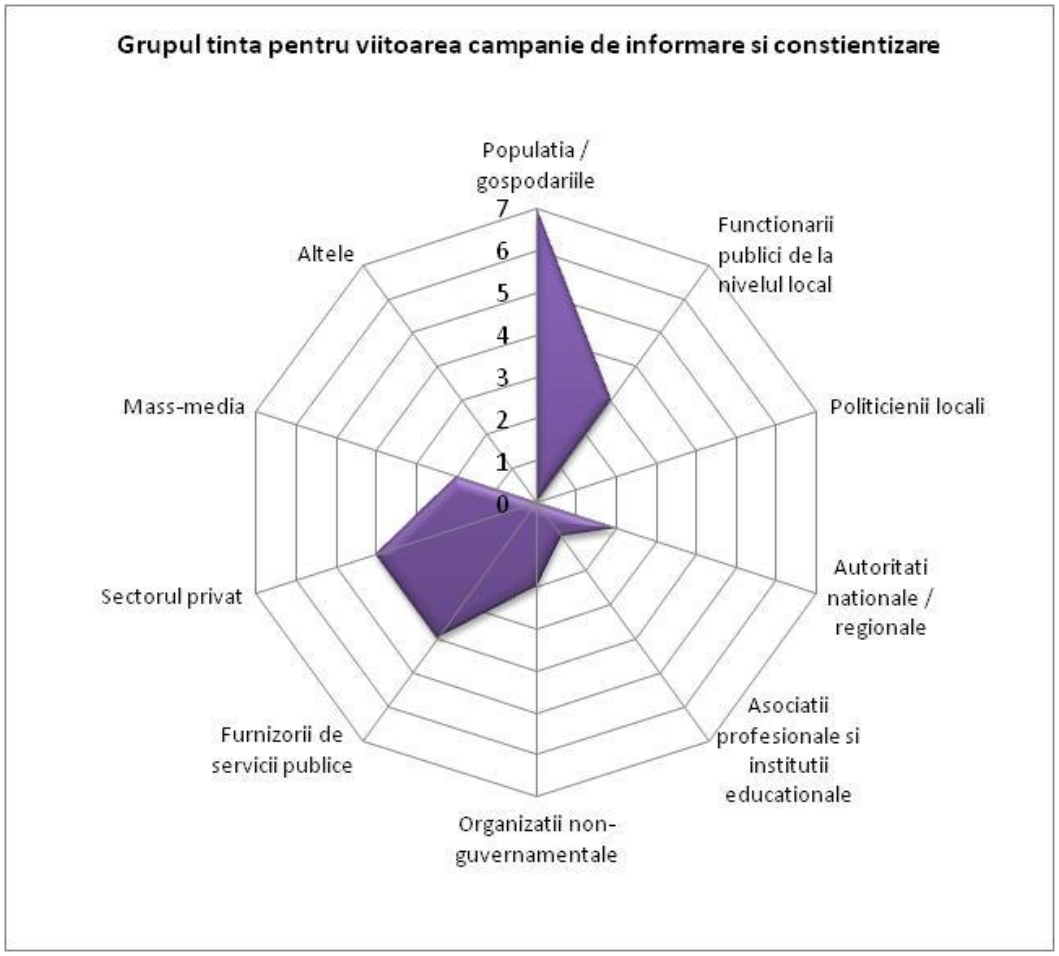

Referitor la sursele de finantare care pot sa fie utilizate pentru implementarea campaniilor de informare si constientizare, toti reprezentantii intervievati au mentionat fondurile din donatii, fapt reflectat de limitarile financiare cu care se confrunta intreprinderile municipale. De asemenea, se au in vedere si campaniile organizate de organizatii non-guvernamentale si de furnizorii de servicii publice.

Figura 46: Opinia reprezentantilor IM cu privire la sursele de finantare care sa fie utilizate pentru implementarea campaniilor de informare si constientizare

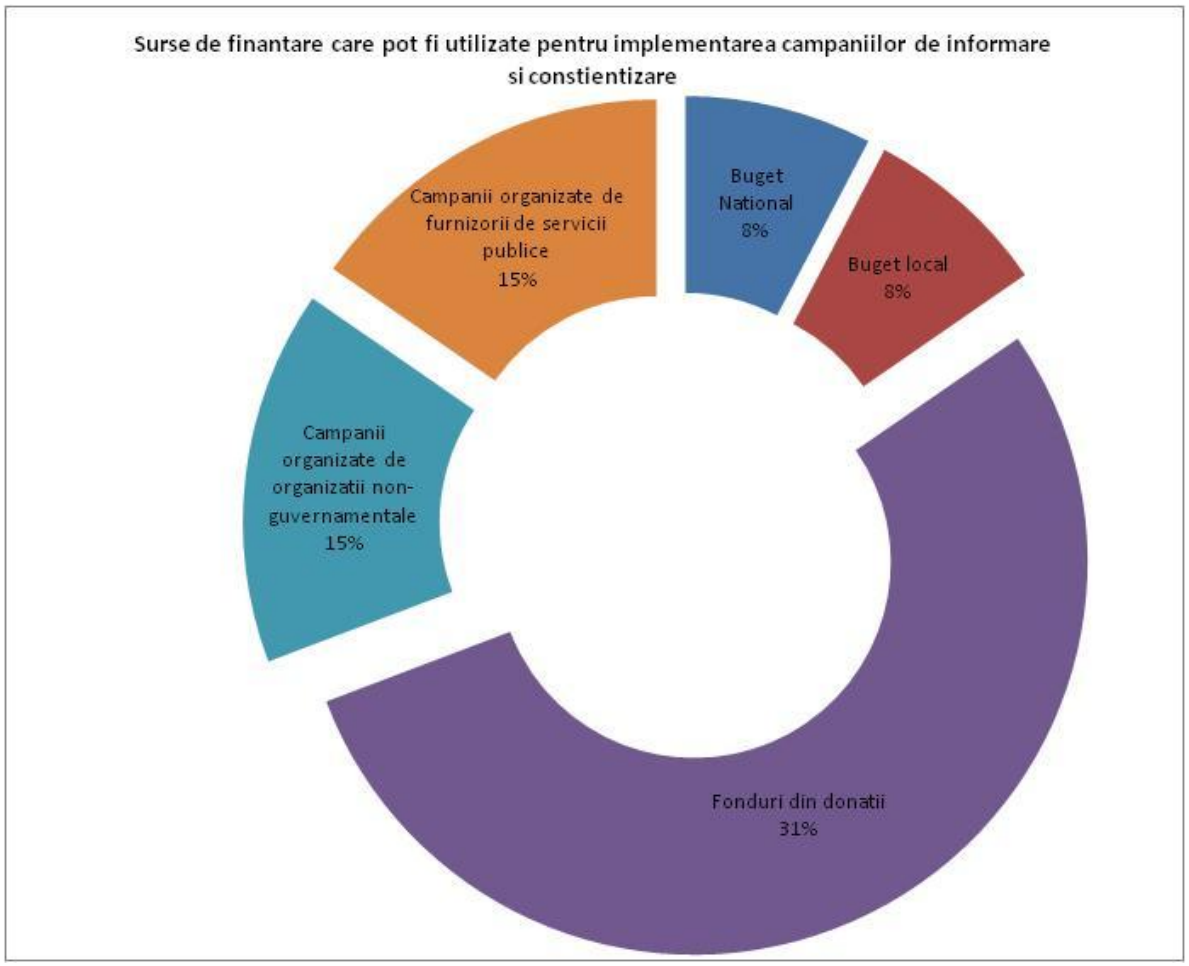

7 Evaluarea performantelor operationale

7.1 Evaluarea performantelor operarii sistemului de management al deseurilor

In general, deseurile municipale se numara printre elementele recunoscute ca fiind cele mai mari generatoare de impact si risc pentru mediu si sanatatea publica.

Principalele forme de impact si risc determinate de deseurile municipale, in ordinea in care sunt percepute de populatie, sunt:

- modificari de peisaj si disconfort vizual - practicile existente în gestionarea deşeurilor produc disconfort vizual si olfactiv (mirosuri neplacute, fum, mizerie, peisaje inestetice si grav afectate;
- poluarea aerului;
- poluarea apelor de suprafata – in cazul eliminarii necontrolate si ilegale a deseurilor in apropierea raurilor (pe malul acestora);
- poluarea panzei freatice – prin infiltratii de substante daunatoare rezultate din reactiile chimice ce au loc in depozitele necontrolate, mai ales la temperaturi ridicate
- contaminarea solului, modificari ale fertilitatii solurilor si pe terenurile invecinate, in cazul depozitării necontrolate a deseurilor.

Figura 47: Principalele forme de impact si risc determinate de deseurile municipale

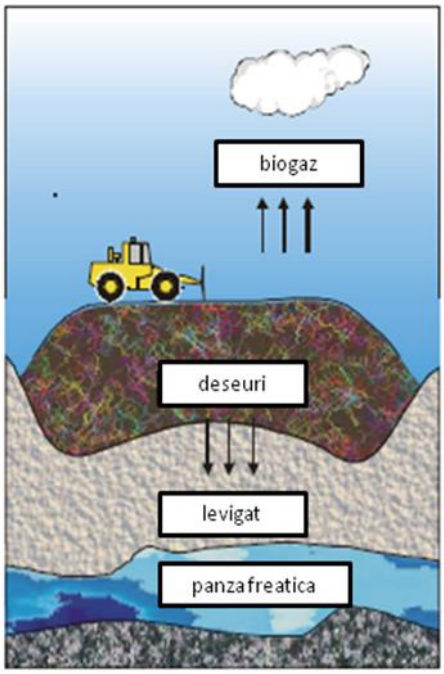

Principalele probleme din domeniul gestionarii deseurilor municipale cu care se confrunta toate autoritatile locale din Republica Moldova, rezumate deja in *Strategia Nationala de Gestionare a Deseurilor si strategiile regionale* inca persista. Situatia nesatisfacatoare in domeniul gestionarii deseurilor este cauzata de o serie de probleme si/sau deficiente.

In general, asigurarea serviciului de salubritate nu este profitabila pentru operatorii de salubritate, datorita gradului scazut de incasare a tarifelor, dar si a situatiei precare a infrastucturii de care dispun (utilaje, recipienti incompatibili cu sistemul de transport), a locuintelor dispersate si a numarului insuficient de recipienti pentru pre-colectarea deseurilor.

Situatia actuala a gestionarii deseurilor in localitatea Briceni se prezinta astfel:

(1) Date insuficiente privind generarea si compozitia deseurilor

La nivelul intreprinderii nu exista o baza de date in ceea ce priveste cantitatile de deseuri menajere produse, colectate si eliminate.

Baza de date pentru deseurile menajere cuprinde date incomplete, atat despre cantitatea, cat si despre compozitia si originea acestora.

Lipsa infrastructurii pentru colectarea deseurilor si a oricarei forme de control la intrarea in depozit face ca datele despre cantitati sa fie bazate pe aproximari si nu pe cantariri.

Deasemenea, pana in prezent colectarea si procesarea informatiilor referitoare la tipurile si cantitatile de deseuri s-a realizat in conformitate cu standardele fostei URSS, nefiind conforme cu cerintele europene de clasificare/raportare[3].

Astfel, statisticile privind deseurile sunt indoielnice si uneori ofera o imagine inexacta despre cantitatea de deseuri produsa, colectata si evacuata, cat si despre compozitia acestora.

In aceste conditii, fara informatii de baza conforme cu realitatea, este apropape imposibil de a realiza o planificare durabila a investitiilor viitoare in domeniul gestionarii deseurilor.

(2) Infrastructura precara pentru colectarea si transportul deseurilor:

In prezent intreprinderea nu dispune de infrastructura pentru colectarea si transportul deseurilor astfel incat sa fie asigurat serviciul de salubritate la nivelul intregului oras. Asigurarea serviciului de salubritate pentru operator nu este profitabila, asa cum s-a aratat si in capitolul anterior, si datorita numarului insuficient de recipienti de colectare si utilizarii unor recipienti incompatibili cu sistemul de transport. Astfel, in prezent operatorul dispune de doua autospeciale GAZ 3309 care prezinta uzura avansata si nu are surse financiare suficiente pentru achizitionarea de noi autogunoiere si recipienti standardizati.

In mod specific, lipsa recipientilor genereaza timpi mari de colectare, deoarece evacuarea deseurilor trebuie realizata manual, determinand timpi mari de deplasare, cantitati mari de combustibil, costuri de intretinere a vehiculelor si costuri pentru forta de munca. Cele 21 de platforme amenajate si dotate cu recipienti cu capacitatea de 1 m^3 sunt insuficiente, recipientii prezentand uzura avansata. Totodata, timpi mari in prestarea serviciului se inregistreaza si datorita numarului mare de locuinte individuale care nu dispun de recipienti standardizati. La aceasta contribuie si cantitatile semnificative de deseuri verzi provenite din gradini si de gunoi de grajd.

[3] Sursa Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor (SNGD) pentru perioada 2013 – 2027

Numarul insuficient de platforme amenajate si dotate cu recipienti conduce implicit la un sistem de colectare costisitor, cu un impact negativ atat asupra mediului, cat si asupra sanatatii si sigurantei lucratorilor operatoruluilor de salubritate. Astfel, deseurile evacuate necorespunzator pot conduce la posibilitatea contaminarii solului si amenintari asupra sanatatii populatiei, datorita atragerii rozatoarelor si a altor animale.

La ineficienta serviciului contribuie in mare masura si infrastructura pentru transportul deseurilor, care este neconforma cu cerintele unui sistem de salubritate modern si eficient, prezentand un grad mare de uzura si defectiuni. Astfel, echipele de intretinere utilaje de la nivelul operatorului sunt insuficiente, slab dotate si sunt solicitate periodic pentru interventii tehnice.

Figura 48: Infrastructura precara pentru pre-colectarea deseurilor

(3) Lipsa de instalatii pentru tratarea deseurilor:

Colectarea deseurilor menajere de la populatie se efectueaza in cea mai mare parte neselectiv, astfel ca deseurile ajung pe depozit ca atare, amestecate, pierzandu-se o mare parte a potentialului lor util (hartie, sticla, metale, materiale plastice); fiind amestecate si contaminate din punct de vedere chimic si biologic, recuperarea deseurilor reciclabile este dificila.

Chiar daca in orasul Briceni a fost introdusa colectarea selectiva pentru Plastic (prin dotarea cu recipienti din plasa de sarma a celor 21 de platforme amenajate), operatorul se confrunta cu probleme in pregatirea deseurilor in vederea livrarii catre operatori specilizati in valorificarea acestora, datorita urmatoarelor aspecte:

- valorificarea deseurilor este greoaie si nerentabila datorita faptului ca piata deseurilor reciclabile/valorificabile este insuficient dezvoltata;
- cantitatile relativ insemnate de plastic colectate trebuie pentru a putea fi balotate, activitate care este costisitoare si genereaza timpi mari in evacuarea recipientilor nestandardizati, transportul si pregatirea acestor deseuri.

Figura 49: Pre-colectarea deseurilor reciclabile (Briceni)

(4) Gestionarea necorespunzatoare a depozitului de deseuri:

Depozitarea pe teren descoperit este inca cea mai utilizata metoda pentru eliminarea finala a deseurilor. Depozitul de deseuri a fost deschis in anul 2008 pe terenul unei comune invecinate (sat Cutojeni), la 8 km fata de centrul orasului.

Imprastierea deseurilor in depozit se realizeaza odata pe saptamana cu ajutorul unui buldozer. In prezent mare parte din cantitatea de deseuri depozitata nu este compactata si nu este acoperita cu materiale inerte in vederea prevenirii incendiilor si a raspândirii mirosurilor neplacute.

La nivelul gunoistei nu exista coordonarea depozitarii: nu exista un control strict al calitatii si cantitatii deseurilor care sunt evacuate pe depozit. Dupa evacuarea deseurilor, mijloacele de transport nu sunt spalate la iesirea de pe depozit, intrucat nu exista o infrastructura specifica acestei activitati.

Figura 50: Aspecte privind depozitarea deseurilor in gunoistea orasului (Briceni)

(5) Nivel scazut de constientizare civica privind activitatile de salubrizare si a importantei lor:

Desi furnizarea de informatii complete cu privire la gestionarea deseurilor si impactul acestora asupra mediului este cheia pentru acceptarea masurilor corespunzatoare de gestionare a deseurilor, nivelul de constientizare civica a activitatii de salubrizare si a importantei lor este scazut.

Atat la nivelul APL, cat si al opratorului de salubritate nu exista definita clar o campanie de relatii publice orientata special catre gestionarea deseurilor si cu atat mai putin o consultanta in acest domeniu. APL nu dispune de bugete si nici de personalul calificat pentru realizarea unor campanii de constientizare a populatiei. Pana in prezent, APL si operatorul s-au concentrat asupra solutionarii problemelor tehnice legate de colectarea, transportarea si indepartarea deseurilor.

In acest context, nu trebuie neglijat nici numarul redus si nerelevant de actiuni intreprinse de organizatiile non-guvernamentale (ONG-uri) pentru promovarea necesitatii de imbunatatire a sistemului de salubritate si a problemelor de gestiune a deseurilor.

Din perspectiva cerintelor impuse de un concept integrat si modern de management al deseurilor, acest tip de relatii publice este considerat insuficient.

Inexistenta unor campanii de constientizare a publicului care sa demonstreze importanta unei gestiuni corecte a deseurilor menajere conduce la impacte deosebite atat asupra eficientei serviciului de salubritate, cat si asupra sanatatii si mediului: grad scazut de contractare a serviciului de salubritate, grad scazut de incasare pentru prestarea servicului de salubritate, depozitarii ilegale a deseurilor, arderea necontrolata a deseurilor, etc.

7.2 Evaluarea structurii organizationale

7.2.1 Structura organizationala

Structura organizationala a Intreprinderii Municipale este aprobata de catre Consiliul Local (CL) si totalizeaza in prezent un numar de 67 angajati. Structura este corelata in functie de activitatile pe care le desfasoara intreprinderea, respectiv:

- Colectare si transport deseuri;
- Administrare depozit;
- Curatenie stradala si intretinere spatii verzi;
- Servicii de alimentare cu apa si canalizare.

Activitatea intreprinderii municipala este structurata in doua departamente:

(1) Departamentul Tehnic;

(2) Departamentul Administrativ.

Conducerea Intreprinderii Municipale este asigurata de catre Director care asigura coordonarea activitatilor intreprinderii cu Consiliul Local. In cadrul intreprinderii directorul coodoneaza direct activitatile prin intermediul sefului Departamentului Tehnica – inginerul sef. Departamentul administrativ este coordonat direct de catre director.

Departamentul Tehnic, condus de inginerul sef, are in componenta:

- *Sectorul cu aprovizionare apa* – avand 13 angajati (1 maistru, 1 electrogazosudor, 6 masinisti, 4 lacatusi, 1 conducator auto);
- *Sector canalizare* – avand 13 angajati (1 maistru, 3 lacatusi, 9 masinisti);
- *Sectorul de curatire sanitara si amenajarea teritoriului* (intretinere spatii verzi) – avand 23 angajati (1 maistru, 1 mecanic, 3 conducatori auto, 2 tractoristi, 3 hamali, 7 lucratori la amenajarea localitatilor, 1 masinist, 1 supraveghetor cimitir, 4 maturatori);
- *Sectorul auxiliar* – avand 4 angajati (2 paznici, 1 conducator auto, 1 dericatoare).

Departamentul administrativ, are in componenta:

- *Sectia Administrativa* – avand 4 angajati (1 economist, 1 contabil, 1 inspector servicii personal, 1 grefier);

Figura 51: Organigrama Întreprinderii Municipale GCL Briceni

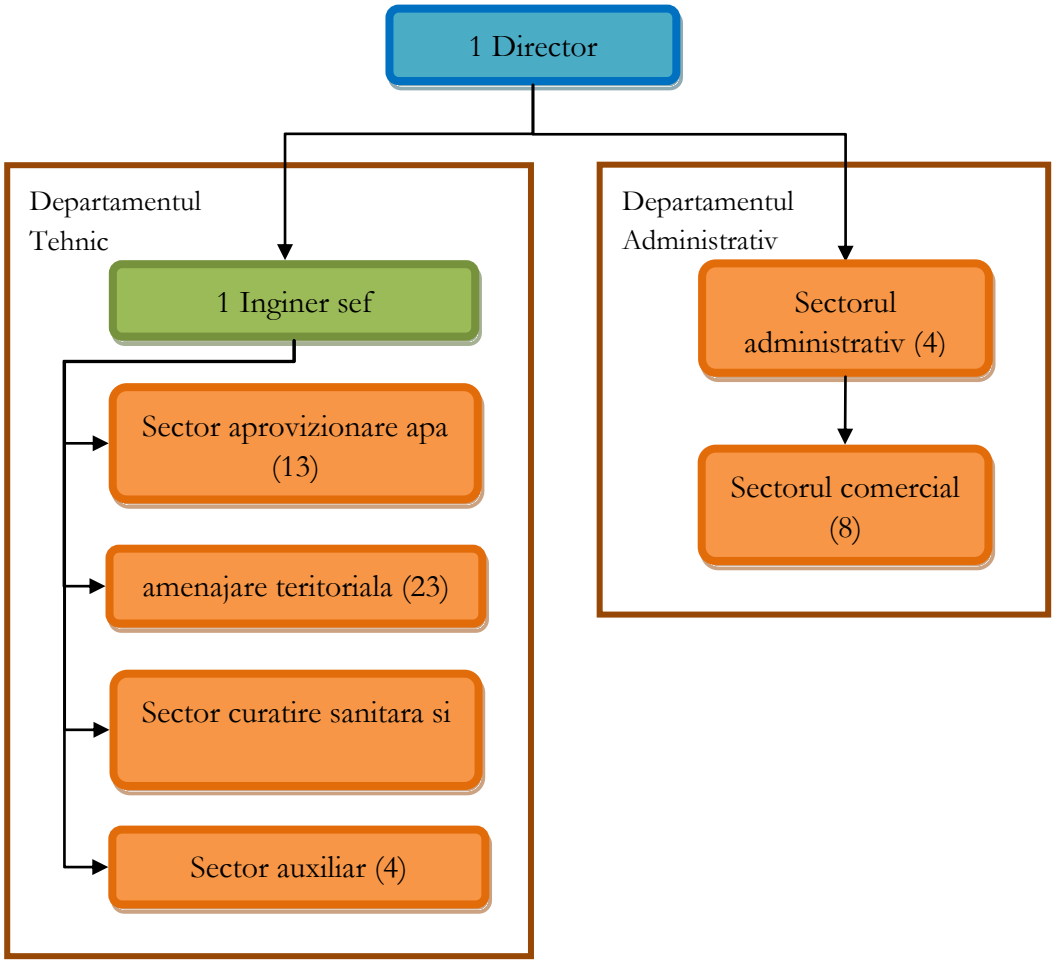

Managementul Intreprinderii Municipale se desfasoara pe trei planuri:

- *Managementul de nivel superior*: se desfasoara intre Director si reprezentantii Consiliului Local. Astfel, directorul coordoneaza activitatile intreprinderii in stransa corelare cu politica Consiliului Local privind activitatile de gospodarie comunala si locativa.
- *Managementul de nivel mediu*: se desfasoara intre director pe de o parte si inginerul sef si sefii sectoarelor de activitate pe de alta parte. Astfel delegarea sarcinilor la nivelul intreprinderii are loc pe verticala, de sus in jos de la director. Comunicarea pe verticala de jos in sus se face prin raportare scrisa sau dari de seama periodice, precum si verbal.
- *Managementul de nivel inferior*: se desfasoara intre inginerul sef si sefii sectoarelor de activitate si personalul din cadrul departamentelor. Delegarea sarcinilor are loc pe verticala de sus in jos de la sefii de departamente. Comunicarea pe verticala de jos in sus se face verbal.

Din analiza a rezultat ca intreprinderea are bine delimitat sectorul de salubrizare, care cuprinde pe langa activitatile de colectare, transport si eliminare deseuri, activitatile de intretinere spatii verzi.

Atributiile aferente fiecarei pozitii din cadrul organigramei sunt reglementate prin fisele de post.

Intreprinderea nu detine insa un sistem de proceduri de calitate, care sa includa o politica de resurse umane si o politica de relatii cu clientii.

Intreprinderea detine un regulament intern de salubrizare pentru activitatile de colectare si transport deseuri. Eliminarea deseurilor se face intr-un spatiu de depozitare neconform, pentru care intreprinderea nu detine un manual de operare, operarea fiind defectuoasa.

7.2.2 Politica privind resursele umane

Deoarece intreprinderea nu detine un sistem propriu de proceduri de calitate, intreprinderea nu detine o politica clara privind resursele umane.

Intreprinderea nu are o strategie specifica resurselor umane si nici o politica bine stabilita. Mijloacele de care dispune intreprinderea sunt limitate, iar resursele sunt indreptate in special spre desfasurarea activitatilor zilnice specifice, avand la dispozitie o infrastructura limitata de echipamente/utilaje si instalatii. Instrumentele specifice resurselor umane includ:

(1) Planificarea necesarului de resurse umane:

Analiza personalului se face la nivel intern in cadrul sedintelor de administratie unde se prezinta situatia personalului (numarul de angajati, numarul de posturi existente, numarul de posturi disponibile sau necesare).

Exista o inregistrare a fluxului de personal in cadrul intreprinderii, precum si a fondului de salarizare. Cifrele sunt analizate in cadrul sedintelor de administratie.

Nu exista o planificare organizata privind resursele umane, modificarile se fac in functie de activitatile desfasurate de intreprindere in oras si de necesitatile aparute.

Aprobarea necesarului de personal se face printr-o hotarare la nivel intern in functie de necesitati fara a depinde direct de Consiliul Local. Ulterior statele de personal sunt aprobale prin decizie a Consiliului Local.

(2) Recrutare, selectare si angajare:

In situatia in care sunt posturi vacante in organigrama intreprinderii, se trece imediat la acoperirea acestora. Angajarea de personal se face prin intermediul bursei muncii cu ajutorul Oficiului Fortelor de Munca din localitate, in functie de cerintele specifice fiecarui post.

In ultimii ani nu s-au inregistrat fluctuatii mari de personal. Selectarea personalului se face de catre seful de sector cu aprobarea directorului.

Nu s-au intampinat greutati la angajarea de personal pe posturile vacante ca urmare a cererii de locuri de munca de pe piata.

(3) Instruire si dezvoltare:

In cadrul intreprinderii exista un reprezentant cu protectia si securitatea muncii (inginerul sef), care efectueaza instruiri la angajare si periodice ale personalului, in conformitate cu cerintele legislative in vigoare. Programul de instruiri este bine stabilit si inregistrat in jurnalul de protectia si securitatea muncii.

Intreprinderea are o politica de pregatire profesionala. Aceasta se face in functie de posibilitatile financiare, precum si de oferta de instruire a autoritatilor interesate, care este totusi relativ limitata. Astfel personalul a putut sa participe la cateva seminarii regionale organizate pentru intreprinderile municipale prestatoare de servicii de alimentare cu apa/canalizare si salubritate.

(4) Evaluarea si atestare. Motivarea personalului:

Intreprinderea are o politica interna de evaluare periodica a personalului, respectiv a performantelor, completata cu un program de stimulente.

Intreprinderea nu efectueaza o atestare a personalului. La angajare se are in vedere atestarile persoanelor respective in functie de cerintele fiselor de post; de ex.: soferi, tractoristi.

Cadrul legislativ care guverneaza politica de personal a intreprinderii include:

- Codul Muncii al Republicii Moldova;
- Legea cu privire la salarizarea muncii;
- Legea cu privire la protectia muncii;
- Contractul colectiv de munca care se reinnoieste a fiecare doi ani;
- Contractul individual de munca care se incheie cu fiecare angajat in parte.

In cadrul intreprinderii exista un sindicat, iar majoritatea personalului (>90%) sunt membrii de sindicat. Pana in prezent nu au fost inregistrate probleme cu personalul.

7.2.3 Procesul de pregatire si implementare a proiectelor de investitii

In raportarile anuale care sunt inaintate Consiliului Local este prezentat un necesar de investitii, dar acesta se limiteaza strict la necesitatile curente. Echipamentele/utilajele si instalatiile aflate in exploatarea intreprinderii sunt intretinute si reparate prin forte proprii.

Intreprinderea are o decizie cu privire la planul de investitii. Pentru orice investitie majora se face cerere la CL care o aproba printr-o decizie. Finantarea se face din fonduri proprii. Consiliul Local finanteaza serviciul de intretinere a spatiilor verzi.

Planul de investitii este structurat in functie de activitatile desfasurate, dar este conditionat de limitarile financiare ale intreprinderii.

7.3 Evaluarea sistemelor si procedurilor administrative

(1) Relatiile cu clientii

Intreprinderea nu are implementata o procedura referitoare la relatiile cu clientii. Prin urmare nu se poate evalua un grad de satisfactie a clientilor.

Relatiile cu clientii se desfasoara pe doua planuri:

- *La sediul intreprinderii*: in momentul in care clientii vin si semnaleaza diferite sugestii si reclamatii. Pana in prezent acestea au fost verbale si nu in scris. Acestea sunt inregistrate, sunt transmise inginerului sef, care le distribuie mai departe sefilor de sectoare in vederea solutionarii. Raspunsul se face in scris. Rezolvarea reclamatiilor se face in cel mai scurt timp conform legislatiei in vigoare.

  Directorul intreprinderii a tinut sa sublinieze ca au fost primite scrisori de multumire si au aparut si articole pozitive cu privire la activitatea desfasurata de intreprindere.

- *La clienti*: intreprinderea are personal (controlori) care se deplaseaza la resedintele sau sediile clientilor pentru rezolvarea diferitelor aspecte contractuale. De asemenea intreprinderea are un program de constientizare care include:

  - Informarea periodica a clientilor prin scrisori de informare personale transmise prin controlori;
  - Informarea periodica a clientilor prin afisaj stradal, prin anunturi in ziar sau la televiziunea locala (de exemplu inainte de iarna pentru inceperea pregatirii pentru anotimpul fruguros).

Din discutiile purtate cu reprezentantii intreprinderii, se doreste punerea unui accent mai mare asupra procesului de constientizare a publicului, care va avea un impact direct asupra cresterii gradului de colectare si de incasare.

(2) Contabilitate

Sistemul de contabilitate din cadrul companiei respecta in general standardele contabile nationale in vigoare.

Pe langa aceste aspecte pur contabile, imbunatatiri pot fi aduse partii logistice, situatiile prezentate pe clasele de conturi nefiind inregistrate in format electronic. Astfel, pentru o mai buna evidenta de gestiune asupra activitatii companiei, implementarea completa a unei solutii electronice pentru contablitatea companiei este o necesitate.

O astfel de solutie exista, dar in baza ei de date exista doar situatiile curente, incepand cu 2013. Astfel, pentru a avea o idee mai buna asupra istoricului, datele istorice ar trebui introduse si reocniciliate in aceasta baza de date contabila. O cotabilitate de gestiune pe fiecare activitate desfasurata este recomandata pentru a putea analiza cu acuratete performantele companiei pe fiecare obiect de activitate.

(3) Programul de instruire

Pe langa instruirea obligatorie privind protectia si securitatea muncii, care respecta cerintele legislative in vigoare, Intreprinderea are o politica de pregatire profesionala. Aceasta se face in functie de posibilitatile financiare, precum si de oferta de instruire a autoritatilor interesate, care este totusi relativ limitata. Astfel personalul a putut sa participe la cateva seminarii regionale organizate pentru intreprinderile municipale prestatoare de servicii de alimentare cu apa/canalizare si salubritate.

In discutiile purtate cu personalului intreprinderii, se considera ca organizarea de seminarii impreuna cu diseminarea de materiale ar avea un impact major in cadrul unui program de instruire.

Dintre subiectele care sunt de interes major pentru salariatii intreprinderii putem enumera:

- *Aspecte institutionale si legislative in domeniul Managementului deseurilor:*
    - Cadrul legal in UE;
    - Legislatie nationala;
- *Date privind deseurile. Planificarea Managementului deseurilor:*
    - Aspecte privind planificarea managementului deseurilor/raportare;
- *Aspecte tehnice privind Managementul Deseurilor:*
    - Colectarea; transportul; transferul deseurilor;
    - Tratarea si Recuperarea deseurilor;
    - Eliminarea/depozitarea deseurilor;
    - Remedierea zonelor de depozitare ilegala;
- *Planificarea unui sistem de gestionare a deseurilor:*
    - Stabilirea Planului de investitii in domeniul deseurilor;
    - Monitorizarea implementarii unui Plan de gestionare a deseurilor;
- *Managementul Proiectului:*
    - Principii si tipologii ale Managementului de Proiect ;
    - Urmarirea si controlul implemetarii proiectului (Manualul de Proceduri);
    - Managementul Financiar al proiectului;
- *Informare, educatie si comunicare:*
    - Tehnici de comunicare;
    - Programe de constientizare. Relatii publice.

Problemele deosebite sublinitate de catre reprezentantii intreprinderii au fost:

- Existenta unui cadru legislativ care sa permita o desfasurare optima a activitatilor de coelctare, transport si eliminare a deseurilor;
- Necesitatea implementarii unui program de constientizare periodica a populatiei care va conduce implicit la cresterea gradului de colectare, precum si a gradului de incasare;
- Imbunatatirea infrastructurii de colectare a deseurilor (pubele, eurocontainere) si de transport corespunzator acestora (utilaje compatibile cu pubele/containerele existente);
- Amenajarea unui depozit de deseuri conform pe terenul apartinand Consiliului Local;
- Necesitatea consolidarii capacitatii institutionale.

(4) Planificare financiara

Nu au fost identificate sisteme si proceduri de planificare financiara in cadrul operatorului IMGCL Briceni.

Exista totusi un buget al companiei realizat anual si aprobat, precum si o fundamentare a tarifului necesar pentru acoperirea costurilor de operare. Acestea reprezinta forme incipiente de planificare, dar exista bazele pentru a putea construe un sistem de planificare financiara corespunzator.

(5) Planificare investitii

Intreprinderea are o decizie cu privire la planul de investitii. In cadrul raportarilor anuale (dari de seama) se prezinta Consiliului Local situatia existenta impreuna cu necesarul de investitii pentru anul urmator. Toate investitiile sunt aprobate direct de catre CL printr-o decizie. Finantarea se face din fonduri proprii. Consiliul Local finanteaza serviciul de intretinere a spatiilor verzi.

De asemenea Echipamentele/utilajele si instalatiile aflate in exploatarea intreprinderii sunt intretinute si reparate prin forte proprii.

Investitiile majore sunt limitate din motive financiare. In prezent singura posibilitate de realizarea de investitii importante este data de obtinerea de granturi/donatii sau programe guvernamentale.

Planul de investitii are in vedere:

- infrastructura pentru colectare (pubele, eurocontainere compatibile cu autospecialele);
- infrastructura pentru si transport (autogunoiera pentru publele/eurocontainere);
- construirea unui depozit conform amplasat pe terenul primariei (depozitul actual este neconform si este amplasat pe un teritoriul aflat in vecintate, pe terenul altei localitati).

8 Operarea gestionarii deseurilor la nivel regional

Din punct de vedere institutional se consideră, pe baza experienței din alte state, că abordarea regională este cea mai potrivita măsură să asigure eficientizarea sistemului și realizarea unor economii globale.

Conform Hotărârii Guvernului nr. 248/10.04.2013 de aprobare a "Strategiei de gestionare a deşeurilor în Republica Moldova pentru anii 2013-2027" autoritățile locale vor inființa asociații de dezvoltare intercomunitare.

Însă, în prezent, cadrul legal existent nu asigură posibilitatea implementării acestui sistem. Cadrul legal nu prevede modalitățile concrete de colaborare dintre autoritățile locale și nici modul și limitele de delegare a competențelor autorităților locale către aceste asociații.

Avantajele si dezavantajele din punct de vedere tehnic si operational al abordarii regionale a gestionarii deseurilor municipale

După cum s-a prezentat deja in Capitolul 2, atât *Strategia de gestionare a deşeurilor în Republica Moldova,* cât şi *Strategia de gestionare integrată a deşeurilor solide în Regiunea de Dezvoltare Sud* au ca obiectiv general dezvoltarea sistemelor integrate de management a deşeurilor municipale la nivel interraional, fiind definite opt astfel de zone de gestionare a deşeurilor.

Proiectul legii deşeurilor, care se află in prezent în curs de aprobare, prevede că "*autorităţile administraţiei publice locale contribuie la stabilirea unui sistem de management integrat al deşeurilor la nivel regional şi asigură cooperarea interraională în vederea stabilirii asociaţiilor regionale de management al deşeurilor*".

Raionul Briceni face parte împreună cu raioanele Briceni şi Taraclia din Subregiunea 3 (Zona 1 Sud din Strategia Naţională), pentru care se propune realizarea unui sistem de management integrat al deşeurilor.

In prezent, în cadrul proiectului "*Modernizarea Serviciilor Publice Locale in Republica Moldova*" (proiect implementat de către Agenţia de Cooperare Internaţională a Germaniei – GIZ - şi sprijinit financiar si de catre Agenţia Suedeză pentru Dezvoltare şi Cooperare Internaţională – SIDA -, Ministerul Afacerilor Externe al României şi Uniunea Europeană) se află în curs de elaborare *Studiul de fezabilitate pentru Sistemul de managemet integrat al deşeurilor în Subregiunea 3*. Din informaţiile pe care le deţinem, prin Studiu de fezabilitate se propune realizarea unui depozit regional pe amplasamentul actualei gunoişte a oraşului Briceni, depozit care va deservi toate cele trei raioane. Pe acelaşi amplasament se propune şi construirea unei staţii de sortare şi a unei staţii de compostare. De asemenea, se propune realizarea câte unei staţii de transfer în raionul Briceni, respectiv Taraclia. Sistemul de management integrat al deşeurilor va cuprinde colectarea deşeurilor municipale în intreaga zona, precum şi colectarea separată a deşeurilor reciclabile în zona urbana.

În cele ce urmează se prezintă principalele avantajele şi dezavantajele abordării regionale/zonale a gestionării deşeurilor municipale, din punct de vedere tehnic şi operaţional.

Tabel 23: Avantajele şi dezavantajele din punct de vedere tehnic şi operaţional a abordării zonale a gestionării deseurilor municipale

Avantajele abordării zonale a gestionării deşeurilor municipale	**Dezavantajele abordarii zonale a gestionării deşeurilor municipale**
Posibilitate de îndeplinire mai uşor a ţintelor stabilite în documentele de planificare si conformarea cu legislaţia în vigoare	Implementarea sistemelor regionale durează mult, existând riscul de neîndeplinire a ţintelor la termenele stabilite in Strategia Naţională
Costuri de investţie şi operare mai scăzute şi implicit tarife plătite de utlizatori mai scazute	Mecanism de plată mai complicat decât în cazul existenţei unui singur operator responsabil cu toate activitaţile de gestionare a deseurilor
Reducerea impactului asupra mediului prin reducerea numărului instalaţiilor de gestionare a deşeurilor, inclusiv a depozitelor de deşeuri	Posibilitatea desfiinţării anumitor operatori de salubrizare actuali
Gestiune unitară şi mult mai eficientă	Din cauza dimensiunii mari a ariei de deservire există posibilitatea să fie întârzieri în raspunsul la solicitările, sesizările sau reclamaţiile din parte utilizatorilor serviciului
Monitorizare mai bună a activităţii operatorului/operatorilor realizată de către toate autorităţile publice locale care fac parte din sistemul integrat	

9 Concluzii

Gestionarea deseurilor este una din problemele dificile, ce necesita a fi rezolvata in Republica Moldova. Actualele practici de colectare, transport si depozitare a deseurilor menajere sunt inca necorespunzatoare, generand un impact negativ asupra factorilor de mediu si asupra sanatatii populatiei.

In prezent, in orasele din Republica Moldova, problema gestionarii deseurilor a devenit mai acuta ca urmare a cresterii cantitatii si diversitatii acestora. Deseurile constituie surse de risc pentru sanatate si mediu din cauza continutului lor in substante toxice (ex. metale grele, pesticide, solventi, produse petroliere, etc). Unul din aspectele critice care afecteaza calitatea mediului in Republica Moldova este legat si de modul defectuos in care sunt solutionate in prezent diferite etape de procesare a deseurilor: colectarea si transportul deseurilor se realizeaza in mod inadecvat datorita infrastructurii invechite si insuficiente, depozitarii necorespunzatoare a unor cantitati considerabile de deseuri care ar putea fi valorificate, lipsei capacitatilor de tratare/valorificare a deseurilor, precum si a celor de depozitare finala construite si operate in conformitate cu standardele de mediu (in prezent deseurile sunt evacuate in depozite neconforme - gunoiste).

Principalele probleme din domeniul gestionarii deseurilor municipale cu care se confrunta toate autoritatile locale din Republica Moldova, rezumate deja in *Strategia Nationala de Gestionare a Deseurilor si Strategiile regionale* inca persista. Situatia nesatisfacatoare in domeniul gestionarii deseurilor este cauzata de o serie de probleme si/sau deficiente, dupa cum urmeaza:

- **Legislatie incompleta:** Legislatia specifica din sectorul de gestionare a deseurilor este in proces de elaborare si armonizare cu directivele UE. Elaborarea *Strategiei Nationale de Gestionare a Deseurilor (SNGD) pentru perioada 2013 – 2027* si aprobarea acesteia in 2013 are ca obiectiv crearea cadrului necesar pentru dezvoltarea si implementarea unui sistem integrat si eficient din punct de vedere social, economic si de protectie a mediului. Procesul de implementare a Directivelor Uniunii Europene necesita timp si este dificil din punct de vedere tehnic. In perioada urmatoare Guvernul Republicii Moldova va stabili cadrul legal si institutional necesar pentru a sprijini alinierea treptata a practicilor nationale de gestionare a deseurilor la cele ale Uniunii Europene. Principalele obstacole pentru Republica Moldova dupa transpunerea cu succes a Directivelor UE il reprezinta stabilirea unor reglementari bine definite si a unor politici de implementare a actiunilor, de asigurare a respectarii legislatiei si de creare a unor masuri de stimulare si/sau masuri coercitive in cazul nerespectarii legii.
- **Date insuficiente privind generarea si compozitia deseurilor**: Statisticile privind deseurile sunt indoielnice si uneori ofera o imagine inexacta in ceea ce priveste cantitatile de deseuri menajere produse, colectate si eliminate. Pâna in prezent colectarea si procesarea informatiilor referitoare la tipurile si cantitatile de deseuri s-a realizat in conformitate cu standardele fostei URSS, nefiind conforme cu cerintele europene de clasificare/raportare[4]. Astfel, baza de date pentru deseurile menajere cuprinde date incomplete, atat despre cantitatea, cat si despre compozitia si originea acestora. Cauza se

[4] Sursa Strategia Naţionala de Gestionare a Deşeurilor (SNGD) pentru perioada 2013 – 2027

datoreaza unei diferentieri insuficiente si unor definitii neunitare ale tipurilor de deseuri, ca si unei colectari insuficiente si inexacte a datelor despre cantitatile generate (analiza deseurilor se efectueaza ocazional, de cele mai dese ori prin intermediul ONG-lor). Lipsa infrastructurii la statiile de salubrizare face ca datele despre cantitati sa fie bazate cel mai adesea, nu pe cantariri, ci pe aproximari. In multe cazuri se poate certifica falsitatea aproximarii cantitatilor de resturi (necantarite) in momentul transformarii volumelor estimate in unitati de greutate. Deasemenea, in majoritatea cazurilor lipseste orice forma de control la intrarea in depozitele de deseuri (gunoiste). Statisticile oficiale ale deseurilor sunt de multe ori privite cu circumspectie si furnizeaza o imagine inexacta despre cantitatile de gunoi menajer colectate si evacuate cu adevarat. In aceste conditii, fara informatii de baza conforme cu realitatea, este apropape imposibil de a realiza o planificare durabila a investitiilor viitoare in domeniul gestionarii deseurilor.

Datele legate de cantitatea si/sau compozitia deseurilor trebuie colectate conform unor metode bine definite, daca se doresc ca rezultatele masuratorilor si analizelor sa fie relevante si comparabile. La nivel european, se fac eforturi in vederea prelucrarii datelor si realizarea de analize de deseuri, prin aplicarea unei metodologii comune. Colectarea informatiilor despre compozitia deseurilor poate fi realizata doar in cadrul unor studii planificate corespunzator si organizate la nivel national/ regional.

- **Infrastructura precara pentru colectarea si transportul deseurilor:** In prezent autoritatile locale nu dispun de infrastructura pentru colectarea si transportul deseurilor, fapt ce conduce la un grad de salubrizare redus, iar in multe zone ale oraselor serviciul de salubrizare lipseste cu desavarsire. Asigurarea serviciilor de salubritate pentru localitati nu este profitabila, datorita numarului insuficient de recipienti de colectare sau a unor recipienti incompatibili cu sistemul de transport, a situatiei actuale improprii a infrastructurii rutiere, a numarului mare de locuinte individuale si uneori a distantelor mari de transport catre depozitele de deseuri. In mod specific, lipsa recipientilor genereaza timpi mari de colectare, deoarece evacuarea deseurilor trebuie realizata manual. Acest tip de colectare nu este doar costisitor, dar are si un impact negativ atat asupra mediului, cat si asupra sanatatii si sigurantei lucratorilor operatoruluilor de salubritate. Astfel, apare posibilitatea contaminarii apelor de suprafata si amenintari asupra sanatatii populatiei, datorita atragerii rozatoarelor si a altor animale. La ineficienta serviciului contribuie in mare masura si infrastructura pentru transportul deseurilor, care este invechita, prezentand un grad mare de uzura si defectiuni (echipele de intretinere utilaje de la nivelul companiilor sunt insuficiente, slab dotate si sunt solicitate periodic pentru interventii tehnice). In cele mai multe cazuri sitemul de transport este incompatibil cu cel de colectare: companiile de salubritate dispun de maximum o autospeciala, dar care nu poate fi folosita la capacitatea maxima datorita numarului insuficient de recipienti standardizati; restul utilajelor de transport sunt cu precadere tractoare, autobasculante cu vechime de peste 15 – 20 ani.
- **Lipsa de instalatii pentru tratarea deseurilor:** Colectarea deseurilor menajere de la populatie se efectueaza in cea mai mare parte neselectiv, astfel ca deseurile ajung pe depozite ca atare, amestecate, pierzandu-se o mare parte a potentialului lor util (hartie, sticla, metale, materiale plastice); fiind amestecate si contaminate din punct de vedere chimic si biologic, recuperarea deseurilor reciclabile este dificila. Chiar daca in anumite localitati a fost introdusa colectarea selectiva a unor fractii (cu precadere pentru Plastic si/sau Hartie), autoritatile se confrunta cu probleme in valorificarea acestora, intrucat piata deseurilor reciclabile/valorificabile este insuficient dezvoltata.

- **Gestionarea necorespunzatoare a depozitelor de deseuri:** Depozitarea pe teren descoperit este inca cea mai utilizata metoda pentru eliminarea finala a deseurilor. Depozitele existente sunt uneori amplasate in locuri sensibile (in apropierea locuintelor, a apelor de suprafata sau subterane) si nu sunt amenajate corespunzator pentru protectia mediului, conducand la poluarea apelor si solului din zonele respective. Multe depozite nu sunt prevazute cu imprejmuire, cu intrare corespunzatoare si panouri de avertizare;

  Depozitele actuale de deseuri nu sunt operate corespunzator: nu se compacteaza si nu se acopera periodic cu materiale inerte in vederea prevenirii incendiilor, a raspândirii mirosurilor neplacute; nu exista un control strict al calitatii si cantitatii deseurilor care sunt evacuate pe depozit; nu exista facilitati pentru recuperarea biogazului produs sau pentru recuperarea/tratarea filtratului. Drumurile de acces spre depozite si in interiorul acestora nu sunt intretinute, devenind aproape imposibil de practicat in conditii meteorologice severe, precum zapada sau ploi torentiale. Mijloacele de transport nu sunt spalate la iesirea de pe depozite, intrucat nu exista infrastructura necesara. Depozitele nu dispun de imprejmuire, cu intrare corespunzatoare si panouri de avertizare.

- **Nivel scazut de constientizare civica privind activitatile de salubrizare si a importantei lor:** Desi furnizarea de informatii complete cu privire la gestionarea deseurilor si impactul acestora asupra mediului este cheia pentru acceptarea masurilor corespunzatoare de gestionare a deseurilor, nivelul de constientizare civica a activitatilor de salubrizare si a importantei lor este scazut. Acceptarea masurilor necesare imbunatatirii sistemului de gestionare a deseurilor presupune educatia, informarea si participarea publicului in luarea deciziilor. Directiva cadru privind *Deseurile*[5] solicita ca *"Statele membre sa asigura dezvoltarea legislatiei si a politicii de deseuri printr-un un proces complet transparent"*.

  La nivelul institutiilor implicate in gestionarea deseurilor nu exista definita clar o campanie de relatii publice orientata special catre gestionarea deseurilor si cu atat mai putin o consultanta in acest domeniu. In cele mai multe cazuri, administratiile publice locale nu dispun de bugete si nici de personalul calificat pentru realizarea unor campanii de constientizare a populatiei. Absenta personalului este rezultatul lipsei fondurilor, dar si a lipsei posibilitatilor de formare si de educatie permanenta in acest domeniu. In plus, activitatile autoritatilor locale s-au concentrat pana in prezent asupra solutionarii problemelor tehnice legate de colectarea, transportarea si indepartarea deseurilor.

  Activitatile de relatii publice din partea institutiilor implicate in gestionarea deseurilor se limiteaza la interventii in mass-media locala. In cazuri mai rare exista, de ex. la societatile de salubritate, puncte unde populatia se poate adresa direct pentru probleme legate de ridicarea deseurilor. In acest context, nu trebuie neglijat nici numarul redus si nerelevant de actiuni intreprinse de organizatiile non-guvernamentale (ONG-uri) pentru promovarea necesitatii de imbunatatire a sistemului de salubritate si a problemelor de gestiune a deseurilor.

5 Directiva cadru 2008/98/EC

Din perspectiva cerintelor impuse de un concept integrat si modern de management al deseurilor, acest tip de relatii publice este considerat insuficient. Realizarea viitoarelor instalatii de gestionare al deseurilor poate fi de succes doar cand sunt cooptati si generatorii de deseuri si cand investitiile facute sunt sustinute prin masuri comunicative, orientate catre actiune.

Inexistenta unor campanii de constientizare a publicului care sa demonstreze importanta unei gestiuni corecte a deseurilor menajere conduce la impacte deosebite atat asupra eficientei serviciului de salubritate, cat si asupra sanatatii si mediului: grad scazut de contractare a serviciului de salubritate, grad scazut de incasare pentru prestarea serviciului de salubritate, depozitarii ilegale a deseurilor, arderea necontrolata a deseurilor, etc.

- **Experienta insuficienta in domeniul gestionarii deseurilor la nivelul autoritatilor publice si companiilor de salubritate:** Personalul din cadrul autoritatilor locale si a companiilor de salubritate nu au beneficiat de instruire in domeniul gestiunii deseurilor decat in mod sporadic si nu poseda cunostinte suficiente cu privire la sarcinile de management integrat al deseurilor municipale.

  Lipsa de experienta si instruire practica impiedica implementarea conditiilor stipulate in legislatia privind serviciul de salubrizare al localitatilor. Planificarea operationala, managementul tehnic (intretinere si reparatii) de la nivelul operatorilor de salubritate sunt in mod clar deficitare; standardele privind protectia muncii si a sanatatii sunt insuficient cunoscute si aplicate la nivelul activitatii desfasurate.

  Lipsa de experienta si instruire (tehnica si administrativa) se constata si la nivelul autoritatilor locale in ceea ce priveste elaborarea regulamentelor locale privind salubrizarea localitatilor si promulgarea hotararilor locale pentru implementarea strategiilor, asigurarea respectarii legislatiei de catre locuitori si ceilalti generatoare de deseuri.

- **Bugetele locale limitate. Finantare insuficienta a domeniului managementului deseurilor:** Gestionarea eficienta a deseurilor presupune costuri semnificative (atat investitionale, cat si operationale) si in prezent acestea sunt prea mari pentru municipalitati. Bugetele locale nu sunt suficiente pentru a acoperi segmente importante de protectia mediului, care includ activitati de baza ale gestiunii deseurilor. De fapt, *Strategia Nationala de Gestionare a Deseurilor pentru perioada 2013 – 2027*, prevede ca lipsa fondurilor creeaza necesitatea unei perioade de tranzitie care sa acorde timp atragerii unui numar suficient de fonduri in vederea respectarii directivelor UE privind gestiunea deseurilor. Astfel, in domeniul managementului deseurilor, pe parcursul anilor 2004-2006, autoritatile locale au beneficiat de circa 1 mln. de euro din cadrul Programului CE de buna vecinatate, actualmente fiind in derulare alte 4 proiecte sustinute in cadrul aceluiasi program, bugetul caruia depaseste 15 mln. lei. Investitiile totale in domeniul gestionarii deseurilor in perioada 2005-2008, destinate procurarii containerelor, tehnicii specializate in transportarea deseurilor, lichidarii gunoistilor in ultimii ani se cifreaza la citeva milioane de euro. Din Fondul Ecologic National au fost alocate in aceasta perioada circa 51.728.911 lei, preponderent pentru lichidarea gunoistilor si amenajarea depozitelor de deseuri menajere solide, procurarea de containere si autogunoiere.

- **Grad redus de recuperare a costurilor:** Prevederile legislatiei referitoare la deseuri (in special cele privind taxele si cheltuielile) nu acopera in totalitate costurile necesare asigurarii unei gestiuni de calitate a deseurilor. Infrastructura insuficienta si neadecvata cerintelor actuale, lipsa personalului specializat in domeniul gestionarii deseurilor (deja mentionate anterior) conduc la o productivitate scazuta a serviciului de salubritate. Dezvoltarea institutionala a companiilor de salubritate si imbunatatirea performantei economice depind de imbunatatirea infrastructurii si implicit de cresterea gradului de contractare si colectare a taxelor/tarifelor.

Fara definirea clara a actiunilor tranzitorii pentru colectarea, transportul, valorificarea si depozitarea deseurilor si adoptarea de masuri imediate pana la implementarea unor proiecte sau atragerea de fonduri nerambursabile, APL se vor gasi in imposibilitatea respectarii prevederilor legislative din domeniul protectiei mediului. Mai mult, un sistem necorespunzator de gestiune a deseurilor poate genera pagube costisitoare si adesea ireversibile. De aceea, implementarea unui ***plan de actiune*** pe termen scurt si /sau mediu in domeniul gestiunii deseurilor in aceasta localitate ar trebui sa constituie prioritatea atat pentru APL, cat si pentru operatorul de salubritate si generatorii de deseuri.

Revizuirea cadrului legal si institutional existent este prima conditie in implementarea cu succes a unor sisteme integrate de gestionare a deseurilor la nivel local, regional si national. Aceasta presupune, fara insa a se limita, la urmatoarele masuri:

- stabilirea modalitatilor si conditiilor-cadru ce trebuie indeplinite pentru asigurarea serviciului de salubrizare, a indicatorilor de performanta, a conditiilor tehnice de prestrare a serviciului. Acestea vor reglementa conditile de acces la serviciul de salubritate, documentatia tehnica minima care trebuie detinuta de toti operatorii care asigura serviciul de salubrizare, indatoririle personalului operatorilor, conditii de functionare si asigurare a serviciului de salubrizare pentru fiecare tip de activitate (colectare si transport deseuri, sortare, depozitare, curatenie stradala etc), drepturile si obligatiile operatorilor serviciului de salubrizare si ale utilizatorilor/beneficiarilor serviciului, indicatori de performanta si de evaluare a serviciului de salubrizare, regimul sanctiunilor
- definirea conditiilor de desfasurare a activitatilor specifice serviciului de salubrizare, stabilind nivelurile de calitate si conditiile tehnice necesare functionarii acestui serviciu in conditii de eficienta si siguranta. Acestea vor reglementa cerinte organizatorice minimale pentru operatori, conditiile propriu-zise de desfasurare a activitatii – numar de locuitori, agenti economici, institutii publice, puncte de colectare, graficul/programul de colectare al deseurilor, locatia si tipul instalatiilor, fluxul deseurilor etc.
- stabilirea responsabilitatilor autoritatilor locale de nivel unu si doi. Delimitarea clara a responsabilitatilor intre cele doua tipuri de autoritati este necesara pentru a se identifica atat autoritatea/autoritatile competente si responsabile in gestionarea serviciului (raionul sau localitatea), cat si regimul juridic al proprietatii asupra infrastructuri, mai concret cine va deveni proprietar al infrastructurii nou create.
- stabilirea modalitatilor de asociere dintre unitatile administiv teritoriale si limitele de delegare a competentelor catre organismele/enitatiile de cooperare – asociatiile de dezvoltare intercomunitara. Cooperarea unitatilor administrativ teritoriale, prin intemediul asociatiei de dezvoltare intercomunitara este forma indicata prin *Strategia nationala de gestionare a deseurilor*. Din punct de vedere teoretic aceasta abordare poate fi considerata corecta, dar implementarea acesteia se va desfasura cu dificultati,

deoarece regimul juridic al acestei forme de asociere nu este clar definit in legislatia in vigoare. Este necesara stabilirea responsabilitatiilor asociatiei prin identificarea clara atributiilor si functiilor acesteia si a responsabilitatilor care vor fi delegate acesteia de catre autoritatile locale.

- definirea conditiilor de delegare a serviciului catre operatori publici sau private. Conditiile de delegare si forma de prin care se realizeaza aceasta (concesiune, parteneriat, atribuire directa etc) trebuie clar identificate si determinate. In prezent s-a constatat ca in marea majoritate a cazurilor, operatorii – intreprinderile municipale, desi sunt fondate de o singura autoritate locala, presteaza serviciul si pe raza altor localitati, situatie care contravine chiar dispozitiilor legale existente. De asemenea s-a constatat ca intre operatori si unitatile adminisitrativ teritoriale nu exista clar definite drepturile si obligatiile acestora, neexistind vreun contract intre cele doua parti.
- stabilirea de parghii pentru constringerea beneficiarilor serviciului de a incheia contracte de prestari servicii cu operatorii. Obligativitatea incheierii contractelor intre beenficiarii serviciului si operatori trebuie instituta prin lege si sanctionata adecvat in cazul nerespectarii. Se poate, de asemenea, stabili obligatia autoritatii locale de a suporta din bugetul local plata contravalorii serviciului furnizat de operator beneficiarilor acestuia care nu incheie contract, urmand ca printr-un sistem de taxe aceasta sa isi recupereze sumele achitate operatorului de la populatie.
- stabilirea structurii-cadru a calcului tarifelor. Este necesara stabilirea unei structuri cadru care sa includa toate costurile aferente astfel incat sa se asigure viabilitatea economica a operatorilor prestatori. In structura tarifelor trebuie sa fie incluse toate cheltuielile aferente prestarii activitatii, respectiv: cheltuielile pentru combustibilul utilizat (ex. se stabilesc in functie de tipul masinii folosite, de consumul de combustibil, de cantitatea de deseuri colectata, transportata si depozitata si de distanta de transport); cheltuielile cu energia electrica tehnologica; cheltuielile cu amortizarea; cheltuielile cu redeventa; cheltuielile cu materiile prime si materialele consumabile si cu piesele de schimb; cheltuielile pentru protectia mediului; cheltuielile cu munca, atat pentru persoanlul operator, cat si pentru cel administrative; cheltuieli de reparatii; cheltuieli pentru inchidearea depozitelor; cota de profit. Se recomanda folosirea unei formule prentru ajustare care sa poata fi aplicata, in functie de conditiile stabilite, fara a mai fi necesare aprobari de fond din partea Consiliilor locale. In aceasta situatie, acestea vor verifica doar daca se impune aplicarea ajustarii si daca modul de calcul este corect.
- definirea conditiilor de aprobare/refuzare a majorarii si/sau ajustarii tarifelor. Conditiile de stabilire, majorare si ajustare a tarifelor trebuie clar specificate si definite. Pentru aceasta este nevoie in primul rand sa se stabileasca un nivel maxim al suportabilitatii tarifului si modul de calcul al acestuia. Refuzul aprobarii majorarii sau ajutarii tarifului, trebuie sa aiba la baza doar depasirea acestui nivel.
- stabilirea modului de plata/finatare a serviciului prin taxa institute de autoritatile locale. Posibilitatea autoritatilor publice locale de a stabili o taxa de salubritate trebuie prevazuta si in legea serviciilor publice.

Totodata, la identificarea masurilor de imbunatatire a sistemului de salubrizare in fiecare localitate trebuie sa se aiba in vedere si faptul ca fiecare grup interesat in realizarea activitatii are diverse nevoi, dupa cum urmeaza:

A. Autoritatea Publica Locala are ca obiective/nevoi:

- imbunatatirea conditiilor de viata ale cetatenilor prin promovarea calitatii si eficientei serviciilor publice de salubrizare;
- cresterea calitatii vietii cetatenilor prin stimularea mecanismelor economiei de piata, realizarea unei infrastructuri edilitare moderne, atragerea investitiilor profitabile pentru comunitatea locală;
- dezvoltarea durabila a unor servicii care sa asigure protectia mediului inconjurator;
- organizarea serviciilor publice de salubrizare, astfel incat să satisfaca nevoile populatiei, ale institutiilor publice si agentilor economici.

B. Utilizatorii serviciilor de salubrizare au ca obiective/nevoi:

- sa beneficieze de servicii de calitate si sa locuiasca intr-un oras curat;
- sa nu fie nevoiti sa respire aer infestat datorita depozitarilor clandestine/ilegale de deseuri.

C. Prestatorul de Servicii de Salubrizare are ca obiective/nevoi:

- prestarea serviciilor in conditii de calitate, cu respectarea prevederilor legale;
- asigurarea continuitatii serviciului de salubrizare si realizarea unui profit corelat cu calitatea si cantitatea serviciului prestat.

MASURI

In continuare sunt sintetizate de catre Consultant masurile care ar trebui implementate de catre autoritatile publice nationale, regionale si/sau locale de mediu, APL si de care operatorii de salubritate. Masurile propuse in cadrul studiului au doar caracter de recomandare si se doresc a fi utile in realizarea unui sistem viabil de gestionare a deseurilor atat la nivel local, cat si regional/national.

(1) Masuri care ar trebui implementate de catre autoritatile publice nationale, regionale si/sau locale de mediu

Aspecte institutionale si legale	Masura 1	Armonizarea legislatiei in domeniul gestionarii deseurilor cu aquis comunitar. Crearea cadrului legal secundar privind desfasurarea serviciilor de utilitate publica: ➔ Stabilirea responsabilitatilor autoritatilor locale de grad unu si doi in domeniul gestionarii deseurilor ➔ Stabilirea conditiilor legale de delegare a responsabilitatilor catre operatori ➔ Introducerea taxei ca modalitate de finantare a serviciului de salubritate, in legea servicilor publice. ➔ Institutirea obligativitatii beneficiarilor de a incheia contracte cu operatorii. ➔ Stabilirea modului de constituirea a asociatilor intercomunitare si a responsabilitatilor delegate acestora de catre autoritatile locale

	Masura 2	Realizarea unui ghid al celor mai bune practici pentru toti operatorii de salubritate
	Masura 3	Realizarea unui Manualului privind activitatile specifice din domeniul gestiunii deseurilor municipale destinat APL si operatorilor de salubritate
	Masura 4	Intensificarea dezbaterilor publice si a campaniilor de promovare a strategiilor si programelor nationale si regionale la nivelul tuturor autoritatilor publice locale si a generatorilor de deseuri.
	Masura 5	Este imperios necesar marirea numarului de personal specializat in domeniul gestiunii deseurilor la toate nivelele organizatiilor implicate.
	Masura 6	Organizarea periodica de sesiuni de instruire in domeniul gestionarii deseurilor pentru autoritatile locale.
	Masura 7	Realizarea unui studiu la nivel national privind compozitia deseurilor si indicele de producere, planificat si organizat de Ministerul Mediului, care poate servi ca o baza preliminara de date pentru localitati.
	Masura 8	Realizarea unei baze de date complete si sigure pentru planificarea gestionarii deseurilor presupune elaborarea de norme si proceduri la nivel national/regional de catre autoritatile competente de mediu.
	Masura 9	Anticiparea tuturor problemelor care pot apare ca urmare a intarzierilor inregistrate in construirea noilor depozite conforme si implementarea proiectelor regionale pentru a sprijini autoritatile locale in identificarea din timp a masurilor tranzitorii ce se impun in astfel de situatii.

(2) Masuri care ar trebui implementate de catre autoritatile publice locale

Aspecte instututionale si legale	**Masura 1**	Elaborarea de Norme/ Regulamente de salubritate pentru localitati, care sa includa atat modul de gestionare a deseurilor, cat si responsabilitatile utilizatorilor serviciului, precum si penalitati in caz de neconformare sau neplata a serviciului.
	Masura 2	Stabilirea unei structuri a taxei/tarifului pentru serviciul de salubritate si conditii de aprobare a acestuia.
	Masura 3	Stabilirea de indicatori de monitoritorizare pentru activitatea operatorului de salubrizare.
	Masura 4	Constituirea unei asociatii intercomunitare la nivelul mai multor localitati pentru managementul integrat al deseurilor, prin intermediul carora sa poata fi promovate proiecte in vederea atragerii de fonduri comunitare si implementarea unor sisteme de gestiune a deseurilor la standarde europene.
	Masura 5	Accesarea de fonduri destinate managementului integrat al deseurilor, inclusiv pentru inchiderea gunoistilor existente

	Masura 6	Marirea numarului de personal responsabil cu problemele de gestionare a deseurilor la nivelul fiecarei APL si participarea periodica la sesiuni de instruire si schimb de experienta cu alte comunitati.
	Masura 7	Colectarea de informatii privind indicele de producere si compozitia deseurilor solide din gospodariile rurale in vederea dezvoltarii strategiilor locale pentru managementul deseurilor.
Colectarea si transportul deseurilor	**Masura 8**	Stabilirea celor mai eficiente scheme de colectare si transport deseuri/ extinderea serviciilor orășenești de colectare a deșeurilor
	Masura 9	Achizitionarea de recipienti pentru precolectarea deseurilor menajere
	Masura 10	Identificarea de spatii si amenajarea punctelor de colectare deseuri ; dotarea acestora cu recipienti in vederea introducerii colectarii selective a deseurilor menajere
	Masura 11	Sprijinirea operatorului de salubritate pentru imbunatatirea infrastructurii de transport (achizitionarea de autospeciale compatibile cu sistemul de colectare a deseurilor)
Tratarea si valorificarea deseurilor menajere	**Masura 12**	Realizarea de parteneriate de tip public – privat cu producatorii si reciclatorii de ambalaje poate constitui bazele unui sistem viabil si eficient in valorificarea acestor tipuri de deseuri.
	Masura 13	Promovarea programelor pentru realizarea compostului in gospodariile individuale si sprijinirea acestora prin implementarea unor proiecte specifice
	Masura 14	Accesarea de fonduri destinate realizarii unor intalatii de sortare si/sau tratare a deseurilor menajere.
Depozitarea deseurilor	**Masura 15**	Reducerea numarului de gunoisti existente si promovarea depozitelor de deseuri tranzitorii care sa deserveasca mai multe autoritati publice locale
	Masura 16	Operarea depozitelor de deseuri cu respectarea normelor de protectia mediului si sanatatii
	Masura 17	Imbunatatirea infrastructurii gunoiestelor existente prin masuri de ecologizare si operare
	Masura 18	Salubrizarea zonelor cu aspect inestetic (eliminarea depozitelor ilegale).
Constientizarea populatiei in	**Masura 19**	Realizarea de programe de constientizare a populatiei in domeniul gestionarii deseurilor, inclusiv in ceea ce priveste plata serviciului. Campaniile de constientizare trebuie sa fie clare, simple si usor accesibile pentru majoritatea cetatenilor.
	Masura 20	Utilizarea tuturor metodelor de informare si stimulare a populatiei si agentilor economici. Implicarea tuturor celor interesati in promovarea campaniilor de constientizare: scoala, biserica, ONG-urile, agenti

		economici, politicienii, etc.
	Masura 21	Realizarea de materiale informative pentru gestionarea corecta a deseurilor: panouri publicitare, pliante, brosuri, etc.
	Masura 22	Redactarea de proiecte de constientizare a producatorului de deseuri in parteneriat cu ONG-urile locale si/sau operatorii de salubritate pentru atragerea de fonduri nerambursabile.
	Masura 23	Promovarea si organizarea sistemelor de colectare selectiva a deseurilor la sursa, prin diferite sisteme: ore de ecologie si actiuni educative la nivelul unitatilor de invatamant, etc.
	Masura 24	Promovarea programelor pentru realizarea compostului in gospodariile individuale si sprijinirea acestora prin implementarea unor proiecte specifice
	Masura 25	Organizarea de concursuri si actiuni educative la nivelul unitatilor scolare, sustinute de autoritatea locala, operatorii de salubritate si organizatiile nonguvernamentale din zona, pentru colectarea selectiva a deseurilor reciclabile.

(3) Masuri care ar trebui implementate de catre operatorii de salubritate

Aspecte instututionale	**Masura 1**	Asigurarea unui grad cat mai mare de incheiere a contractelor cu utilizatorii serviciului si de colectare a tarifului prin masuri comune cu APL
	Masura 2	Implementarea unui sistem de evidenta a cantitatilor de deseuri gestionare, pe tipuri de deseuri
	Masura 3	Incheierea de parteneriate cu producatorii de produse in vederea implementarii in comun a sistemelor de colectare separata pentru anumite fluxuri de deseuri (deseuri de ambalaje, deseuri de echipamente electrice si electronice, baterii si acumulatori)
Aspecte tehnice si operationale	**Masura 4**	Implementarea unui sistem de colectare si transport eficient. Identificarea de spatii si amenajarea punctelor de colectare deseuri; dotarea acestora cu recipienti in vederea introducerii colectarii selective a deseurilor menajere, in parteneriat cu APL.
	Masura 5	Imbunatatirea infrastructurii de transport (achizitionarea de autospeciale compatibile cu sistemul de colectare a deseurilor)
	Masura 6	Elaborarea si aplicarea unui plan de operare a gunoistilor actuale astfel incat sa se asigure un impact cat mai scazut asupra mediului si sanatatii populatiei
	Masura 7	Realizarea de masuratori privind determinarea indicelui de generare a deseurilor menajere, precum si a compozitiei acestora

	Masura 8	Realizarea de campanii de informare si constienzare pentru utilizatorii serviciului atat in ceea ce priveste modul de gestionare a deseurilor, dar si in ceea ce priveste importanta platii serviciului
	Masura 9	Perfectionarea sistemului de contractare
Aspecte financiare	**Masura 10**	Implementarea unui sistem de colectare separata a deseurilor municipale concomitent cu identificarea potentialilor reciclatori
	Masura 11	Implementarea unei solutii electronice pentru contablitatea companiei este o necessitate
	Masura 12	Elaborarea unui model de calculare si actualizare a tarifului de salubritate care sa acopere costurile operationale si pe cele investitionale
Aspecte oragnizatorice	**Masura 13**	Achizitionarea unui program software pentru evidenta personalului
	Masura 14	Elaborarea Politicii de personal a Intrepriderii
	Masura 15	Instruirea angajatilor cu prevederile politicii de personal, drepturile si obligatiunile personale, in domeniul gestionarii deseurilor.
	Masura 16	Crearea unui centru de asistenta clienti

Masurile care vor fi propuse pentru imbunatatirea performantelor vor fi detaliate in Planul de Imbunatatire a Serviciilor care va fi elaborat in urmatoarea etapa a proiectului.